

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
Навчально-науковий інститут іноземних мов
Кафедра німецької філології
Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (німецька))

До захисту допускаю
Завідувач кафедри

(ініціали, прізвище)

(дата, підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітнього ступеня «магістр»

СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕМОТИВІВ
СУЧАСНОГО НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО ЛЕКСИКОНУ

Студентка групи МН-18 Попова Крістіна Віталіївна
(шифр групи) (прізвище, і'мя, по-батькові) (підпис)

Науковий керівник канд. філол. наук, доцент Тесля В.А.
(вчені ступінь та звання, прізвище, ініціали) (підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ	7
1.1 Поняття емоцій та почуттів	7
1.2 Класифікація емоцій та почуттів	9
1.3 Відмінності почуттів від емоцій.....	14
1.4 Лексичні засоби вираження емоцій і почуттів	17
1.5 Методологія дослідження емотивів сучасного німецького молодіжного лексикону.....	26
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2 ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО ЛЕКСИКОНУ	31
2.1 Характеристика мовленнєвої діяльності	31
2.2 Особливості німецького молодіжного мовлення	37
2.2.1 Ознаки, властивості, функції сучасного молодіжного мовлення	37
2.2.2 Джерела походження сучасної німецької молодіжної лексики.....	45
2.3 Структурно-семантична характеристика лексичних одиниць у молодіжному мовленні	49
2.3.1 Лексичні одиниці на вираження позитивних емоційних станів і почуттів	49
2.3.2 Лексичні одиниці на вираження негативних емоційних станів і почуттів	54
2.3.3 Лексичні одиниці на вираження нейтральних емоційних станів і почуттів	59
Висновки до розділу 2	61
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	63

СПСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ	72
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Магістерську працю присвячено дослідженню семантичної характеристики емотивів сучасного німецького молодіжного лексикону.

У сучасній лінгвістиці набули поширення дослідження семантики емоцій і почуттів Н. В. Аванесової [1], Л. К. Аверченка [34], О. М. Вольф [3], Є. М. Галкиної-Федорук [4], Б. І. Додонова, К. Е. Ізарда, Є. П. Ільїна, Л. О. Калмикової, Є. Г. Ковалевської, К. К. Платонова, Г. Спенсера, В. І. Шаховського [1; 3; 4; 6; 10; 11; 12; 14; 31; 34; 42; 52; 53]. Семантичний аспект вивчення німецького молодіжного лексикону знайшов своє відображення у працях вітчизняних і закордонних дослідників: С. Анкенбранка, У. Буссе, Б. Дінсберга, М. Еліас, В. Кроппа, Є. Нойланда, Л. О. Овсієнко, У. Перкзена, Н. П. Смоляр, С. Ф. Соколовської, О. Ткачук, Х. Хельмута, Є. Л. Чернікової [63; 54; 55; 57; 16; 61; 23; 62; 39; 40; 46; 58; 59; 47]. Емоційність молодіжного мовлення досліджували Т. І. Бондарчук, Є. Моштаг, Л. В. Олійник, О. В. Поздняков, В. А. Тесля, Т. С. Шавловська [2; 21; 24; 27; 44; 50] та інші.

Актуальність обраної теми визначається тенденцією сучасних лінгвістичних студій до вивчення проблеми вираження емоцій та почуттів за допомогою мовної системи, а також посиленням розвитком німецького молодіжного мовлення. Проте емотивність молодіжного лексикону та лексичні засоби вираження емоцій і почуттів у мовленні підлітків недостатньо вивчені у сучасному мовознавстві.

Метою дослідження є семантичний опис емотивів сучасного німецького молодіжного лексикону та подання класифікації емотивних лексичних одиниць молодіжного мовлення.

Поставлена мета передбачає виконання комплексу **завдань**:

- ознайомитись із поняттями емоцій та почуттів, їх класифікаціями;
- дослідити поняття, ознаки, властивості, функції та джерела сучасного молодіжного лексикону;

- здійснити опис емотивів німецького молодіжного мовлення;
- експериментально дослідити лексичні засоби вираження емоцій та почуттів;
- розробити класифікацію емоцій та почуттів за семантичним критерієм;
- визначити частотну кількість емотивно забарвлених лексичних одиниць молодіжного лексику за значенням.

Об'єктом нашого дослідження є сучасне німецьке емотивно забарвлене молодіжне мовлення.

Предметом виступають лексичні засоби вираження емоцій та почуттів німецького молодіжного лексику.

Матеріал дослідження складають 409 лексичні одиниці, виокремлені шляхом суцільної вибірки із лексикографічних джерел, німецької молодіжної преси та онлайн-журналів для молоді.

Дослідження вимагало комплексного застосування таких **методів**: аналітико-описового методу – для визначення семантики лексичних одиниць сучасного німецького молодіжного мовлення; аналізу за безпосередніми складниками – для з'ясування словотвірної моделі складного емотиву; компонентного аналізу – для встановлення семантичного об'єму досліджуваних одиниць молодіжного лексику; методу індукції – для розробки класифікації емотивів на вираження позитивних, негативних та нейтральних емоцій та почуттів; методів аналізу та синтезу, завдяки яким ми визначили місце молодіжної лексики у сучасній німецькій мові; методу контекстологічного аналізу – для визначення основних функцій емотивів сучасного молодіжного лексику.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі вперше наведена семантична характеристика емотивів сучасного німецького молодіжного лексику. Новизною відзначається запропонована у роботі класифікація емоційно забарвлених лексичних одиниць на вираження позитивних, негативних та нейтральних емоційних станів, згрупованих за лексичними засобами вираження емотивності.

Теоретичне та практичне значення роботи визначається тим, що отримані результати дослідження та запропонована класифікація можуть бути використані для подальшого вивчення молодіжного мовлення на різних рівнях – фонетичному, морфологічному, синтаксичному, а також для подальшого вивчення емотивності у лексикографії – укладання словників емотивної молодіжної лексики. Застосування результатів дослідження може бути використане при вивченні мовознавства та окремих його аспектів, а також викладанні таких теоретичних дисциплін як: сучасні проблеми лексикології, стилістика, лінгвокраїнознавство, теорія мовної комунікації, фразеологія, прагматика.

Основні положення та результати дослідження були предметом обговорення на XXI Всеукраїнській науковій конференції молодих учених «Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених» [29] та VII Всеукраїнській науковій конференції «Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства» [30].

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ

1.1 Поняття емоцій та почуттів

У процесі діяльності, праці, спілкування з іншими людьми, тобто протягом життя, у нас складаються певні стосунки із суспільством, із окремими людьми. Але ми не пасивно, автоматично відображаємо навколишню дійсність [26]. Діяльність людини, її поведінка завжди викликають позитивне або негативне ставлення до неї [19, с. 197]. Активно впливаючи на зовнішнє середовище і пізнаючи його, ми водночас суб'єктивно відчуваємо своє ставлення до предметів і явищ реального світу [26], що відображується в мозку й переживається як задоволення або незадоволення, радість, сум, гнів, сором [19, с. 197]. Та сфера психіки, яка пов'язана з переживанням людиною свого ставлення до дійсності, людей, з якими вона спілкується, називається емоційною сферою або сферою емоцій та почуттів [26].

Дослідники по-різному тлумачать поняття емоцій та почуттів. Одні вважають, що почуттями і емоціями називають переживання людиною свого ставлення до того, що вона робить або пізнає, до інших людей, до самого себе, а також – більш просте, безпосереднє переживання в даний момент, пов'язане із задоволенням або незадоволенням потреб. Проявляючись як реакції на предмети навколишнього оточення, емоції пов'язані з початковими враженнями. Перше враження від чого-небудь має емоційний характер, є безпосередньою реакцією (страх, гнів, радість) на певні зовнішні особливості [34, с. 58]. Інші дослідники розглядають емоцію як загальну активну форму переживання організмом своєї життєдіяльності [19, с. 197]. Емоції – особливий клас психічних процесів і станів, пов'язаний з інстинктами, потребами й мотивами, що відображають у формі безпосереднього тимчасового переживання (задоволення, радості, страху

тощо) значущість для життєдіяльності індивіда явищ і ситуацій, які впливають на нього [9, с. 220]. Під емоцією, як зазначає Є. П. Ільїн, зазвичай розуміється переживання, душевне хвилювання [11, с. 13]. У своїй праці «Психологія емоцій» К. Е. Ізард трактує їх як щось, що переживається як почуття, що мотивує, організовує і спрямовує сприйняття, мислення й дії [10, с. 30]. Поширеним є і таке розуміння терміну: емоції – це відносно короткочасні переживання, які мають чітко виражений ситуативний характер, тобто пов'язані зі ставленням людини до ситуацій, що виникають, або можливих ситуацій, до своєї діяльності, до конкретних вчинків, а отже – емоції – це конкретна форма переживання почуттів [26] .

Почуття – це більш складне, ніж емоції, постійне, стале ставлення особистості до того, що вона пізнає і робить, до об'єкту своїх потреб. Вони характеризуються стійкістю і тривалістю. Складність почуттів проявляється в тому, що вони містять гаму емоцій, тому виникає проблема їхньої вербалізації [34, с. 58]. Почуття – стійке емоційне ставлення людини до явищ дійсності, яке відображає значення цих явищ відповідно до її потреб і мотивів. Почуття виділяють у сприйнятій і уявній дійсності, що становить для людини стабільну мотиваційну значущість. Інші вчені розглядають почуття як стійкі переживання, у яких виражається емоційне ставлення людини до певного об'єкта чи суб'єкта; специфічне ставлення до людських потреб, задоволення або незадоволення яких викликає позитивні або негативні емоції – радість, любов, гордість, сум, гнів або сором [19, с. 197; 26; 9, с. 219].

Характерна особливість емоцій і почуттів полягає в тому, що вони цілковито захоплюють особистість. Здійснюючи майже блискавичну інтеграцію, тобто об'єднання в ціле всіх функцій організму, емоції сигналізують про корисні або шкідливі впливи на організм, завдяки чому мають універсальне значення для життя організму. Охоплюючи всі різновиди переживань людини – від глибоко травмуючих страждань до високих форм радості та соціального відчуття життя, емоції стають як позитивним

чинником у життєдіяльності, підносячи активність організму, так і негативним, пригнічуючи всі його функції [19, с. 197].

Отже, поняття емоцій і почуттів ґрунтовно досліджені вченими, проте існує багато розбіжностей думок щодо їх дефініції. У своїй роботі ми дотримуємося точки зору Л. К. Аверченка та Т. В. Андрюшиної, тому що, на наш погляд, подані ними дефініції зазначених понять найточніше відображають їхній зміст. Емоції та почуття не є тотожними, але взаємодіють один із одним. Почуття є стійкішим та складнішим явищем, оскільки зберігаються протягом тривалого часу і зазвичай їх не просто змінити або позбутися. Джерелом емоцій та почуттів є навколишня дійсність, тобто суспільне, особисте життя, явища природи, власні потреби, які викликають певну реакцію тільки у тому випадку, коли мають життєву значущість для людини.

1.2 Класифікація емоцій та почуттів

Єдиної класифікації емоцій, як і визначення цього поняття, не існує, оскільки дослідники керуються різними критеріями для їхнього групування.

Питання про кількість і види емоційних реакцій обговорюється давно. Ще Аристотель виділяв любов і ненависть, бажання і огиду, надію і відчай, боязкість і сміливість, радість і печаль, гнів. Представники давньогрецької філософської школи стоїцизму стверджували, що емоції, маючи в своїй підставі два блага і два зла, повинні поділятися на чотири основні пристрасті: бажання і радість, печаль і страх [11, с. 130–131].

Більшість дослідників поділяють емоції на негативні, пов'язані з виникненням потреби, і позитивні, що супроводжують її задоволення. Позитивні емоції характеризують сприятливий стан організму. Їх можна розглядати як результат задоволення біологічних або соціальних потреб. Вони супроводжуються підвищеною творчою працездатністю, високою продуктивністю праці, низькою стомлюваністю, підвищенням стійкості організму до шкідливих факторів. До позитивних емоцій відносять

задоволення, насолоду, радість. До негативних емоцій належать страх, жах, гнів, лють, незадоволення, огида, горе, смуток, туга [28, с. 17].

В. Н. Мясищев пропонує таку класифікацію емоцій: 1) емоційні реакції, які є відповідними переживаннями на стимули, що їх викликали; 2) емоційні стани, які характеризуються зміною нервово-психологічного тону; 3) емоційні почуття, які характеризуються емоційною вибірковістю або зв'язком конкретних емоцій з певними особами, об'єктами або процесами [див. там само, с.17].

Відмінність в емоційних переживаннях розглядають у психології також на основі їхнього зв'язку з певним об'єктом. Це, по-перше, безпредметні емоції дифузного характеру, які не мають певної спрямованості й переживаються як загальний стан. До них належать елементарні за своєю структурою переживання задоволення і незадоволення, пов'язані з органічними відчуттями або розмитим органічним самопочуттям людини, наприклад, безмежна туга, тривога. Сюди можна віднести переживання страху, бадьорості тощо [9, с. 222].

По-друге, розрізняють предметні, або ситуативні, емоції, що мають диференційовану спрямованість, відтворюють ставлення людини до певного об'єкта або явища [там само, с. 222].

По-третє, вирізняють узагальнені почуття, які виражають загальне, більш або менш стійке ставлення особистості до дійсності. Вони виникають унаслідок узагальнення досвіду емоційних переживань і є вищими категоріями людських почуттів. Це стійкі моральні почуття любові до людини, почуття обов'язку, честі; це можуть бути і почуття гумору, іронії тощо, не пов'язані з якоюсь однією ситуацією або одним об'єктом [там само, с. 222].

За тимчасовою ознакою емоції розподілено на безпосередні, тобто ті, що проявляються «тут і зараз», ретроспективні і проспективні [див. 11, с.131].

Усі емоції до двох груп зводив І. Кант. В основі була причина їх виникнення: емоції сенсуальні та інтелектуальні. При цьому афекти і

пристрасті він відносив до вольової сфері. Г. Спенсер пропонував розділяти почуття за ознакою їх виникнення і відтворення на чотири класи. До першого він відніс презентативні почуття, що виникають безпосередньо при дії зовнішніх подразників. До другого класу – презентативно-репрезентативні, або прості емоції, наприклад, страх. До третього належать репрезентативні емоції, викликані поезією як подразником, що не має конкретного предметного втілення. Нарешті, до четвертого класу – вищі, абстрактні, емоції, що утворюються без допомоги зовнішнього подразника абстрактним шляхом (наприклад, почуття справедливості) [там само, с. 131].

Створити універсальну класифікацію емоцій взагалі неможливо, тому що класифікація, придатна для вирішення одного кола завдань, виявляється недієвою при розв'язанні іншого кола завдань. Він запропонував свою класифікацію емоцій – не для всіх, а лише для тих, яких потребує людина, і які надають безпосередню цінність самому процесу її діяльності. Через це в його класифікацію увійшов смуток і не увійшла заздрість. Таким чином, запропонована Б. І. Додоновим класифікація стосується тільки «цінних», за його термінологією, емоцій, а основою цієї класифікації є потреби і цілі [див. 11, с. 134].

До найбільш простих емоційних переживань належать [34, с. 59]:

1. Задоволення – незадоволення. Втілення фізіологічних, духовних та інтелектуальних потреб людини відбивається як задоволення, а протилежне – як незадоволення. В основі цих найпростіших емоцій лежать безумовні рефлекси. Більш складні переживання «приємного» і «неприємного» розвиваються у людини за механізмом умовних рефлексів, тобто вже як почуття.

2. Напруга – дозвіл. Емоція напруги пов'язана зі змінами, що відбуваються у житті людини. Завершення цього процесу відчувається як емоція полегшення.

3. Збудження – заспокоєння. Емоція збудження визначається імпульсами, що потрапляють у кору головного мозку з підкірки. Розташовані

тут емоційні центри активізують діяльність кори. Гальмування нею імпульсів, що йдуть із підкірки, відчувається як заспокоєння.

Розрізняють також стенічні і астенічні емоції. Стенічні емоції підвищують активність, енергію і викликають підйом, збудження, бадьорість (радість, бойове збудження, гнів, ненависть). Астенічні емоції зменшують активність, енергію людини, скорочують життєдіяльність (сум, туга, пригніченість). Астенічні емоції характеризуються пасивністю, споглядальністю, розслаблюють людину [там само, с. 59].

Відомою є класифікація емоцій за К. Е. Ізардом. Дослідник називає базові емоції, серед яких [див. 28, с. 12–13]:

1. Інтерес (як емоція) – позитивний емоційний стан, що сприяє розвитку навичок і вмінь, набуття знань.

2. Радість – позитивний емоційний стан, пов'язаний із можливістю повністю задовольнити актуальну потребу, ймовірність чого до цього моменту була невелика чи невизначена.

3. Здивування – емоційна реакція на раптові обставини, що не має чітко вираженого позитивного або негативного знака. Здивування гальмує всі попередні емоції, направляючи увагу на об'єкт, що його викликав, і може переходити в інтерес.

4. Страждання – негативний емоційний стан, пов'язаний з отриманою достовірною інформацією про неможливість задоволення найважливіших життєвих потреб, що до цього моменту здавалося імовірним; найчастіше протікає у формі емоційного стресу.

5. Гнів – негативний емоційний стан, як правило, протікає у формі афекту і викликається раптовим виникненням серйозної перешкоди на шляху задоволення особливо важливої для суб'єкта потреби.

6. Відраза – негативний емоційний стан, що викликається об'єктами (предметами, людьми, обставинами), зіткнення з якими (фізична взаємодія, спілкування тощо) вступає у різке протиріччя з ідеологічними, моральними або естетичними принципами і установками суб'єкта.

7. Презирство – негативний емоційний стан, що зазвичай виникає в міжособистісних взаємовідносинах і породжується неузгодженістю життєвих позицій, поглядів і поведінки суб'єкта з життєвими позиціями, поглядами і поведінкою об'єкта почуття.

8. Страх – негативний емоційний стан, що з'являється при отриманні суб'єктом інформації про можливу загрозу його життєвому благополуччю, про реальну або уявну небезпеку.

9. Сором – негативний емоційний стан, що виражається в усвідомленні невідповідності власних помислів, вчинків і зовнішності не тільки очікуванням оточуючих, а й власним уявленням про належну поведінку і зовнішній вигляд.

Почуття зазвичай класифікують за змістом і виділяють такі їх види: моральні, інтелектуальні та естетичні [34, с. 59–60].

Моральні – це почуття, в яких виявляється ставлення людини до поведінки людей і самого себе [там само, с. 59–60]. До позитивних моральних почуттів відносять почуття доброзичливості, жалості, ніжності, симпатії, дружби, товариськості, колективізму, патріотизму, обов'язку; до негативних моральних почуттів відносять почуття індивідуалізму, егоїзму, ворожнечі, заздрості, зловтіхи, ненависті, недоброзичливості та інші [11, с. 296].

Інтелектуальні почуття виникають у процесі розумової діяльності і пов'язані із пізнавальними процесами. Вони відображають і виражають ставлення людини до своїх думок, до процесу пізнання, його успішності і неуспішності, до результатів інтелектуальної діяльності. До інтелектуальних почуттів відносять цікавість, допитливість, здивування, впевненість, невпевненість, сумнів, подив, почуття нового [34, с. 59–60].

Естетичні почуття переживаються при сприйнятті предметів, явищ навколишнього світу, відносин між людьми і відображають ставлення суб'єкта до різних фактів життя і їхнього втілення в мистецтві. В естетичних почуттях людина відчуває красу і гармонію (або, навпаки, дисгармонію).

Це почуття гарного і потворного або грубого; почуття величі або, навпаки, вульгарності; почуття трагічного і комічного [там само, с. 59–60].

Практичні почуття виділяє К. К. Платонов. До них дослідник відносить інтерес, нудьгу, радість, задоволення досягненням мети, почуття приємної втоми, захопленості справою, азарту. Як видно з цього переліку, більшість названих К. К. Платоновим феноменів належать до емоцій або інтелектуальних процесів (розуміння чогось), тому його спробу розширити список почуттів слід визнати невдалою. Таким чином, питання про конкретний склад почуттів залишається відкритим [11, с. 296].

Отже, діяльність людини супроводжується емоціями та почуттями, які впливають на подальшу її поведінку та спрямовані на задоволення власних потреб. Класифікуючи емоції, слід звертати увагу на різні фактори та ознаки, за якими їх можна згрупувати. Серед зазначених спроб класифікації емоцій, у нашій роботі ми дотримуємося думки видатного американського психолога К. Е. Ізрада, який виділив та описав основні емоції. Розглядаючи види почуттів, ми керуємось їх традиційним поділом на моральні, інтелектуальні та естетичні.

1.3 Відмінності почуттів від емоцій

Емоції та почуття – поняття близькі та взаємопов'язані. Спроби розділити поняття «почуття» та «емоції» здійснювались давно. Ще у ХХ столітті У. Мак-Дугалл писав, що терміни «емоція» та «почуття» вживаються з великою невизначеністю і плутаниною, що і зумовлює невизначеність та різноманітність думок про засади, умови виникнення і функції тих процесів, до яких ці терміни належать [11, с. 282].

Одні дослідники ототожнюють почуття і емоції або дають почуттям таке саме визначення, що інші психологи дають емоціям [див. там само, с. 282]. Інші вважають почуття одним з видів емоцій (емоційних явищ). Низка вчених визначає почуття як родове поняття, що об'єднує різні види емоцій як форми переживання почуттів (емоції, афекти, настрої, пристрасті і власне

почуття). Однак, є група вчених, які розрізняють почуття і емоції [34; 11; 19; 26; 9].

Найбільш чіткий поділ емоцій і почуттів запропонований А. Н. Леонтьєвим. Він зазначає, що емоція має ситуативний характер, тобто виражає оцінне ставлення до наявної або можливої в майбутньому ситуації, а також до своєї діяльності в конкретній ситуації. Почуття ж має чітко виражений «предметний» (об'єктний) характер, оскільки це стійке емоційне ставлення. Істотним вважаємо зауваження дослідника, що емоції й почуття можуть не збігатися і навіть суперечити один одному [див. 11, с. 286].

Почуття – особливий підклас емоційних явищ. Почуття від емоцій відрізняється через предметний характер перших, що виникає в результаті специфічного узагальнення емоцій, пов'язаних з конкретним об'єктом. Виникнення предметних почуттів виражає формування стійких емоційних зв'язків, своєрідних «емоційних констант» між людиною і об'єктом [18].

Почуття – це більш складне, постійне, стале ставлення людини, риса особистості. Емоція – більш просте, безпосереднє переживання в певний момент [11, с. 286].

Повної відповідності між почуттями і емоціями немає: одна і та сама емоція може виражати різні почуття, і одне й те саме почуття може виражатися в різних емоціях. Не виявляючи зовні емоцій, людина приховує від інших і свої почуття [11, с. 288].

Почуття формуються у процесі суспільного розвитку людини і змінюються залежно від конкретних соціальних умов. В онтогенезі почуття виявляються значно пізніше, ніж емоції – вони формуються із розвитком індивідуальної свідомості, зазнаючи виховних впливів сім'ї, школи, мистецтва. Виникаючи як результат узагальнення окремих емоцій, почуття стають утвореннями емоційної сфери людини, що визначають динаміку і зміст ситуативних емоційних реакцій [9, с. 220].

Існує й думка, що почуття властиві лише людині, вони соціально обумовлені і є вищим продуктом культурно-емоційного розвитку людини.

Почуття обов'язку, власної гідності, сором, гордість – виключно людські почуття. Емоції, пов'язані із задоволенням фізіологічних потреб, є і у тварин, але у людини ці емоції підпорядковані суспільному розвитку, оскільки всі емоційні прояви людини регулюються соціальними нормами [34, с. 59].

Окрім того, що на відміну від емоцій, почуття є більш стійкими, характерними ознаками, що відрізняють їх від емоцій, є [26]:

1. Предметність. Предмети, явища, люди, на які спрямована практична і теоретична діяльність людини і які при цьому викликають у неї емоційне ставлення – об'єкти (предмети) почуттів.

2. Суб'єктність почуттів, невіддільність від їх носія (особистості).

3. Інтимний характер почуттів, оскільки вони належать внутрішньому світу людини, а тому важко піддаються вивченню.

4. Амбівалентність (подвійність). Причиною існування подвійних почуттів є багатогранність предметів та явищ дійсності, у зв'язку з чим ставлення людини до них не вичерпуються одним якимось елементарним ставленням. Прикладами такої подвійності є: «насолоджуюсь і соромлюся».

Емоції відрізняються від почуттів і тим, що перші проявляються всередині, а другі – зовні. Наприклад, емоція страху, при взаємодії із предметом подразнення, що проявляється на фізіологічному рівні в застиглому від жаху виразі обличчя, крику, різких фізичних рухах тіла тощо, в той час, як почуття страху може бути наявним у підсвідомості людини увесь час (страх висоти, арахнофобія), не маючи зовні ніяких проявів до тих пір, поки подразник не з'являється у фізичному просторі. Але це почуття є – воно нікуди не зникає, хоча і може певний період часу не проявлятися [48].

Ще однією відмінністю почуттів від емоцій є несвідомий і свідомий прояв. Несвідомо чи підсвідомо мають властивість проявлятися емоції, а почуття є більш усвідомленим проявом. Якщо, побачивши подразник, емоцію страху ми відчуваємо миттєво і несвідомо, то почуття страху конкретного подразника є усвідомленим і закріпленим у пам'яті протягом тривалого періоду [там само].

Чітке розмежування між почуттями і емоціями зробити непросто. Часто одна і та сама емоція може виражати різні почуття і навпаки – одне й те саме почуття може виражатися в різних емоціях. Проте можна простежити інтенсивність, тривалість, модальність, силу, глибину, просторово-часове зміщення, тобто відмінні характеристики емоційно-чуттєвої сфери життєдіяльності людини [там само].

Отже, не зважаючи на тісний взаємозв'язок понять «емоції» та «почуття», вони не є тотожними і їх слід розмежовувати, позаяк вони мають яскраво-виражені відмінності – емоції виражають оцінне ставлення людини до того, що відбувається, вони з'являються швидко і так само швидко зникають, а почуття характеризуються стійкістю. Почуття – це узагальнення емоцій, які, на відміну від останніх, не завжди проявляються ззовні.

1.4 Лексичні засоби вираження емоцій і почуттів

Як відомо, мова виконує різні функції у житті суспільства. Однією з них є передача емоцій та почуттів людини. Протягом декількох десятиліть актуальним для дослідження залишається питання мовної реалізації емоційного стану людини.

Вивчення емоцій та їх роль у нашому житті завжди цікавили дослідників, які працюють у галузі цілої низки наук, таких як філософія, фізіологія, психологія, лінгвістика [33, с. 119].

Лінгвістика емоцій як наука сформувалась у ХХ столітті на основі психології та традиційного мовознавства. Проте до середини 70-х років проблема вираження емоцій не була основною в лінгвістиці, а роботи на цю тематику з'являлися досить рідко та не викликали великого інтересу [33, с. 120].

Нині стало вже аксіомою те, що емоції є мотиваційною основою свідомості і мовної поведінки, що люди у своєму спілкуванні не можуть обійтися без них [1, с. 5]. Важливою особливістю емоцій є те, що вони пронизують усю комунікативну діяльність людини, усі сфери її життя і

відображаються на всіх рівнях мови. Найважливішою формою вираження емоцій людини є мовлення [33, с. 119]. Мова ж виступає джерелом вивчення людських емоцій. Вона номінує емоції, висловлює їх, описує, імітує, стимулює, класифікує, структурує, коментує, пропонує засоби для мовного маніпулювання та моделювання відповідних почуттів. Саме мова формує емоційну картину світу представників тієї чи іншої лінгвокультури. При цьому емоції виникають не тільки завдяки лінгвокультурним ситуаціям, а і самі породжують певні ситуації [1, с. 5].

Мова та емоції вважаються двома паралельними системами, кожна з яких впливає на функціонування іншої. Емоції – це ставлення людини до життєвих ситуацій, які проявляються у мові на вербальному рівні. Слова можуть позначати емоцію, комплекс емоцій або емоційний стан, відображення яких локалізується у змістовій структурі відповідних слів. Це відображення кодується специфічними семантичними компонентами, які формують емотивність слова [2, с. 2]. Емотивність – це «складник конотативного компонента у семантичній структурі мовної одиниці, який репрезентує емоційне ставлення носіїв мови до позначеного» [37, с. 151].

Різноманітні емоційні переживання, що репрезентуються у словах та висловленнях, зрозумілі всім носіям мови. Це пояснюється тим, що емоції цієї мовної спільноти соціологізовані та психологізовані, тобто узагальнені видовим національним досвідом конкретного народу. Тому вони є не лише формою оцінювання середовища певної мови, а й складають значний фрагмент цього середовища та картини світу загалом. У цьому плані емотивність як лінгвістична категорія є іманентною властивістю мови, може виражати психологічні (емоційні) стани і переживання людини через особливі одиниці мови та мовлення – емотиви [22, с. 112–113].

Для опису емоційних характеристик слова сучасні мовознавці використовують різні терміни. Лексичні одиниці, які виражають емоції або емоційні стани, називають «емоційно-оцінною», «емотивною», «експресивною», «емоційно забарвленою» лексикою. В останніх

дослідженнях у галузі емотіології переважно вживається термін «емоційна лексика», яким визначається сукупність лексичних одиниць, призначених для мовного відображення емоцій [2, с. 3].

Емотивною лексикою лінгвісти вважають ті слова, в лексичному значенні яких міститься певна оцінка позначуваних ними явищ, а лексична система емоцій складається зі слів, предметно-логічне значення яких утворюють поняття про емоції. До емоційної лексики належать насамперед емоційно забарвлені слова, яким властива чуттєвість [22, с. 113].

Досліджуючи лінгвістику емоцій, слід розмежовувати поняття експресивності та емоційності. Емоційність – це прояв у мовленні почуттів і настроїв мовця по відношенню до дійсності або, іншими словами, це суб'єктивне ставлення до дійсності. Експресивність – це все те, що робить мову більш яскравою та глибоко вражаючою; це – фонетичні, лексичні, морфологічні й синтаксичні одиниці мови, це також авторські неологізми, введення просторічної або жаргонної лексики, стилістичні фігури, паралельні конструкції, повтори, інверсія, алітерація тощо. [1, с. 6–7]. Необхідно зазначити, що емоційність є частиною експресивності, тобто вона завжди експресивна, в той час як експресивність не обов'язково є емоційною, тому вона завжди виражає почуття мовця по відношенню до суб'єкта чи явища дійсності. При цьому експресивність мови означає її незвичайність, виділення цілого тексту або його частини на тлі нейтрального мовного оточення шляхом використання лексичних, фонетичних, граматичних або стилістичних засобів і, отже, сприяє позитивній або негативній оцінці тексту реципієнтом, бо впливає на його емоційну сферу [1, с. 8–9].

Сучасна німецька мова має достатньо широкий арсенал мовних засобів для позначення емоцій та емоційних станів людини. Емотивний лексичний фонд є складною, багатоплановою системою семантично об'єднаних мовних одиниць, які належать до різних частин мови [2, с. 1].

Наукові дослідження довели існування не окремих почуттів, а емоційної системи, компоненти якої є універсальним, загальнолюдським феноменом.

Було виявлено, що емотивна виразність досягається засобами різних мовних рівнів, а також використанням різних прийомів і фігур. Найповніше ж емотивність досліджена на лексичному рівні [8, с. 110].

Лексичні засоби, що застосовуються для вираження емоцій, вже за своїм змістом емоційні та виражають те чи інше почуття. Такими є деякі прислівники, а також відповідні прикметники та іменники, які без певного фонетичного оформлення не будуть достатньо виразні: саме слово тільки потенційно містить емоцію, а повністю «розкривається» лише за допомогою відповідної інтонації. Тому лексичні засоби не розглядаються окремо від фонетичних, адже одні й ті самі слова можуть виражати різні емоції [13, с. 292].

Залежно від типу емотивної семантики, усі емотиви поділяються на афективи, в яких емотивна семантика складає єдиний зміст семантики слова, та конотативи, в яких емотивні семи супроводжують основне логіко-предметне значення. Обидві групи лексики є емотивними як у мові, так і у мовленні [8, с. 111].

Лексика називання та опису емоцій є за своєю семантикою нейтральною. Маркером емоцій у тексті може слугувати назва емоцій (*Freude, Wut, Angst*) та їхній опис (*wütend, ängstlich*). Крім того, емоції можуть не тільки бути безпосередньо названі, але й описані через фізичні відчуття або дії суб'єкта емоцій [там само, с. 11], наприклад, *übelst Weltraum – sehr geil, kaum zu glauben* (84, с. 193), *LOL!* (68, с. 23) (*laughing out loud*) – *drückt große Heiterkeit aus* [56].

Зазвичай емоційність передається такими мовними засобами: вигуками, інтонацією і особливими синтаксичними структурами (повтор, еліпсис, інверсія тощо.). Часто емоційне значення слова проявляється тільки в певному контексті, який передає індивідуальний настрій або відчуття носія мови. Зустрічаються факти, коли емоційність передається словами, що втратили своє предметно-логічне (денотативне) значення і, як наслідок, набули емоційного забарвлення. До таких слів належить вульгарна лексика:

лайливі слова, прокляття, нецензурна лексика, наприклад, *Swagg dich weg!* – *Geh weg!*; *Damn!* – *Verdammt!*; *Mock, Mock!* – *Mist!* (83, с. 38) [1, с. 6–7].

Яскравим прикладом емоційності є фамільярно-розмовний підстиль, що виявляється в надмірному використанні перепитувань, повторів, вигуків, гіпербол, скорочених слів тощо., – *xD*, *icks deh* – *Echt lustig!*, *Hahah!*; *Boom!* – *Ausdruck, um einer Aussage Nachdruck zu verleihen*; *jap, jop, yipp* – *ja* (82, с. 89) [1, с. 7].

Емоційну функцію виконують також епітети, які є універсальними засобами вираження унікального неповторного внутрішнього світу людини, її емоцій, наприклад, *vierlagig* – *extrem gut* (84, с. 66) [8, с. 116].

Підхід до мовних засобів вираження емоцій із лінгвістичного погляду може бути різним. Мовець може вибрати будь-який спосіб вираження емотивності: номінацію (назва почуття), дескрипцію (опис внутрішнього стану), експресію (вираження почуття за допомогою одиниць усіх рівнів мови) [див. 22, с. 41].

Схожої думки дотримується і дослідниця Є. М. Галкіна-Федорук. Серед емоційної лексики вона виокремлює такі групи:

1) слова, які прямо називають почуття – є найпростішим засобом фіксації відчуттів і переживань;

2) слова, що кваліфікують (описують, подають) предмет з емоційного погляду [див. там само, с. 41].

Інколи й саме по собі слово емоції вербалізує відповідну ситуацію. Зміст емоцій, їхній знак читач повинен домислити сам за мінімальним контекстом [22, с. 42].

Одним із провідних науковців, який у своїх працях приділив увагу питанню емотивності та вираженню емоційного стану в мові є В. І. Шаховський. Науковець визначає емотивність як іманентно притаманну мові семантичну якість, що за допомогою системи засобів здатна виражати емоційність як акт психіки та як соціальні та індивідуальні емоції, що у свою чергу відображаються в семантиці мовних одиниць. При дослідженні

емотивності як категорії художнього тексту необхідно враховувати особливості текстової семантики, а також природу людських емоцій, найважливішими властивостями яких є їхня предметність і суб'єктивність [див. 34, с. 120].

На думку В. І. Шаховського, емоція, як складова частина культури, обов'язково концептуалізується і вербалізується в мові. Емотивна виразність досягається засобами різних мовних рівнів, а також використанням різних прийомів і фігур. Маніфестації різних емоцій засобами мови у мовленні фактично є комунікативними функціями цих засобів [див. 8, с. 110].

В. І. Шаховський у складі емоційної лексики виділяє [див. 2, с. 3]:

- емотиви (мовні одиниці з емоційною семою у семантичній структурі);
- асоціативи-емотиви (лексичні одиниці, в яких міститься ідея емоції);
- параемотиви (слова, які безпосередньо не виражають емоції).

Особливий інтерес представляє класифікація емоційної лексики О. Г. Ковалевської, яка при поділі мовних одиниць на класи враховує принцип експресивності значення. Згідно її класифікації, емоційна лексика містить [2, с. 3]:

- слова з емоційно-понятійним змістом, із емоційно-оцінним компонентом;
- емоційно-експресивну лексику з компонентом «інтенсивність»;
- слова з експресивно-стилістичним значенням.

Як послідовник широкого розуміння категорії емотивності І. І. Квасюк, аналізуючи найменування негативної емотивності, виділяє два класи емотивної лексики: 1) слова, що називають емоційні стани; 2) слова, семантика яких характеризується наявністю обов'язкового емотивного компонента, що входить до основного предметно-логічного змісту значення [22, с. 113].

Термін «емоційна лексика» використовується для позначення одиниць, що виражають емоції у вигляді понятійних знаків (кохання, хвилювання, ненависть тощо) [там само, с. 113].

Однак найбільше прихильників має концепція емотивності, яку умовно називають функціональною. Згідно із цією точкою зору, «емоційна лексика в мовному плані може бути виділена лише на основі функції вираження емоційного ставлення мовця до оточуючого (внаслідок цього до емоційної лексики не додаються слова, що називають емоції: гнів, радість тощо.)». Отже, наділяючи певне коло лексем особливою функцією вираження емоцій, лінгвісти протиставляють їх нейтральній лексиці, до якої входять найменування емоцій [22, с. 113–114].

Аналіз емотивної лексики свідчить про те, що емоційні конотації на лексичному рівні створюються у мові завдяки емоційно оцінним прикметникам, прислівникам, іменникам, дієсловам, які містять оцінку в своїй структурі. Одиницями мови, які мають емоційне значення, є також вигуки [2, с. 6–7]. Їх вважають важливим засобом вираження почуттів, емоцій, волевиявлень людини. За своїм значенням і вживанням ці мовні одиниці поділяються на декілька груп, серед яких є група емоційних вигуків, що виражають найрізноманітніші почуття і переживання – радість, захоплення, задоволення, горе, жаль, здивування, переляк, обурення, гнів тощо.

Емоційні вигуки умовно можна поділити на два типи [там само, с. 6–7]:

1) вигуки, що позначають позитивні емоції та почуття: *Uhhh* – Ausruf der Freude (67, с. 61);

2) вигуки, що позначають негативні емоції та почуття: *Autsch!* – ein Ausruf (Interjektion), den man verwendet, wenn man (plötzlich) Schmerzen hat (72); *Scheiße!* (71, с. 61); *Hö?* – Ausruf des Staunens oder der Abwehr (72).

Прикметник є одним із важливих засобів вираження емоцій та емоційного стану людини. Окрім свого категоріального значення – позначення ознаки предмета чи особи, він може передавати ставлення до навколишньої дійсності, емоційну оцінку певного суб'єкта, об'єкта або дії. Цю функцію виконують переважно емоційно-оцінні прикметники, серед яких можна виділити дві групи [2, с. 4–5]:

1) прикметники з позитивним емоційним зарядом (для вираження позитивної характеристики людини або події): *elefantastisch* – toll, großartig (69);

2) прикметники з негативним емоційним зарядом, які вживаються для вираження негативного оцінного ставлення до людини: *unfly* – uncool (69).

Прислівники, що означають ступінь інтенсивності чи якості дії або ознаки предмета, мають також здатність до вираження позитивних й негативних емоцій. У цьому випадку вони втрачають своє предметне значення і виступають у ролі інтенсифікаторів, які виконують функцію позначення вищого ступеня інтенсивності, наприклад, *voll nicht* – ganz und gar nicht; *Es ist mir rille* – es ist mir egal (69) [2, с. 5].

У сучасній німецькій мові є значна кількість іменників емотивного вираження значення, серед яких можна виділити іменники з семою емоційної оцінки як основи номінації. Вони мають здатність позначати цілий спектр почуттів та емоцій людини: інтерес (Interesse), радість (Freude), здивування (Erstaunen), смуток (Kummer), страждання (Leiden, Qual), страх (Angst), образа (Beleidigung), сором (Schande), злість (Bosheit), зневага (Missachtung), тривога (Aufregung), гнів (Zorn) та ін. [там само, с. 5].

Як окрему групу емоційно забарвлених одиниць мови, виділяють іменники, що виникли в результаті переносу значення (метонімії). Такі іменники вживаються переважно для вираження позитивної або негативної характеристики людини [2, с. 6]:

- *Checkerbraut* – sehr intelligente Frau (69);
- *Lachsnacken* – Idiot (84, с. 113);
- *Minuskumpel* – schlechter Freund (83, с. 108);
- *Süßmo* – süße Person, Kosenname (76).

Великий інтерес викликає вживання іменників, які є назвами тварин, але використовуються для позначення людини. Такі іменники, як правило, відображають оцінне ставлення до адресата, переважно негативне, і тому вони сприймаються як образа й належать до лайливих слів [там само, с. 6]:

- *Fischkopf* – Dummkopf (84, с. 67);
- *Freshdachs* – Eine freche Person, die frech wirken will (84, с. 75).

У процесі мовного відображення людських емоцій активну участь беруть і фразеологізми. Фразеологічні одиниці – та частина лексичного складу мови, яка має властивість природним способом виражати емоції та експресії у мові. Російська дослідниця О. І. Кондрашина розглядає категорію емотивності у взаємозв'язку з відповідними поняттями в галузі психології емоцій. На її думку, критерієм виділення емотивного компонента у структурі значення фразеологічної одиниці є індикатори, які поділені на дві групи:

- 1) загальні, що виражаються за допомогою лексичних одиниць «Gefühle», «Emotion», «Stimmung»;
- 2) часткові, які виражають певну емоцію, наприклад, «Angst», «Freude», «Hass» [2, с. 7–8].

Часткові індикатори О. І. Кондрашина розмежовує на чотири підгрупи: емотивні індикатори негативної, позитивної, нейтральної та подвійної оцінки [там само, с. 7–8].

Визнаючи основною характеристикою емотивів реалізацію функції вираження емоцій, дослідники розходяться у визначенні обсягу емотивних одиниць. Деякі дослідники вважають, що кількість таких слів незначна, тому що лише обмежена кількість лексичних одиниць володіє, крім лексичного значення, елементом почуття, ставлення мовця до поняття, яке позначає слово. Інші науковці додають до емотивних лексем велику кількість пестливих і лайливих слів, вигуків, а також слова зі спеціальними афіксами, що мають емотивне значення. Деякі мовознавці вважають, що основний пласт емотивної лексики складають лексичні одиниці, до змісту яких входить емоційна оцінка позначуваних предметів та явищ [22, с. 114].

Отже, основна увага у дослідженні емоційних значень приділяється лексичній семантиці. Емоції та почуття виражаються не тільки словами, що називають емоції, а й іншими засобами словотворення, проте для всіх типів оцінок вирішальне значення має контекст, в якому з'являється конкретне

оцінне слово. Різноманітність лексичних засобів вираження емоцій зумовлена тим, що характерною ознакою емоційної лексики є вираження суб'єктивного ставлення мовця до певного об'єкту. До таких засобів відносимо: слова, які прямо називають почуття, описують, виражають емоції, (емотивні вигуки, фразеологізми, повтори, лайливі слова, прокляття, нецензурну лексику, перепитування, скорочення тощо.) та слова, що вказують на дію, викликану об'єктами навколошньої дійсності.

1.5 Методологія дослідження емотивів сучасного німецького молодіжного лексикону

На сучасному етапі розвитку мовознавства методологія забезпечує постановку проблеми, надає засоби для вирішення поставлених завдань, а також сприяє поліпшенню організації досліджень. Вивчення семантики емотивів сучасного німецького молодіжного лексикону здійснюється в межах чотирьох загальних методологічних принципів мовознавства: експансіонізму, антропоцентризму, експланаторності і функціоналізму [див. 49, с. 52].

Стан лінгвістики сьогодні кардинально змінився, тому сучасні дослідники визначають, що мовознавство виявляє тенденцію до розширення своїх меж, цю тенденцію називають експансіонізмом [там само, с. 52] – принцип, що передбачає впровадження до лінгвістики теоретичного доробку, понятійного апарату, методів і методик інших наук [36, с. 36].

Антропоцентризм як особливий принцип дослідження полягає в тому, що наукові об'єкти вивчаються насамперед відповідно до їх ролі для людини, за їх призначенням в її життєдіяльності, за їх функціями у розвитку людської особистості та її удосконалення. Антропоцентризм виявляється в тому, що людина стає точкою відліку в аналізі тих чи інших явищ, а також тим, що вона залучена в цей аналіз, визначаючи його перспективу і кінцеві цілі [49, с. 54–55].

Іншим принципом дослідження є експланаторність, згідно з яким мовні явища повинні бути пояснені на підставі суворої доказової наукової теорії [36, с. 38]. Експланаторність пояснюється прагненням знайти пояснення як внутрішньої організації мови та її окремих модулів, так і реального здійснення дискурсу, породження й розуміння мови та мовних явищ [49, с. 57].

Функціоналізм як дослідницький підхід передбачає сприйняття об'єкта в його взаємодії із середовищем як діяльності, функціонування системи. Функціоналізм у лінгвістиці забезпечує дослідження мови як «інструмента, знаряддя, засобу, механізму для реалізації людиною певних намірів як у сфері пізнання дійсності, так і в актах спілкування» [див. 37, с. 42].

Під час проведення наукового дослідження нами було застосовано такі загальнонаукові методи, як: індукція, що розглядається як метод узагальнення результатів окремих спостережень й експериментів (шлях від конкретного, одиничного до загального); дедукція – метод переходу від загальних тверджень до конкретного умовиводу, знань про одиничне [20].

Методи аналізу (розділення цілого на частини й опис кожної із частин і зв'язків між ними) [там само] та синтезу (поєднання частин у цілісну систему) [там само] дозволили визначити специфіку значення емотивів молодіжної лексики, а також її місце у сучасній німецькій мові.

Аналіз словникових дефініцій, метод суцільної вибірки та метод кількісного аналізу дозволили систематизувати досліджуваний матеріал та виділити тематичні групи емоційно забарвленого молодіжного лексикону. У процесі вибору емотивів сучасного молодіжного сленгу ми орієнтувались на такі примітки:

- граматична характеристика (Verben, Substantive, Adjektive, Adverbien, Interjektionen);
- дефініція (значення, які може виражати емотивна лексика);
- стилістичні примітки («*umg.*», «*salopp*», «*jugendspr.*»).

Методом аналізу словникових дефініцій нами було проведено опис семантичної структури емотивів сучасної німецької молодіжної лексики, значення яких аналізувалося за декількома лексикографічними джерелами з метою виявити усі можливі емоції та почуття. У нашому дослідженні ми використовували такі лексикографічні джерела: 100 Prozent Jugendsprache 2014/2016/2017, Hä Jugendsprache 2013; онлайн словники: Das kleine Wörterbuch der Jugendsprache, Kleines Wörterbuch der Jugendsprache, Die Geheimnisse der Jugendsprache, Jugendsprache oder bis zum Anschlag zugetextet, німецький молодіжний журнал Bravo, а також онлайн журнали для молоді: Unicum.de, Jetzt, YAEZ MEHR ALS SCHULE, Take; пісні сучасних виконавців, популярних серед підростаючого покоління, як от Yung Larry feat. Pesh – kein Para, Mudi – Habibi, Juju – Coco Chanel; статті Deutsche Welle.

Метод контекстологічного аналізу сприяв визначенню функцій емотивів молодіжної лексики [36, с. 109], а застосування лексикографічного методу сприяло групуванню емотивів за їх значенням [36, с. 108].

Для вивчення семантичної структури емотивів сучасної німецької молодіжної мови нами був застосований метод компонентного аналізу [36, с. 55].

Отже, застосування зазначених методів здійснювалось у взаємодії усіх окремих способів дослідження з метою вивчення семантики емотивів сучасного молодіжного лексикону німецької мови.

Висновки до розділу 1

1. Емоції та почуття – невід’ємний компонент психології людини, що супроводжує усі сфери її життя. Вони є реакцією людини на різні життєві ситуації і засобом регуляції її психічної діяльності.

2. Під емоційною сферою людини розуміють явища психіки, що є реакцією на зовнішні фактори. Емоції виникають спонтанно та проявляються як перші враження від предметів навколишньої дійсності. Емоції не

ототожнюються із почуттями, які у свою чергу характеризуються тривалістю та стійкістю і є більшою мірою предметними та конкретними. Емоції та почуття завжди мають зовнішній прояв та пов'язані із людськими потребами, які вимагають позитивної чи негативної оцінки. Відповідно до цього дослідники виділяють позитивні та негативні емоції. Перші мають приємний емоційний фон, відчуються через задоволення. Останні – виникають через негативне сприйняття явища чи предмета.

3. Емоції людини й особливості їх лінгвістичного оформлення завжди були актуальним предметом досліджень різних наукових студій. Лінгвістика розглядає особливості вираження емоційних станів за допомогою вербальних засобів. Емоції та почуття людини проявляються у спілкуванні, де мова виступає головним механізмом передачі емоційного стану, оскільки вона не тільки називає та описує емоції і почуття за допомогою емотивної лексики, а й формує емоційну картину світу. Емоційно забарвленою лексикою мовознавці називають такі слова, що містять певний оцінний компонент. Проте емоційне значення слова іноді може бути зрозумілим лише в конкретній ситуації, обмеженій певним контекстом. Найчастіше емотивність проявляється у мові за допомогою різних частин мови, що мають позитивну чи негативну семантику. До таких мовних засобів належать лексеми, що позначають емоційний стан; слова, що втратили конотативне значення або отримали нове денотативне значення, що існує поруч із першим; слова, що описують внутрішній стан людини.

4. Окрім слів, які позначають стан людини чи дають оцінку діям, з'являються нові слова утворені за допомогою афіксації, скорочень, конверсії, словоскладання тощо. Існує також група слів, що характеризується здатністю до інтенсифікації, тобто має підсилюючу та послаблюючу функцію, додає додатковий емоційний відтінок. Різноманітність лексичних засобів вираження емоцій спричинена тим, що головною ознакою емотивно забарвленої лексики є вираження суб'єктивного ставлення мовця до об'єкту навколишньої дійсності.

5. Методологія проведення дослідження емотивності молодіжного мовлення визначається загальнонауковими та спеціальними методами, серед яких метод аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналіз словникових дефініцій, метод суцільної вибірки та метод кількісного аналізу. Обрані методи слугували засобом пошуку, виділення та опису лексичних одиниць молодіжного лексикону.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО ЛЕКСИКОНУ

2.1 Характеристика мовленнєвої діяльності

Життя суспільства неможливе без спілкування. Основу комунікації складає мовленнєва діяльність, яка в свою чергу є важливим складником поведінки людини, є особливим різновидом людської діяльності та має свою специфіку.

Будь-яка діяльність пов'язана з певною метою, а отже, ознака цілеспрямованості визначає й мовленнєву діяльність як таку, що здійснюється задля досягнення певних цілей [33, с. 206].

Процес комунікації абсолютно неправильно зводити до процесу передачі кодованого повідомлення від одного індивіда до іншого. Від такого спрощеного підходу можна було б відмовитися запропонувавши інше уявлення процесу комунікації, більш відповідне нашому сучасному знанню про природу і конкретні фактори мовного процесу. Таким поданням і є «діяльнісне» уявлення про мову – трактування її як певного виду діяльності, а саме як мовну діяльність. Таке трактування було вперше запропоноване в радянській і світовій науці Л. С. Вигодським [див. 18, с. 14].

Мовленнєва діяльність – складне явище, пов'язане з поняттями мовної системи, мовного спілкування, мовної взаємодії, діяльності людини в цілому [5].

Особистість дієво стверджується у вчинках, а розумом відкривається у слові. Вчинок оцінює діяльність, а слово – мову. Коли ж діяльність і мова пересікаються, перша набуває відкритості другої, а друга переймається цілеспрямованістю першої. Відтак людина починає діяти на оточуючих через мову, із її допомогою, із огляду на притаманні їй засоби. Що ж до самої мови як іменованої думки, то вона постає тут мовою в дії, практично реалізованою мовою або мовленням [38, с. 16].

Говорячи про мовленнєву діяльність, слід підкреслити що її зміст, як і зміст тієї або іншої конкретної мовленнєвої ситуації, не вичерпується наявними мовними засобами, і тим більше не вичерпується простою реалізацією комунікативної системи. Питома вага факторів, що обумовлюють життя і функціонування мови в суспільстві, неоднакова у різних випадках вживання мови. Вона може займати в мовленнєвій діяльності будь-яке місце, наприклад, бути спонуканням до діяльності, її засобом і об'єктом [18, с. 17].

Використовуючи мову певним чином, ми можемо значно ефективніше залагоджувати свої справи або, навпаки, зазнавати невдач, тому навчитися правильному мовленню, або практичному володінню мовою, означає водночас навчитися максимально реалізовувати себе через осмислене спілкування з конкретною особистістю у різних ситуаціях спілкування [38, с. 16].

Ураховуючи функціональну неоднорідність мовленнєвих ситуацій, необхідно виділити головну характеристику мовленнєвої діяльності, яка, з одного боку, склала б її специфічну рису, відокремлюючи її від інших, специфічних видів комунікації між людьми, а з іншого – охоплювала б усі варіанти її реалізації, всі потенційно можливі мовні ситуації. Таку характеристику дав мовленнєвій діяльності Л.С. Вигодський у своїй праці «Мислення і мова» [див. 18, с. 17].

Говорячи про мовленнєву діяльність як єдність спілкування і узагальнення, можна представити цю єдність як одночасне здійснення в мовленнєвій діяльності декількох функцій мови [18, с. 18].

Зазвичай різні функції мови, такі, як, з одного боку, комунікативна, а з іншого, естетична, розглядаються на одній площині. Яскравим прикладом такого підходу є модель мовного акту, запропонована Р. О. Якобсоном. Як відомо, в акті мови можна виділити фактори, що його утворюють: 1) відправник, 2) одержувач, 3) контекст, 4) код, 5) контакт, 6) повідомлення. Відповідно до цього мові притаманні шість функцій: 1) емотивна,

2) конотативна або модальна, 3) референтна функція позначення предметів зовнішнього світу), 4) метамовна, що зумовлює можливість говорити про мову за допомогою мови, 5) фактична – функція встановлення контакту і 6) поетична [див. там само, с. 18].

Аналізуючи із сучасних позицій категорію мовленнєвої діяльності, І. М. Румянцева зазначає, що в ній головне свідоме, планове, контрольоване, мотивоване й цілеспрямоване, усе інше – службові функції, підпорядковані свідомим мовленнєвим діям, тому такий підхід «прямолінійний і механічний», оскільки діяльність людини не ієрархія процесів (мовленнєві дії, мовленнєві акти – операції (мовленнєві навички) – психофізіологічні функції мовлення), яким відведено «операційно-технічну роль», а взаємопов'язана і взаємообумовлена система, у якій усі компоненти однаково важливі [див. 13, с. 64].

О. О. Леонт'єв під функціями мови розуміє лише ті функціональні характеристики мовленнєвої діяльності, які проявляються в будь-якій мовленнєвій ситуації. Ці функції, як правило, не мають у мові відповідних їм і закріплених за ними елементів. У сфері спілкування такою функцією є комунікативна. У мовленнєвій діяльності ця функція виступає в одному з трьох можливих варіантів [18, с. 18]:

- індивідуально регулятивна функція – тобто як функція вибіркової взаємодії на поведінку однієї чи декількох осіб;
- колективно-регулятивна функція – в умовах так званої масової комунікації (ораторська мова, радіо, газета), що розрахована на велику і недиференційовану аудиторію;
- саморегуляційна функція – при плануванні власної поведінки. У мові, як засобі узагальнення, відбивається і фіксується відображення дійсності людиною. У цій своїй якості мова виступає в двох аспектах – соціальному та індивідуальному, що пов'язано із самою природою процесу узагальнення і пов'язує мову як соціальне явище з мовною свідомістю лінгвоспільноти.

Складниками мовленнєвої діяльності виступають власне діяльність, що реалізується з огляду на мотив (як визначену в аспекті суб'єкта причину); дії, які реалізуються з огляду на мету; операції – реалізуються з огляду на умови, що їх спричинюють (аудиторія, вік, час, соціальний статус мовців тощо.) [38, с. 16].

Мовна взаємодія – це вплив особистостей одна на одну з метою спонукання до відповідних мовленнєвих або немовленнєвих дій. Якщо немає взаємодії, немає комунікації. Взаємодія створює мотив і стимул для комунікації. Для того щоб здійснилася мовленнєва діяльність, потрібна інформація та особиста зацікавленість її учасників у взаємодії [5].

Спілкування завжди є двостороннім процесом. Його безпосередні учасники, що включені в обмін повідомленнями, безперервно змінюють ролі, то продукуючи, то приймаючи різноманітну інформацію, а отже, принципово по-різному оформлюючи власну участь у спілкуванні з точки зору своєї комунікативної активності й використання самого апарату мовлення. Цей факт дозволяє вирізнити конкретні види мовленнєвої діяльності відповідно до двох значущих аспектів, пов'язаних з інформаційним обміном у процесі комунікації, а саме: 1) комунікативної позиції мовця; 2) задіяного мовленнєвого апарату. Перший аспект (критерій) дозволяє впевнено розрізнити два ключові види мовленнєвої діяльності: 1) продуктивні, що забезпечують продукування й передавання інформації; 2) рецептивні, які забезпечують прийом інформації. Звідси – дві комунікативно рівноцінні вимоги до мовців у ситуації реального спілкування: 1) «Умій продукувати інформацію!»; 2) «Умій отримувати інформацію!». За другим критерієм розрізняють ще два види мовленнєвої діяльності, а саме: 1) усну, що реалізується завдяки сформованому артикуляційному апарату мовця; 2) письмову, яка реалізується завдяки сформованим навичкам письма. Об'єднавши обидві наведені класифікації, можна отримати робочу модель взаємодії основних видів мовленнєвої діяльності, що функціонують у

мовному соціумі: 1) продуктивні: а) говоріння; б) письмо; 2) рецептивні: а) аудіювання; б) читання [38, с. 17].

Слід зазначити, що в реальному спілкуванні жоден із зазначених видів мовної діяльності не існує ізольовано. Реальне спілкування – це взаємодія комунікантів. У мовця, наприклад, завжди є мовленнєвий намір впливати на слухача, а значить, очікується відповідна реакція [5].

Значна увага у сучасних науках мовознавчого і психологічного спрямувань приділяється моделям продукування мовлення. Перші моделі породження мовлення були по суті моделями послідовної обробки. Вони передбачали, що людина переходить до кожного чергового етапу лише після завершення роботи на попередньому рівні. Згодом з'явилися моделі паралельної обробки мовленнєвої інформації, що засновувалися на визнанні можливості одночасної обробки мовлення на багатьох рівнях [16, с. 107].

У зарубіжній психолінгвістиці розробка теорій породження мовленнєвого висловлення пов'язана з двома принципово відмінними моделями. Одна з них може бути описана як модель мови з кінцевою кількістю станів, або ж марківська (стохастична) модель. У цій моделі виникнення кожного нового елемента мовленнєвого ланцюга залежить від факту і від вірогідності появи попередніх елементів: «речення породжуються слово за словом за принципом умовних вірогідностей, що пов'язують слова залежно від попереднього досвіду». Друга модель – породжувальна або трансформаційна. Згідно з цією моделлю, будь-яке речення може вважатися ядерним, тобто бути побудованим за методом безпосередніх складників та обов'язкових трансформацій, або з ядерного речення шляхом факультативних трансформацій [16, с. 107–108].

Особливий внесок в теорію мовленнєвої діяльності був зроблений її засновником О. О. Леонтьєвим. Предметом теорії мовленнєвої діяльності стають, з одного боку, мовленнєві операції й дії, а з іншого – структура процесів породження й сприймання продукування мовлення та сприйняття мовлення в його співвіднесеності зі структурою мови [див. 13, с. 61].

Одним із понять мовленнєвої діяльності є мовна здібність як функція мозку, яка полягає у відображенні відношень об'єктивної дійсності, як природного і соціального, свідомого і несвідомого, ідеального принципово знакового явища; психофізіологічно обумовлений, але соціальний продукт, що забезпечує засвоєння, відтворення, адекватне сприйняття створення мовленнєвих знаків певної лінгвоспільноти (можливість людини засвоювати мову та володіти нею) [35, с. 77–78].

Аналіз та узагальнення теоретичних та експериментальних даних вивчення мовленнєвої поведінки людини дозволяють умовно виділити три аспекти у структурі мовних здібностей: мовний механізм, чи здібність оволодіти мовою (рідною чи іноземною); мовну організацію людини, чи ментальну репрезентацію і організацію у свідомості носія системи знаків природної мови та норм їх функціонування в комунікації; мовленнєвий механізм – здатність здійснювати мовленнєву діяльність – продукувати та сприймати мовленнєві висловлення [35, с. 78].

Широке дослідження мовленнєвої діяльності припускає вивчення окремих факторів, що зумовлюють її. До них відносять і оцінний аспект мовленнєвої діяльності. Мотиваційні моменти і тісно пов'язаний з ними емоційний стан мовця накладають відбиток на організацію його мовлення, що практично реалізується добором певних оцінних засобів мови на всіх її рівнях [33, с. 206].

Оцінка більш ніж будь-яке інше значення залежить від мовця (суб'єкта). Зв'язок оцінного значення з автором мовлення багатогранний. Оцінка виражає особисті думки і смаки мовця, а вони здебільшого різні. У внутрішньому світі людини оцінка відповідає поглядам і почуттям, бажанням і потребам, обов'язку і цілеспрямованій волі. Це створює її конфліктність: оцінка, породжена бажанням, відрізняється від оцінки, що випливає з обов'язку, і від оцінки, викликаної нестатком [там само, с. 206].

Породження оцінного висловлення зумовлено тим, що в процесі комунікації у людини виникає потреба передати своє ставлення до оточуючої

дійсності, яке, природно, не може бути нейтральним. Завжди підлягали висміюванню моральних вад людини (дурість, жадібність, хитрість, зазнайство, пияцтво і багато інших), тобто висміювалися усі людські вади. І, навпаки, такі моральні чесноти, як сміливість, доброта, сила прославлялись у всі часи. Оцінне ставлення виражається у вигляді наказу, прохання, обіцянки, згоди, незгоди, осудження, заохочення тощо. За допомогою цих мовленнєвих актів засуджується чи заохочується діяльність мовців з позиції соціально-етичної норми [33, с. 206-207].

Отже, мовленнєва діяльність – це опосередкований мовою процес сприйняття та продукування повідомлення в процесі комунікації, який складається з мотиву мовленнєвої діяльності, предмету, засобів реалізації мовлення, продукту та результату. Мовленнєва діяльність спрямована на досягнення певної мети, що не обмежується виключно комунікацією, а впливає і на інші процеси життєдіяльності людини.

2.2 Особливості німецького молодіжного мовлення

2.2.1 Ознаки, властивості, функції сучасного молодіжного мовлення. Культура Німеччини, як і будь-якої іншої розвиненої країни, перебуває в постійному розвитку. Це спричинено багатьма факторами і є передумовою виникнення молодіжного мовлення, до складу якого входить специфічна лексика, яка часто не сприймається як загальноживана.

Сучасна німецька мова не є гомогенним утворенням. До її структури входять різноманітні територіальні діалекти, соціолекти, фахові мови, жаргони, аргі, які є формами спілкування людей певних регіонів, професій, суспільних прошарків чи вікових груп. Усі вони більш або менш інтенсивно впливають на формування літературного варіанту мови, детермінують тенденції його подальшого розвитку [27, с. 242].

Німецька мова розвивається й оновлюється відповідно до вимог сучасного світу. Мова молодді – є тією рушійною силою, що формує основну базу німецької мови [51, с. 140]. Специфіка молодіжного сленгу полягає в

тому, що його вокабуляр відображає внутрішній світ і сприйняття навколишнього середовища представниками соціально-вікової групи, яка вважається проміжним етапом між дитинством і зрілістю. У лексиці досліджуваного мовного феномену, наче в дзеркалі, відбивається складна, багатогранна гама почуттів і вражень молодих комунікантів, процесів їх фізичного та, насамперед, духовного розвитку, формування світогляду та становлення особистості [27].

Зазначимо, що жоден соціолект не викликає такий інтерес, як молодіжний сленг. У молоді є щось на зразок власної мови, яка в деяких випадках значно відрізняється від того, як її використовують дорослі [16, с. 4].

Специфіка такої мовленнєвої форми ґрунтується перш за все на особливостях психічного та фізичного розвитку молоді. Підростаюче покоління Німеччини відрізняється від свого оточення зовнішнім виглядом, поведінкою та мовленнєвою манерою [51, с. 140]. У підлітковому віці молодь стикається з багатьма завданнями і знаходиться в стадії трансформації, в постійному процесі змін. У групі серед однолітків, підлітки схильні до того, щоб змінювати не тільки самих себе, або процес адаптації до середовища, але й мову. Це зазвичай робиться з наміром відокремитися від світу дорослих і створити певну солідарність всередині групи [63].

Найголовніший мотив у використанні молодіжної мови – потреба у самоутвердженні і самоідентифікації. Потяг до незалежності від дорослих, особливо вчителів і батьків, пошук власного «я», прагнення до самоствердженні серед однолітків – все це характерно для підлітків 12-14 років і саме в цьому віці вони долучаються до використання молодіжного сленгу [25].

Молодіжна мова не є специфічною для окремої групи людей, а, отже, не є автономною. Вона не є однорідним різновидом німецької мови; скоріше, її можна назвати мовною структурою, яка має певні характеристики, виникла через певні мотиви різних угруповань підлітків і постійно змінюється.

Молодіжний сленг має за основу стандартну мову, яку творчо перетворює, стереотипізує її і підтримує конкретні форми своєї мовної гри [63]. Прагнення юного покоління виділитися зі світу дорослих досягається, перш за все, введенням і використанням незвичайних виразів, які, як правило, є поєднанням слів, що використовуються підлітками в інших контекстах [16, с. 4].

Молодіжне мовлення, на відміну від інших форм, є динамічним і мінливим, частково схильним до модних тенденцій. Кожні 2-3 роки з'являється новий віковий прошарок, який прагне до власної автономії. Тому і молодіжне мовлення істотно оновлюється кожні 2-3 роки, зберігаючи свої загальні характерні риси [25]. Мовлення підлітків у середині минулого століття відрізнялося від сучасного, оскільки діапазон впливу був зовсім іншим [16, с. 4]. Нині підлітки стикаються з багатьма факторами, що впливають на їх мовний стиль. Молодь, особливо субкультура, гостро реагує на ці впливи. Часто в мовленні відбивається конкретне соціальне походження підлітків, а також їхня приналежність до соціальних структур, що, в свою чергу, є контррозвідкою. Таким чином, субкультурна молодь продовжує розвивати творчі аспекти свого середовища і трансформувати їх, щоб створити свою власну характерну культуру [63].

Варто зазначити, що період інтенсивного дослідження молодіжного сленгу виокремився у германістиці детальним вивченням різних аспектів цього мовного явища, що дозволило виявити та описати основні елементи мовлення молодих людей [24, с. 36].

Сьогодні молодіжна мова розглядається лінгвістами як складний мовний реєстр [66, с. 12]. Найвідомішим і найпершим дослідженням на основі емпіричних методів, яке ґрунтовно висвітлює феномен молодіжного сленгу є дослідження Х. Геннеса. Зазначено, що молодіжне мовлення є неоднорідним різновидом німецької мови, а не «несерйозною вторинною структурою». Молодіжне мовлення має такі форми вираження [див. 66, с. 22]:

- фамільярне привітання (*Digga, Diggah, Digger* – Freund, Kumpel) (84, с. 50);
- висловлення, що ображають людину (*Gimp* – Idiot) (71, с. 70);
- фразеологічні звороти (*krasse Pasta sein* – voll geil sein) (84, с. 110);
- метафорична, в основному гіперболічна манера розмови (*welt* – klasse, super) (82, с. 172);
- благословення та прокляття (*Gönn dir!* – Viel Spaß dabei! (69), *Damn!*, *damn* – Verdammt! (83, с. 13);
- гра та скорочення слів (*xD, icks deh* – Echt lustig!, Hahah!) (84, с. 210);
- оноματοпоетизми (*Yay!* – sagt man wenn man sich über etwas freut) (69);
- неологізми (нові слова, нове значення) (*ChilliMilli* – Ausdruck für einen Zustand der Entspannung) (84, с. 39);

Деякі дослідники додають до основних ознак молодіжного сленгу:

1. Новостворені лексичні одиниці (*Abtöngirl* – ein Mädchen, das man abstoßend findet (83, с. 108). У цій сфері молоді люди досить креативні. Дорослим подобається така вербальна гра, тому вони часто запозичують подібні поняття після їхнього введення у мовний ужиток завдяки засобам масової інформації.

2. Комбінації (змішування) кількох мов. Переважно молоді люди запозичують слова та вирази з англійської, а з недавніх пір з турецької, арабської, часом з російської мов, наприклад, *da geht der Groove* (spricht: gruf) *ab* – da ist was los, де *Groove* перекладається з англійської як яма, канава (70).

Сукупність цих «мовних форм» називають молодіжним тоном [66, с. 22].

До специфічних рис молодіжного сленгу дослідники відносять [41, с. 345]:

1) відкритість – на розвиток німецького молодіжного сленгу значною мірою впливають такі екстралінгвальні фактори, як високий рівень розвитку суспільства, різноманітні соціальні відносини, розвиток сучасної науки й

техніки, мистецтва та загальнолюдський прогрес загалом (*down low – deprimiert sein* (70);

2) короткочасність (рухливість, швидкоплинність) – швидка зміна актуальних варіантів, які з'явившись на певному етапі розвитку суспільства і ввійшовши у користування, швидко старіють і виходять з ужитку; вікова неоднорідність носіїв сленгу, що пояснюється, насамперед, збільшенням фази «молодість» у житті сучасної людини;

3) вторинність (синонімічність) – найчастіше сленг виступає як своєрідна вторинна назва існуючих речей і явищ, наприклад, *epic – wenn etwas super und unglaublich erscheint* (69), *episch – überragend, toll* (83, с. 47).

Молодіжна мова проявляється на трьох різних рівнях, які мають найрізноманітніші завдання і функції. Але ці три рівні можуть впливати один на одного за допомогою мови і змішуватися в словнику молоді. Відповідно до цього розрізняють такі рівні (групи) [63]:

- перша група молоді – виражає приналежність до великої групи молоді макро-груп, тобто вона складається з менших груп;
- друга субкультурна група – виражає приналежність до певної молодіжної субкультури і є ознакою відмінності однієї субкультури від іншої (наприклад, панків і реперів);
- третя група однолітків – є найменшою, у ній виражається приналежність до групи молодих людей, приблизно одного віку, аналогічного соціального походження і загальних інтересів та поглядів.

Цілком зрозуміло, що молодь своєю експресією і емоційністю вступає у боротьбу з літературною мовою. У молодіжному мовленні відзначається одночасне вживання декількох синонімів для емоційного підсилення висловлень, наприклад [41, с. 346]:

- вираження позитивного значення: *total mega geil – sehr sehr gut* (68, с. 77);
- вираження негативного значення: *null kein Stück – nein* (83, с. 119).

Ознаки молодіжного сленгу, які привертають увагу кожного дорослого – яскрава образність, виразність і спрощена побудова фраз. Молодіжному мовленню притаманні перебільшення (*galaktisch – einzigartig, gigantisch* (73), використання підсилювальних слів перед основним словом, таких як *extra-, hyper-, mega-, ober-, super-, spitzen-, ultra-*, наприклад, *hypertonisch – gigantisch* (70). Типове також і використання скорочень, наприклад, *as – Abkürzung für anstrengend* (84, 19). Нові слова створюються також завдяки поєднанню слів, введенням префіксів, онімеченню іншомовних слів [25], наприклад, *gelikt* – від англійського *liken* – той що сподобався (83, с. 102).

Досліджуючи молодіжне мовлення можна виокремити дві його значні характеристики – використання англіцизмів та звуконаслідування [66, с. 26–27]. Англійські слова без труднощів інтегруються в німецьку граматичну систему. Німецькі дієслова утворюються за допомогою англійських, проте можуть також бути розширені за допомогою афіксів [66, с. 27], наприклад, *abgefickt – heruntergekommen* (71, с. 6).

Мовленню молодих людей притаманне використання різноманітних мовних засобів [63, с. 25–26]:

- авторські слова – підлітки створюють свої власні слова від вже існуючих – таким чином виникають неологізми;
- англіцизми – слова, які виникають через вплив музичної культури, а також ЗМІ і активно використовуються молоддю;
- архаїзми – слова, які вже застаріли, але підлітки вживають їх, надаючи їм нового змісту;
- граматичні трансформації – модифікації дієслів – утворення нових дієслів за допомогою префіксів;
- синтаксичні перетворення – порушення синтаксичної структури, розтягування фраз;
- модифікації дієслів – утворення нових дієслів за допомогою префіксів.

Молодіжне мовлення пов'язане насамперед із соціальною поведінкою, ситуацією спілкування та стосунками між мовцями [25].

Німецький молодіжний сленг можна охарактеризувати як соціолект, феномен динамічної, живої і рухливої мови, що відповідає вимогам часу і реагує на суспільні зміни, певний різновид мовлення, яким користується молоде покоління переважно в усному спілкуванні [51, с. 140].

Підлітки змінюють і збагачують мову, грайливо перейменовуючи і відтворюючи слова і терміни. Мова в цілому і, зокрема, молодіжна мова виконують різні функції вираження, однак вони взаємопов'язані і в різних обставинах переважає та чи інша функція [25].

У молодіжному мовленні часто висловлюється критика по відношенню до пануючих соціальних відносин. Чим сильніше були провокаційні висловлювання, тим запеклішим було звернення молоді до соціуму. Нині терміни з молодіжного мовлення майже не пов'язані з суспільно-критичними або політичними оцінками, замість цього головною метою є розважальна функція [57].

Оскільки основу молодіжного мовлення складає потреба в самоствердженні і самоідентифікації, звідси впливають функції протесту і відмежування: мова є знаряддям захисту і протесту проти оточення і його норм, а разом з тим – засобом відмежування від світу дорослих. Дослідженнями було показано, що під час спілкування школярів з батьками та вчителями діти звертаються до «своєї» мови саме в тих випадках, коли відчують необхідність у самозахисті [25].

Молодіжне мовлення – свідчення приналежності до своєї групи – розпізнавальна функція. Застосування мови всередині групи сприяє підтримці престижу і статусу в колі товаришів – це функція самовідданості. Дослідники виділяють також функцію вивільнення надлишкових емоцій, зняття напруги, яку виконує молодіжне мовлення. Інша – ігрова функція молодіжної мови відображає потребу в грі і жарті, потребу створити щось нове. Власне, звідси і з'являються образні позначення і вирази, що складають багатство молодіжного мовлення. Величезну роль відіграє і пряма функція мови як засобу спілкування – комунікативна. Молодіжне мовлення

економічніше і зручніше для розмови, ніж нормативна стандартна мова, воно краще пристосоване для вираження особистих почуттів і настроїв і має невимушену форму [там само].

У рекламі та засобах масової інформації можна зустріти типові приклади молодіжного мовлення, оскільки між медіа-світом і молодіжним сленгом наявний тісний зв'язок. Не випадково початок буму молодіжної мови неодноразово простежується на початку післявоєнного часу, а також у часи економічного вибуху і появи рок- і поп-музики. За допомогою використання молодіжного сленгу у рекламах та ЗМІ реалізується функція прихованого впливу на молоде покоління [66, с. 34].

Молодіжне мовлення відображає, з одного боку, специфіку життя молодого покоління. Із цієї точки зору воно слугує як для відмежування від світу дорослих, так і для групової ідентифікації і для розмежування різних груп молоді. Із іншого боку, молодіжне мовлення впливає на розвиток літературної мови. Каналами цього впливу є засоби масової інформації, зокрема – реклама. Велика частина слів і виразів молодіжного мовлення безслідно зникає, але деякі з них, які найбільш влучні і відповідають духу мови, застосовуються постійно, і те, що було порушенням мовної норми, сьогодні виявляється вже загальноприйнятим явищем [25].

Молодіжний сленг як потужний засіб регуляції поведінки людей в різних сферах діяльності має велике значення для розвитку певної мови. Він живить літературну мову емоційною, нестандартною, новою лексикою та не дає їй стояти на місці. Деякі конституенти молодіжного сленгу мають здатність адаптуватися та переходити до загального вжитку. Подібні процеси відбуваються в різних мовах світу. Саме у сленгові відображається національна самобутність мовців [43, с. 235].

Отже, сучасне німецьке молодіжне мовлення містить в собі лексику, що виходить за рамки літературної мови і продукується підлітками та молоддю. Молодіжний сленг використовується у всіх сферах спілкування юного покоління і характеризується точністю та яскравим емоційним забарвленням.

Таке мовлення допомагає підліткам самоідентифікуватись та проявити своє «я», відокремитись від світу старшого покоління та відчутти себе незалежними особистостями.

2.2.2 Джерела походження сучасної німецької молодіжної лексики. Мова є невід'ємною частиною соціального виміру. Серед багатьох різновидів соціально маркованих стилів мови особливе місце посідає молодіжне мовлення, інтерес до якого не зменшується вже протягом кількох десятиліть. Ураховуючи публікації у засобах масової інформації, ставлення до молодіжного сленгу варіює від повного неприйняття цього явища, як фактора, що загрожує чистоті національної мови, до захоплення креативними можливостями молоді, слововикористання якої певною мірою збагачує літературну мову. Стосовно визначення цього лінгвістичного феномену у сучасному мовознавстві також існує низка суперечливих думок. Е. Лапп виділяє 5 періодів у дослідженні молодіжного сленгу [див. 46]:

- до 50-тих років: мова студентів і школярів у історичному аспекті дослідження (Historische Studenten- und Schülersprache);
- 50-ті роки: «золота молодь по-китайськи» («Halbstarken-Chinesisch»);
- 60-ті роки: «німецька мова підлітків» («Teenagerdeutsch»);
- 70-ті роки: «мова організацій», «мова сцен» та «німецька серед школярів» («APO-Sprache», «Szene-Sprache» und «Schülerdeutsch»);
- 80-ті роки: «велике різноманіття» («Die große Vielfalt»).

П. Шлобінські продовжує цю хронологію і визначає шостий період, який припадає на 90-ті роки: «міфи про молодіжний сленг», «мовний реєстр і мовні стилі молоді» («Der Mythos von der Jugendsprache», «Jugendliche Sprachregister und Sprachstile») [див. 46].

Джерела та фактори, які нині впливають на формування молодіжного німецького мовлення, є доволі різноманітними та відрізняються від тих, що зумовлювали появу молодіжних слів на початку формування такого явища як молодіжне мовлення.

У XVII-XIX століттях джерелами формування німецького молодіжного мовлення були французька, давньоєврейська й античні мови. Яскравим прикладом цього слугує праця «Studenten-Lexikon» К. Кіндлебена [див. 51].

Загальними джерелами поповнення реєстра лексики у молодіжному мовленні на сучасному етапі виступають запозичення з різних мов світу, із жаргонів, літературної мови з переосмисленням значення, словотворенням та усіканням слів, що знаходять своє відображення у таких словниках Х. Еймана та М. Хайнемана; видавництво PONS публікує щорічно, починаючи з 2001 року, оновлену версію словника молодіжного мовлення «Wörterbuch der Jugendsprache»; видавництво Langenscheidt кожен рік, починаючи з 2008 р. обирає молодіжне слово року і публікує словник найуживаніших лексем «100% Jugendsprache» [див. 41, с. 347].

У 2018 році словом року в Німеччині стало *Ehrenmann/Ehrenfrau* (69) – термін описує людину, яка робить щось особливе для іншої особи. Це запозичення з раннього мовного рівня та іншого соціального контексту. Молодь по-новому розкриває суть цього слова, на відміну від попереднього значення (людина честі), вже не обмежує його вищим соціальним класом.

Співробітники Trendbüro, які видали два словники в видавництві Duden, створили свою Інтернет-сторінку, на яку всі бажаючі мають змогу надсилати нові жаргонізми, таким чином молоде покоління має нагоду частково брати участь у формуванні словника молодіжної лексики [41, с. 347].

На створення нових молодіжних слів у сучасній Німеччині впливають зовнішні фактори – ЗМІ та реклама. Вони мають значний вплив на мовлення молоді. Із моменту появи рок-н-ролу в 50-х роках медіа-підприємці використовували потужний ринковий потенціал широкої підліткової аудиторії, яка цілеспрямовано маніпулювала молоддю в рекламі. Наприклад, в молодіжних журналах, таких як Bravo молодіжна лексика використовується спеціально для пробудження інтересу молодих людей до журналів. Оскільки підлітки проводять багато часу перед екранами, вони націлені на сприйняття рекламних гасел [63].

Сучасні засоби масової інформації або ж друкована продукція, така як газети, журнали, де багато репортерів орієнтуються на певний вік читачів, сприяють поширенню і вживанню молодіжного сленгу не тільки в Німеччині, а й за її межами. Мова молоді, в свою чергу, піддається постійним змінам і ті слова, які належали до сленгу, сьогодні набувають зовсім іншого значення, а інколи й переходять до словника літературної мови [46].

Важливими джерелами походження нових молодіжних слів уважать пісні. Тут домінують групи, які пишуть тексти на діалектах та розраховують на схильність молоді до вживання найбільш яскравих слів із пісень, які добре запам'ятовуються [39, с. 237].

У такий спосіб музичний бізнес продовжує тенденції, які популярні серед молоді. Музика для більшості підлітків є джерелом натхнення і пропонує багато шляхів для самоідентифікації. Трансляції, такі як VIVA або MTV, користуються великою популярністю. У той час як у 80-х роках німецькомовний рок зайняв центральне місце, нині це в першу чергу американські хіп-хопери. Таким чином, німецькомовна музична культура є джерелом натхнення для молодіжного мовлення [63].

Тексти поп-виконавців грайливо обробляються використанням молодіжних мовних виразів, наприклад, *Bei mir ist der Bratan nicht so fett* (81). У цьому випадку вжито одразу дві емоційно забарвлені лексичні одиниці молодіжного сленгу. Слово *Bratan* є запозиченням із російської мови, це емоційно забарвлене звернення до друга, а *fett* – лексема, що втратила відоме усім значення «товстий» і отримала нове – добре, гарно, супер.

Іншим фактором впливу на мову молоді є іноземні мови та діалекти. Хоча протягом XVII-XIX століть французька була, окрім класичних стародавніх мов, головним джерелом, що надихало молодь, нині молоде покоління запозичує вирази, в першу чергу з англійської (*Swag – toll* (69), арабської мови (*Habibi – Liebling* (81), з російської (*Bratan – Freund* (81) [63]. Іноді зустрічаються і запозичення з латинської, іспанської та турецької мов, рідко – з грецької (*galaktisch – einzigartig, gigantisch* (73).

Англiцизми запозичуються з багатьох фахових мов, особливо – зi швидко прогресуючої комп'ютерної сфери, яка постійно пропонує новi технологiї, для позначення яких у нiмецькiй мовi немає лексичних одиниць [63]. Окрiм лексики iз комп'ютерної сфери може бути застосована медична термiнологiя, яка зовсiм змiнила своє значення, перейшовши до статусу молодiжного сленгу, наприклад, *Therapier mich nicht! – Nerv mich nicht!* (83, с. 165). Важливу роль в молодiжному мовленнi вiдiграє iронiя. Дiалекти та iноземнi акценти використовуються iронiчно, як наприклад, канакський. Цей дiалект не має нiчого спiльного з ворожiстю до iноземцiв. Ним говорять в Нiмеччинi незалежно вiд рeгiонiв або громадянства. Слово «Канаке» походить з Гаваїв i означає там «людина». У Нiмеччинi воно перейшло до групи лайливих слiв, якими позначають iмiгрантiв. Канакський став новою молодiжною мовою Нiмеччини, де застосовуються нiмецько-турецькi iдiоми. Канакський словниковий запас мiстить близько 300 слiв. Приблизно третина з них припадає на вирази з iнтимної сфери, ще третина – на автомобiльнi бренди, їх моделi i варiанти, iншi – слова побутового характеру. У тому числi у молодiжному лексиконi наявнi типовi сполуки, якi використовуються в майже кожнiй фразi в кiнцi речення [63], наприклад, *Na Lotto! – Ja, na klar, selbstverständlich!* (83, с. 116).

Нинi на телебаченнi є кiлька передач, якi iронiчно представляють канакську мову. Наприклад, через вплив трансляцiй «Was guckst du?» на Sat1 або «Erkan und Stefan» виникають вирази, цитованi багатьма пiдлiтками, що, в свою чергу, дає зрозумiти вже згаданий ранiше вплив засобiв масової iнформацiї на молодь [63].

Серед джерел формування молодiжного сленгу дослiдниця Е. М. Береговська виокремлює [див. 39, с. 3]:

- запозичення кримiнальних жаргонiзмiв;
- спеціальнi жаргони, якi семантично модифiкуються (активними постачальниками молодiжного жаргону є спортивний, комп'ютерний, солдатський жаргони, жаргон наркоманiв тощо.) [39, с. 237];

- літературну мову, набуття словами літературної мови іронічного значення;
- термінологічну лексику;
- іншомовні запозичення.

Мета запозичень та їхня функція у молодіжному сленгу мотивована специфікою соціолекту, адже тут на перший план виходять дві функції [39]:

- експресивно-оцінна (запозичене слово несе відбиток новизни і незвичайності), варіації мовного коду продукують гру слів.
- функція соціального маркування мовця (іншомовне слово виступає знаком приналежності до певного угруповання).

Витоки молодіжного сленгу пов'язані з потягом до самовираження: свій світ – своя мова. Ще одна причина полягає в тому, що молодь спілкується не стільки за допомогою значень слів, скільки за допомогою власних емоцій. У прямому розумінні стає все більш складніше спілкуватися з молоддю через мовні засоби, які застосовують підлітки [46].

Отже, із плином часу та появою нових технологій, розвитком суспільних відносин і сфер життя з'являються нові джерела формування молодіжного лексикону. Традиційні джерела, такі як, наприклад, запозичення з англійської, турецької, іспанської мов, комп'ютерної та медичної сфери зберігають своє місце та становлять приблизно 30% молодіжного сленгу. Основні фактори, що впливають на появу нових молодіжних слів, пов'язані із розвиненими сферами суспільного життя, зокрема – медійною.

2.3 Структурно-семантична характеристика лексичних одиниць у молодіжному мовленні

2.3.1 Лексичні одиниці на вираження позитивних емоційних станів і почуттів. Досліджуючи мовлення молоді сучасної Німеччини ми дібрали та опрацювали 409 емоційно забарвлених лексичних одиниць молодіжного лексикону. На лексичному рівні молоде покоління виражає емотивність за

допомогою оцінних прикметників та прислівників, іменників, дієслів, вигуків, фразеологічних одиниць, вигуківих фразеологізмів та цілих речень.

На основі семантичного критерію ми поділили досліджуваний матеріал на 3 групи: лексичні одиниці, що виражають позитивні й негативні емоції та почуття, а також ті, що описують нейтральний емоційний стан.

Досліджуючи лексику молодіжного мовлення на вираження позитивних емоційних станів, ми виокремили 189 лексичних одиниць, що становить 46% від усього опрацьованого матеріалу. Своє вираження вони знаходять у прикметниках та прислівниках (108), дієсловах (15), іменниках (31), фразеологізмах (8), вигуківих фразеологізмах (17), вигуках (10) (див. Додаток А).

У ході дослідження встановлено, що значну кількість позитивно забарвленої молодіжної лексики становлять прикметники та прислівники. Більшість із них виражають оцінку – *analog, bosshaft, cheedo, edel, fame, fuego*. Наведені приклади є синонімами до *cool, toll, sehr gut* – круто, класно, добре.

Серед вигуків та вигуківих фразеологізмів, які вживає підростаюче покоління, виділяємо більшість таких, що виражають радість та позитивне здивування – *As fuck! Läuft! Butz! Neid!*

Яскраво виражену позитивну семантику мають іменники, більша частина яких номінує людину – *Bettie, Bunny, Chaya, Swaggernaut* – *extrem coole, süße Person*.

Цікавою є семантика іменника *Schnitzel* (шніцель), яке молоді люди вживають для позначення привабливої людини, порівнюючи таким чином гарну людину зі смачною стравою. Лексема *Hammer* (молоток) також здобула серед молоді зовсім нове значення – *toll, super, geil*, при цьому наведена лексична одиниця часто вживається і як іменник *Hammer* або прикметник чи прислівник *hammer*.

Випадки переходу однієї частини мови в іншу зі зміною значення є типовими для молодіжного лексикону сучасної німецької мови. Таким чином

іменник *Welt* використовується підлітками як прикметник, прислівник *welt* для позначення крутості – *krass, super*; іменник *Katze* перейшов до класу прикметників – *katze*, що має значення *graziös, elegant*.

Характерним для молодіжного емотивного лексикону є використання прикметників та прислівників, запозичених здебільшого з англійської мови. Деякі з них змінили своє значення – *awesome* (англ. гарний) позначає в німецькому молодіжному мовленні *toll* (круто); *fancy* (англ. витончений) використовується як *überragend* (видатний), а деякі зберегли початкову семантику *happy* (щасливий) – *glücklich* (щасливий), *yummy* (смачний) – *sehr lecker* (смачний).

Лексеми, які змінили своє значення, виділяємо як серед англіцизмів, так і у сучасній німецькій мові. Таким чином німецький прикметник *fett* (товстий, жирний) у молодіжному лексиконі використовується для позначення ідеального, неперевершеного та виступає синонімом до слів *sehr gut, toll*. Схожою є семантика лексеми *porno*, що в молодіжному сленгу набула значення *interessant*, тобто використовується для позначення того, що є доволі незвичним, привабливим.

Деякі прикметники молодіжного лексикону трансформуються в дієслова та підлягають відмінюванню – *geil* перетворюється на *aufgeilen* (*sich freuen*); *cool*, змінюючи буквенний склад слова та зберігаючи звуковий, часто вживається як дієслово *gekühlt*. Подібній трансформації піддаються також іменники, наприклад, від слова *Bock* зі сталого виразу *Bock haben* (*Lust haben*) утворилось дієслово *bocken* (*Spaß machen*).

Сучасне німецьке молодіжне мовлення не обмежується запозиченням виключно англіцизмів. В опрацьованому нами матеріалі спостерігаємо випадки запозичень з іспанської мови – *loco* (*verrückt*), турецької – *Habibi* (*Liebling*), російської – *der Bratan, Bro* (*der Freund*).

Серед лексичних одиниць на позначення позитивних емоцій та почуттів зустрічаються гіперболізовані сполучення, які вживаються для надання виразу максимальної виразності, оцінки та підсилення враження.

Перебільшення досягається шляхом поєднання двох и більше молодіжних слів, наприклад, *fun-fucking-tastic*, часто з додаванням часток *total*, *mega*, *voll*, *ultra* – *total mega geil*, *total begeistert sein*, *voll Bock haben*, *voll Rotlichtmassaker*.

Необхідно зазначити, що молодь часто вдається до посилення значення вже емоційно забарвлених лексем. Наприклад, від дієслова *Läuft!* (*etwas ist gut*), яке ми віднесли до класу вигуківих фразеологізмів, утворився інший вигуківий фразеологізм *Läuft bei dir!* (*Du hast Glück!*), який часто вживається як в розмовному, так і письмовому мовленні молодого покоління. Для підсилення свого враження про успіхи іншої людини дієслово *laufen* замінюється підлітками на *rennen*, таким чином утворюючи вигуківий фразеологізм *Rennt bei dir!*, що передає ще більше захоплення.

У нашій класифікації виокремлюємо лексичні одиниці, що побудовані шляхом поєднання двох слів, наприклад, *ceil* – злиття лексем *cool* та *geil*, *megativ* – *mega* та *positiv*. Слід відзначити, що нові слова утворені шляхом додавання двох лексем, що вже належать до молодіжного лексикону.

Оскільки найпродуктивнішим способом словотвору сучасної німецької мови є словоскладання, молодь активно використовує його для побудови нових емотивів. Композити спостерігаємо серед прикметників та прислівників – *krönungsbedürftigt* (*toll*), *tageslichttauglich* (*hübsch*), *zauberschön* (*wunderschön*) та іменників – *Expresschecker* (*intelligenter Mensch*), *Pornofee* (*Mädchen, das sexy und süß ist*). Розглянемо семантику слова *tageslichttauglich*, яке утворилось за допомогою іменників *Tag*, *Licht* та прикметника *tauglich*. Спочатку був утворений емоційно-нейтральний композит *Tageslicht*, який не належить безпосередньо до молодіжного лексикону, а є загальноживаним словом. Прикметник *tauglich* також не має вираженої емоційної забарвленості, а використовується для позначення чогось, що є пригідним до використання. Поєднання ж цих лексем у *tageslichttauglich* має абсолютно нове значення, яке у свою чергу містить

позитивний оцінний компонент – денне світло, пригідне для чогось, означає у цьому випадку, що річ, предмет або людина є гарною та привабливою.

Аналізуючи емотиви молодіжної мови, спостерігаємо випадки зміни літер у словах, як, наприклад, слово *gril*, яке утворилось від іншого слова молодіжного лексикону *geil* шляхом зміни літери *e* на *r* через близьке розташування зазначених літер на комп'ютерній клавіатурі. У словнику молодіжного сленгу знаходимо також приклади, коли прислівник вимовляється підлітками, як і в англійській мові, але на письмі передається німецькими літерами – *naise* від англійського *nice* (*nett, cool*).

Таким чином, серед емотивів сучасного молодіжного німецького лексикону із позитивною семантикою виділяємо такі, що виражають:

- позитивну оцінку стану, ситуації чи події – *bambus* (*Das war sehr bambus!*);
- радість – *yaaaay* (*Aber nun kannst du dich voll und ganz der entspannten Freizeit widmen. Yaaaay!*);
- задоволення – *me gusta* (*Me guesta deine Jacke!*);
- схвалення – *na logo* (*Werbung auf eigene Faust? Na logo!*);
- захоплення – *feiern* (*Ich mache Musik, die mir wirklich am Herzen liegt, und freue mich, wenn Leute sie feiern.*);
- кохання – *verknallt sein* (*Man kann verknallt sein und Schmetterlinge im Bauch haben.*);
- вдячність – *breiter als der Türsteher sein* (*Wie sie alle vor ihm Angst haben, der ist ja breiter als der Türsteher!*);
- бажання – *brennen (für etwas)* (*Das zeigt nur, dass man für Musik brennt.*);
- привабливість – *fickbar* (*Schau dir die an, die ist doch mal fickbar!*);
- досконалість – *bossig* (*Bossiges Frühstück, Alter!*);
- зацікавленість – *Cool Story, Bro!* (*Waren gestern fett planken im Park! – Cool Story, Bro!*).

Отже, розглянуті лексичні одиниці на позначення позитивних емоцій та почуттів застосовуються молоддю для посилення гармонійної атмосфери спілкування, для передачі й отримання позитивної словесної і вербальної реакції. Запропонована класифікація дає змогу оцінити словниковий склад молодого покоління, простежити шляхи розвитку, поповнення та зміни одиниць, які сигналізують про позитивні емоційні стани.

2.3.2 Лексичні одиниці на вираження негативних емоційних станів і почуттів. Негативні емоції та почуття – є невід’ємним складником психологічного здоров’я будь-якої людини. Такі емоції зазвичай виникають миттєво, іноді навіть не усвідомлено, і виконують різні функції. Молодь частіше піддається впливу негативних почуттів, оскільки за своєю природою є вразливішою, ніж представники старшого покоління. Разом із позитивними враженнями особистість формують і негативні, розвивають емоційний стан та психіку підлітків.

Аналізуючи сучасне німецьке молодіжне мовлення, ми виокремили 139 лексичні одиниці, які виражають негативні емоції та почуття, що становить 34% від загальної кількості досліджуваних лексем. Серед негативно забарвлених лексем ми виокремили прикметники та прислівники (40), дієслова (14), іменники (41), фразеологізми (16), вигуківі фразеологізми (12), вигуки (13) та аббревіатури (3) (див. Додаток Б).

За результатами класифікації лексем молодіжного мовлення з негативно забарвленою семантикою ми встановили, що більшу кількість слів, що передають негативні емоції, становлять іменники та прикметники.

Значна частина емоційно забарвлених іменників молодіжного лексикону позначає неприємну (*die Zicke*), непривабливу (*Bratze*) або нерозумну людину (*Denkzweig*). Більшість таких іменників утворюється композитним способом словотвору та містить певний яскраво виражений компонент. У нашій класифікації виділяємо композити із компонентом «їжа»: *Eierfeile* – Loser, Vollidiot; *Hohlfrucht* – dummer Mensch; *Hopskäse* – aufgeregte, unangenehme

Person; *Pommesgrab* – langweilige Person. Спостерігаються також приклади утворення нових слів із компонентом на позначення частин тіла, наприклад, *Darmatmer* – unangenehme Person; *Gesichtsfünf* – Mensch mit hässlichem Gesicht; *Körperklaus* – Tollpatsch. Слід зауважити, що компоненти «їжа» та «частина тіла» можуть поєднуватись задля передачі негативно маркованих почуттів по відношенню до іншої людини: *Gesichtswurst* – hässliche Person; *Brotgehirn* – Idiot, dummer Mensch; *Lachsnacken* – Idiot. Часто вживаним компонентом емоційно забарвлених іменників є компонент «тварина», як, наприклад, *Fischkopf* – Dummkopf; *Freshdachs* – eine freche Person. Іменники, які містять у собі компонент «Kind» у молодіжному мовленні є також негативно маркованими: *Bratzenkind* – sehr hässliche Person; *Klopskind* – dumme Person.

Серед іменників молодіжного сленгу зустрічаються і ті, які змінюють своє первісне нейтральне значення на нове, що містить негативну семантику: *Lauch* – Trottel; *Einlauf* – Ärger; *Opfer* – Idiot. У першому випадку слово *Lauch* позначає у повсякденному житті зелену цибулю, а в молодіжному лексиконі ця лексема номінує нерозумну людину. Лексична одиниця *Einlauf* в літературній мові використовується для позначення надходження паперів, грошей, а в сленгу підлітків вживається для вираження гніву. Загальновідоме слово *Opfer* іронічно переосмислене молоддю та переходить до ряду образливих слів, позначаючи недоумкувату людину.

Прикметники та прислівники молодіжного лексикону, що містять негативну семантику, утворюються також різними способами. Популярним способом словотвору у цьому випадку є афіксація – додавання до вже існуючих слів суфіксів та префіксів. Таким чином за допомогою суфікса *-los* утворились лексеми *arschlos* та *hobbylos*, що українською мовою перекладаються як «безглуздо».

Іноді заперечні префікси додаються до вже відомих молодіжних позитивно маркованих слів. Розглянемо лексему *geil*, що містить позитивну семантику та використовується для позначення чогось надзвичайно

захоплюючого. Додаючи до зазначеної лексичної одиниці префікси *kontra-* або *anti-* отримуємо негативно маркований прикметник або прислівник із протилежним значенням – *antigeil* та *kontrageil*. Подібним чином утворились прикметники / прислівники *uncool*, *unfly* – *nicht gut sein*.

Бажання молоді іронізувати проявляється також і в прикметниках: позитивно забарвлена лексема *genius* інтерпретується в молодіжному сленгу як *dumm*, *idiotisch*. Іронічно вживається й лексема *grell*, що в літературній мові має значення «яскравий, чудовий», а в молодіжному словнику використовується для позначення чогось неприємного.

Як серед прикметників із позитивною семантикою, так і серед негативно маркованих прикметників, є випадки «гри літер», наприклад, у лексемі *intellilent* приголосна *g* змінюється на *l* і слово трактується підлітками як *nicht intelligent*.

Цікавою за семантикою є лексична одиниця *krässlich*, яка утворилась шляхом злиття двох слів *krass* та *hässlich*, з яких перше є молодіжним емотивом з позитивною семантикою. У даному випадку прикметник *krass* виступає як підсилююча частка до слова *hässlich*, таким чином значенням лексеми є «дуже страшний». У нашій класифікації зустрічаємо також підсилюючу частку *voll* – *vollpanne* (*blöd oder bescheuert*).

Деякі прикметники та прислівники молодіжного лексикону мають варіаційні форми, тобто від кореня прикметника можуть утворюватись лексеми з різним значенням: від кореня *schmand* утворюються слова *schmandig* – *ekelig*, *schmierig* та *schmando* – *schlecht*.

Оскільки молодіжній мові притаманне використання різноманітних стилістичних засобів, поруч із іронією підлітки активно використовують підтекст, наповнюючи певний вираз або ціле речення прихованим сенсом. Яскравим прикладом підтексту є такі фразеологічні одиниці: *Benutzt du das Internet Explorer?* та *Bist du blond?* – сполуки, що використовуються молоддю для позначення того, що людина не розуміє певні речі або розуміє їх із запізненням. У першому випадку підтекст розкривається завдяки факту, що

браузер Internet Explorer не використовується більшістю користувачів, оскільки функціонує та завантажує файли доволі повільно. У другому прикладі прихований сенс розкривається завдяки стереотипу, що людина зі світлим волоссям не має яскраво виражених інтелектуальних здібностей.

Іншим цікавим прикладом є фразеологічна одиниця *Youtube schauen*, де молоде покоління має на увазі не пряме значення перегляду каналів Youtube, а причину, чому більшість підлітків передивляться цей відеохостинг, тобто – нудьгу, отже *Youtube schauen – sich langweilen*.

Деякі вигуківі фразеологізми містять підсилювальні частки, як, наприклад, *null kein Stück – nein*. Інші вигуківі фразеологізми виражають переважно невдоволення (*Damn! – Verdammt!; Mock, Mock! – Scheiße!*) та неприємний подив (*Alter Lachs! – ist in etwa gleichzusetzen mit «Oh ha!»*).

Значна частина вигуків молодіжного лексикону, що представлена в нашій класифікації, виражає значення заперечення (*Nä!, Nö!, Ohno! – nein!*) та обурення (*Pfff!, Puh!, Wtf! – etwas ist sehr anstrengend*).

Таким чином, серед емотивів сучасного молодіжного німецького лексикону із негативною семантикою виділяємо такі, що виражають:

- іронію – *Anzeige ist raus! (Ich muss noch die Hausaufgaben abschreiben. – Anzeige ist raus!);*
- відразу – *Igitt! (Wir mussten alle eine 32oz Dose Bier exen, die davor in heißem Badewasser lag. – Igitt! Und das hast du geschafft?);*
- злість, агресію – *ausflippen (Er eröffnet den Online-Drogenhandel mydrugs zusammen mit seinem besten Freund Lenny, der davon noch nix weiß und vermutlich ausflippen wird.);*
- страх – *Eierflattern kriegen (Der kommt ernsthaft jeden Morgen mit der Eierfeile zur Schule!);*
- непривабливість – *creepy (Das ist zwar ein bisschen creepy, ist aber auch für Eifersüchtige geeignet und gefährdet immerhin nicht den Beziehungsfrieden.);*

- негативну оцінку розумових здібностей – *Sipp (Warum hast du ihn geschlagen, du Sipp?)*;
- знервованість – *sucken (Dein Gelaber suckt!)*;
- депресивний стан – *die Laune ist im Keller (Ihre Laune ist so richtig im Keller, als ihr mit einem Mal Daniel über den Weg läuft...)*;
- здивування, шок – *Hö! (Hö? Ich wurde aus der Gruppe entfernt? Von wem?!)*;
- оцінку – *mager (Das war echt mager!)*.

Таким чином, сучасне молоде покоління Німеччини часто вдається до використання негативно маркованої оцінної лексики. Вживання такої лексики пов'язане із багатьма факторами, наприклад, через бажання виглядати дорослішим, авторитетнішим, а також через різноманітні реалії життя, які підлітки вимушені подолати. Негативно забарвлені емотиви виражають різноманітні почуття та емоції, тому ці лексичні одиниці здатні і образити людину, і просто виразити ворожість, неприхильність до чогось.

2.3.3 Лексичні одиниці на вираження нейтральних емоційних станів і почуттів. У сучасному німецькому молодіжному лексиконі окрім позитивно та негативно маркованих лексичних одиниць зустрічаються й ті, які не мають яскраво вираженої позитивної чи негативної семантики. Такі емоції розглядаються нами як нейтральні, які ніяким чином не впливають на настрій адресанта та адресата, але у свою чергу можуть спонукати їх до певних дій.

У нашій класифікації ми виокремили 81 лексичні одиниці, які виражають нейтральні емоції та почуття, що становить 20 % від загальної кількості розглянутих нами лексичних одиниць. Серед нейтрально маркованої лексики ми виділили прикметники та прислівники (18), дієслова (6), іменники (5), вирази та стійкі словосполучення (7), вигуківі фразеологізми (19), вигуки (14), скорочення (3) (див. Додаток В).

У результаті класифікації лексичних одиниць молодіжного сленгу, що виражають нейтральні почуття та емоції, ми встановили, що більшу їх

частину становлять вигуківі фразеологізми. Серед них зустрічаються різні варіації одного виразу, наприклад, *Alles Banane!*, *Eh klar!*, *Geht fit!*, що означає «Alles klar!». Зазначені вигуківі фразеологізми сигналізують про погодження людини із певним фактом, подією, явищем і не містять конкретно вираженої позитивної чи негативної оцінки, а застосування таких лексичних одиниць цілком залежить від мовленнєвої ситуації.

Цікаву синтаксичну структуру має фразеологізм *Chill deine Nuggets!* – *Beruhig dich!*, де *chillen* – запозичення з англійської мови, що давно увійшло до загального вжитку не тільки молоді, а й дорослого покоління та означає «розслабляється, відпочивати», а *nugget* в англійській має декілька варіантів перекладу, один з яких «частина, шматок». Отже, фразеологізм *Chill deine Nuggets!* запозичений з англійської мови та використовується молоддю Німеччини задля поради заспокоїтись, тобто «розслабити свої шматочки». Синонімічним за значенням є висловлення *Geh bei Grün!* – *Bleib entspannt!*, з прямим значенням *bei Grün* – «на зелене світло». Отже, «іти на зелене світло» інтерпретується підлітками, як розслабляється, ні на що не зважати, адже коли на світлофорі зелений – шлях вільний і проблем немає.

До нейтральних емоцій та почуттів належать, у першу чергу, емоції здивування та інтересу, що в нашій класифікації яскраво виражаються за допомогою вигуків, наприклад, *Boah!*, *He!*, *joah*, *Wallah!*, *Sheeeesh*, а також за допомогою фразеологізмів на кшталт *Wo ist der Bus?* – *Wen interessiert's?*, *Juckt?* – *Na und?* *Wen interessiert's?*, *So what?* – *Wie bitte?*, *Dien Ernst?* – *wirkliche, aufrichtige Meinung*.

Деякі лексичні одиниці, представлені в нашій класифікації, висловлюють шаленство, неймовірність, божевілля, і можуть бути як позитивно, так і негативно маркованими. Розглянемо лексичну одиницю *durch sein* (*verrückte sein*) у реченні *Die Alte ist voll durch!*. Не знаючи контексту не можливо дати позитивну або негативну оцінку зазначеному реченню, оскільки у цьому випадку людину можуть називати божевільною і через те, що вона зробила щось не так, і через те, що вона навпаки зробила

щось надзвичайне. Аналогічну семантику має слово *crazy* (*wahnsinnig*), що в різних ситуаціях інтерпретується по-різному. У реченні «*Um ihre crazy Outfits abzurunden, gehört für sie ein schriller Schuh dazu.*» *crazy* містить позитивну семантику та перекладається як «неймовірний», а в реченні «*Er hat den Laden ausgeraubt. Er ist voll crazy!*» зазначена лексична одиниця має негативне значення – «божевільний».

Серед номінантів на «Jugendwort des Jahres 2019» вирізняється лексична одиниця *safe* (*sicher*), яка може використовуватись як відповідь на певну репліку (*Leute, ich muss sagen. In dieser Folge gibt es die bisher schlimmste Frage, die es bisher überhaupt in dem ganzen Format gegeben hat. – Safe, safe, safe!*), так як і прислівник у реченні (*Also, das Einzige, was ich für mich weiß, ist so, dass ich auf jeden Fall wählen gehe. Und ich werd' auch safe irgendeine Partei wählen, die sich mit dieser Klimakrise halbwegs intellektuell auseinandersetzt.*) «*Safe*» передає повну впевненість та згоду із певним фактом чи явищем та походить від англійського «*safe*» (надійний).

Серед прикметників та прислівників нейтрально маркованої молодіжної лексики виділяємо лексичну одиницю *lachs*, що в німецькому сленгу отримала значення *egal, unwichtig*. У цьому випадку спостерігаємо зміну значення слова та перехід із однієї частини мови в іншу, а саме іменник *Lachs* трансформувався у прислівник *lachs*, отримавши новий смисл.

Невеликою кількістю слів представлена в нашій класифікації категорія іменників із нейтральним емоційним забарвленням. Увагу привертає слово *Eckenkind* – *Person ohne Freude*. Пояснити зазначену лексичну одиницю можливо тим, що композит *Eckenkind* складається із двох компонентів *Ecken* та *Kind*, і позначає дитину, яка провинилась і вимушена стояти в кутку, а отже не може бути веселою.

Значна кількість емотивів з нейтральною семантикою виражає байдужість, незацікавленість. Серед таких виокремлюємо прислівники – *akk, bums, genascht, lachs*; дієслова – *rille sein*; іменники – *Latte*; скорочення – *Idgaf* (*ist mir egal*).

Отже, значення нейтральної оцінної лексики визначається контекстом, тому одна й та сама лексична одиниця іноді може застосовуватись як в позитивному, так і негативному сенсі, залежно від того, яку думку розділяють співрозмовники, проте може й зовсім не передавати ніякі почуття. Класифікація лексики на позначення нейтральних емоційних станів і почуттів відрізняється від попередніх класифікацій меншою кількістю лексичних одиниць, і пояснюється тим, що підлітковий вік характеризується надзвичайною емоційністю та гострою позитивною чи негативною реакцією на суспільні явища. Нейтрально маркована лексика, не зважаючи на нульову валентність, необхідна для осмисленого сприйняття підлітками світу.

Висновки до розділу 2

1. Мовленнєва діяльність – це діяльність, необхідна для досягнення мети спілкування. Мова здатна виражати психологічні особливості людини та за допомогою словесного оформлення матеріалізувати будь-яку думку і здійснювати вплив на розвиток емоційної сфери особистості.

2. Молодіжне мовлення – це специфічна лексика молодого покоління, об'єднаного спільними уподобаннями та способом життя, де знаходять своє відображення нестандартні норми мовної поведінки підлітків. Молодіжний сленг стрімко розвивається і має емоційне забарвлення, оскільки за допомогою молодіжного мовлення здійснюється не лише обмін інформацією, а й вираження почуттів та ставлення до навколишнього середовища.

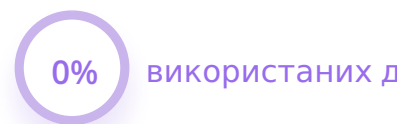
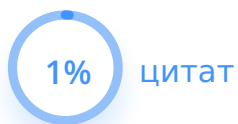
3. Незважаючи на використання молоддю специфічної лексики, молодіжне мовлення не є автономним. Основним джерелом утворення молодіжного лексикону виступають лексичні одиниць літературної мови, що піддалися переосмисленню та трансформації підлітками задля задоволення певних потреб і вираження емоцій та почуттів. У зв'язку із стрімким розвитком суспільства та технологій сучасного світу нові вікові класи

утворюються кожні 2-3 роки, що впливає і на розвиток та поповнення молодіжного мовлення.

4. Серед основних причин використання німецькою молоддю власної мови виділяємо прагнення підростаючого покоління до самоствердження, самоідентифікації, бажання відділитись від світу дорослих та прагнення до мовної виразності. Звідси – головні функції молодіжного лексикону – функції самовідданості, протесту та відмежування від суспільства та його норм. Мова підлітків характеризується відкритістю, синонімічністю, рухливістю, образністю, виразністю, простою будовою. За допомогою лексичних одиниць молодіжного лексикону відбувається гіперболізація позитивних та негативних оцінних слів.

5. На розвиток молодіжного мовлення впливають багато чинників, як, наприклад, стрімкий розвиток технологічного прогресу, засоби масової інформації, традиції і культура Німеччини та вплив інших культур.

6. Семантична характеристика лексичних одиниць у німецькому молодіжному мовленні дозволила виокремити лексеми на позначення позитивних, негативних та нейтральних емоцій і почуттів, які знаходять своє вираження у прикметниках, прислівниках, іменниках, дієсловах, фразеологізмах, вигуківих фразеологізмах, грі слів, вигуках та скороченнях. Сучасне молодіжне мовлення вирізняється великою кількістю мовних засобів для вираження емоцій і почуттів. Лексичні емотиви будують складну систему об'єднаних за значенням мовних одиниць, що належать до різних частин мови.

Текстові збіги

Веб джерела 60

1	snu.edu.ua https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Petriv-G.V.-dysertatsiya.doc	0.16%
2	seanewdim.com https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/g_v_petriv_diagnostics_of_the_upbringing_of_the_value_attitude_to_t...	0.16%
3	school.home-task.com https://school.home-task.com/rozuminnya-emocij-ta-pochuttiv-emoci%D1%97-ta-pochuttya/	0.14%
4	refdb.ru https://refdb.ru/look/1439596-pall.html	0.77%
5	otherreferats.allbest.ru https://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00143158_1.html	0.09%
6	myleksii.ru https://myleksii.ru/1-18614.html	0.07%
7	mydisser.com https://mydisser.com/ua/catalog/view/312/779/21867.html	0.09%
8	lubbook.org https://lubbook.org/book_528_glava_16_Slovník.html	0.15%
9	kursovotmarinu.ucoz.ru https://kursovotmarinu.ucoz.ru/Psichologia/shpargalka.doc	0.15%
10	knowledge.allbest.ru https://knowledge.allbest.ru/psychology/3c0b65635b3bd79b4c43b89421206d37_0.html	0.31%

Попова з посиланнями 13.12.2019

Завантажено: 12/16/2019 | Перевірено: 12/16/2019

● Плагіат ● Цитата ● Використані джерела ● Заміна символів

11	knowledge.allbest.ru https://knowledge.allbest.ru/psychology/2c0b65625a3bc68b4c53b88421216d26_0.html	0.31%
12	knowledge.allbest.ru https://knowledge.allbest.ru/languages/2c0b65635b3ac69b4d43a88421316c36_0.html	0.07%
13	knowledge.allbest.ru https://knowledge.allbest.ru/languages/2c0b65625b3ad79a4c43b89521216c27_0.html	0.86%
14	knowledge.allbest.ru https://knowledge.allbest.ru/languages/2c0b65625a3ac69a4c43a89521316c37_0.html	0.06%
15	knowledge.allbest.ru https://knowledge.allbest.ru/languages/2c0a65635b3ad78a4d43b89521306c26_0.html	0.64%
16	ihed.org.ua https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Krimec_30.03.2017_disertaz.pdf	0.06%
17	gerasimenkog.jimdo.com https://gerasimenkog.jimdo.com/%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%B0%D0%BC/	0.25%
18	essuir.sumdu.edu.ua https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/3704/1/Baranova.pdf	0.17%
19	essuir.sumdu.edu.ua https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/30575/1/Razuvanova%20Yu.H.%20Movni%20zasoby.pdf	0.72%
20	core.ac.uk https://core.ac.uk/download/pdf/17191323.pdf	0.14%
21	core.ac.uk https://core.ac.uk/download/pdf/12083628.pdf	0.25%
22	core.ac.uk https://core.ac.uk/download/pdf/12082155.pdf	0.19%
23	www.universalinternetlibrary.ru http://www.universalinternetlibrary.ru/book/50714/chitat_knigu.shtml	0.31%
24	www.kspu.edu http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/%C3%90%C2%A1%C3%91%E2%80%9A%C3%90%C2%B5%C3%90%C2%BF%C3...	0.43%
25	www.kdu.edu.ua http://www.kdu.edu.ua/new/lekcii/18_181.doc	0.33%
26	www.diplomvkarmane.org.ua http://www.diplomvkarmane.org.ua/media/diplom/files/pages/Conflictologia%2029.07.06.doc	0.06%
27	www.chnu.edu.ua http://www.chnu.edu.ua/res/chnu.edu.ua/period_vudannia/web13/pdf/2012_1/Nataliia_Nehrych.pdf	1.86%
28	uk.kubg.edu.ua http://uk.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/uk/PDF/emocii.pdf	0.06%
29	ua-referat.com http://ua-referat.com/%D0%9F%D0%BE%D1%87%D1%83%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%86_%D0%B5%D0%BC%D0%...	0.31%

Попова з посиланнями 13.12.2019

Завантажено: 12/16/2019 | Перевірено: 12/16/2019

● Плагіат ● Цитата ● Використані джерела ● Заміна символів

30	ua-referat.com http://ua-referat.com/%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82_%D1%96_%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%...	0.07%
31	textbooks.net.ua http://textbooks.net.ua/content/view/5489/47/	0.61%
32	textarchive.ru http://textarchive.ru/c-1653195-pall.html	0.15%
33	textarchive.ru http://textarchive.ru/c-1614417-pall.html	0.09%
34	studepedia.org http://studepedia.org/index.php?vol=1&post=110562	0.66%
35	referatwork.ru http://referatwork.ru/refs/source/ref-102075.html	0.07%
36	referatu.net.ua http://referatu.net.ua/newreferats/7569/181564	0.06%
37	referat-ok.com.ua http://referat-ok.com.ua/psihologiya/zagalna-psihologiya	0.54%
38	psychologis.com.ua http://psychologis.com.ua/-1-53.htm	1.39%
39	psychologis.com.ua http://psychologis.com.ua/-1-157.htm	0.07%
40	psuhologia.in.ua http://psuhologia.in.ua/images/dustan/ival08.pdf	0.85%
41	molodyvcheny.in.ua http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/79.pdf	0.69%
42	mdu.in.ua http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2015/mariupolskij_molodizhnij_forum_2015_chastina_2.pdf	0.07%
43	libs.ubs.edu.ua http://libs.ubs.edu.ua/materials/susp/psihologiya1.doc	0.09%
44	ibib.ltd.ua http://ibib.ltd.ua/chast-psiholingvisticheskaya-harakteristika-35048.html	0.17%
45	esnuir.eenu.edu.ua http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1576/1/Smolyar%20slang.pdf	0.35%
46	er.nau.edu.ua http://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/11870/1/%D0%9C%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%94%D...	0.9%
47	eprints.zu.edu.ua http://eprints.zu.edu.ua/3511/1/03miiesv.pdf	0.25%
48	catalog.library.tnpu.edu.ua http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku_magistr_visnuk_mag_visn_16_24.pdf	0.01%

Попова з посиланнями 13.12.2019

Завантажено: 12/16/2019 | Перевірено: 12/16/2019

● Плагіат ● Цитата ● Використані джерела ● Заміна символів

49	zdamsam.ru https://zdamsam.ru/b4054.html	0.07%
50	www.unicum.de https://www.unicum.de/de/studentenleben/liebe-sex/valentinstag-geschenke-ideen	0.12%
51	www.chat-generator.io https://www.chat-generator.io/chat/1.1.0/1iMEZd8YBlbfmxMjR0H7zXGERuDZ0qld4u8NfofX8oc4	0.11%
52	www.bibliofond.ru https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=808049	0.97%
53	vseosvita.ua https://vseosvita.ua/library/nastilna-kniga-socialnogo-pedagoga-36326.html	0.07%
54	studopedia.su https://studopedia.su/13_79596_pohodzhennya-ta-funktsii-emotsiy-emotsii-ta-rozvitok-osobistosti-motivatsiya-ta-emotsii-e...	0.09%
55	studopedia.org https://studopedia.org/4-39673.html	0.29%
56	studopedia.org https://studopedia.org/12-94541.html	0.44%
57	studopedia.com.ua https://studopedia.com.ua/1_149958_klasifikatsiya-emotsiy-ta-pochuttiv.html	0.61%
58	studentam.net.ua http://studentam.net.ua/content/view/8294/97/	0.26%
59	skaz.com.ua http://skaz.com.ua/biolog/720/index.html	0.27%
60	bibliograph.com.ua http://bibliograph.com.ua/psihologija-1/35.htm	1.24%

Цитати

Включені цитати

12

- 1 Süßmo – süße Person, Kosename (76).
- 2 Yaaay!) **задоволення** – me gusta (Me gusta deine Jacke!); **схвалення** – na logo (Werbung auf eigene Faust?
- 3 Na logo!); **захоплення** – feiern (Ich mache Musik, die mir wirklich am Herzen liegt, und freue mich, wenn Leute sie feiern.); **коханья** – verknallt sein (Man kann verknallt sein und Schmetterlinge im Bauch haben.)
- 4 Und das hast du geschafft?); **злість, агресію** – ausflippen (Er eröffnet den Online-Drogenhandel mydrugs zusammen mit seinem besten Freund Lenny, der davon noch nix weiß und vermutlich ausflippen wird.); **страх** – Eierflattern kriegen (Der kommt ernsthaft jeden Morgen mit der Eierfeile zur Schule!)
- 5 Von wem?!); **оцінку** – mager (Das war echt mager.) **Таким чином, сучасне молоде покоління Німеччини часто вдається до використання негативно маркованої оцінної лексики.**
- 6 «насолджуюсь і соромлюся»
- 7 «складник конотативного компонента у семантичній структурі мовної одиниці, який репрезентує емоційне ставлення носіїв мови до позначеного»
- 8 «Мислення і мова»
- 9 «речення породжуються слово за словом за принципом умовних вірогідностей, що пов'язують слова залежно від попереднього досвіду»
- 10 «золота молодь по- китайськи»
- 11 «німецька мова підлітків»
- 12 «міфи про молодіжний сленг»

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ

1.1 Поняття емоцій та почуттів

У процесі діяльності, праці, спілкування з іншими людьми, тобто протягом життя, у нас складаються певні стосунки із суспільством, із окремими людьми. Але ми не пасивно, автоматично відображаємо навколишню дійсність [26]. Діяльність людини, її поведінка завжди викликають позитивне або негативне ставлення до неї [19, с. 197]. Активно впливаючи на зовнішнє середовище і пізнаючи його, ми водночас суб'єктивно відчуваємо своє ставлення до предметів і явищ реального світу [26], що відображується в мозку й переживається як задоволення або незадоволення, радість, сум, гнів, сором [19, с. 197]. Та сфера психіки, яка пов'язана з переживанням людиною свого ставлення до дійсності, людей, з якими вона спілкується, називається емоційною сферою або сферою емоцій та почуттів [26].

Дослідники по-різному тлумачать поняття емоцій та почуттів. Одні вважають, що почуттями і емоціями називають переживання людиною свого ставлення до того, що вона робить або пізнає, до інших людей, до самого себе, а також – більш просте, безпосереднє переживання в даний момент, пов'язане із задоволенням або незадоволенням потреб. Проявляючись як реакції на предмети навколишнього оточення, емоції пов'язані з початковими враженнями. Перше враження від чого-небудь має емоційний характер, є безпосередньою реакцією (страх, гнів, радість) на певні зовнішні особливості [34, с. 58]. Інші дослідники розглядають емоцію як загальну активну форму переживання організмом своєї життєдіяльності [19, с. 197]. О.В. Скрипченко тлумачить емоції як особливий клас психічних процесів і станів, пов'язаний з інстинктами, потребами й мотивами, що відображають у формі безпосереднього тимчасового переживання (задоволення, радості, страху

тощо) значущість для життєдіяльності індивіда явищ і ситуацій, які впливають на нього [9, с. 220]. Є.П. Ільїн зазначає, що під емоцією зазвичай розуміється переживання, душевне хвилювання [11, с. 13]. К.Е. Ізард у своїй праці «Психологія емоцій» трактує їх як щось, що переживається як почуття, що мотивує, організовує і спрямовує сприйняття, мислення й дії [10, с. 30]. Поширеним є і таке розуміння терміну: емоції – це відносно короткочасні переживання, які мають чітко виражений ситуативний характер, тобто пов'язані зі ставленням людини до ситуацій, що виникають, або можливих ситуацій, до своєї діяльності, до конкретних вчинків, тобто, емоції – це конкретна форма переживання почуттів [26] .

Почуття – це більш складне, ніж емоції, постійне, стале ставлення особистості до того, що вона пізнає і робить, до об'єкту своїх потреб. Вони характеризуються стійкістю і тривалістю. Складність почуттів проявляється в тому, що вони містять гаму емоцій, тому виникає проблема їхньої вербалізації [34, с. 58]. Почуття – стійке емоційне ставлення людини до явищ дійсності, яке відображає значення цих явищ відповідно до її потреб і мотивів. Почуття виділяють у сприйнятій і уявній дійсності, що становить для людини стабільну мотиваційну значущість. Інші вчені розглядають почуття як стійкі переживання, у яких виражається емоційне ставлення людини до певного об'єкта чи суб'єкта; специфічне ставлення до людських потреб, задоволення або незадоволення яких викликає позитивні або негативні емоції – радість, любов, гордість або сум, гнів, сором тощо [19, с.197; 26; 9, с. 219].

Характерна особливість емоцій і почуттів полягає в тому, що вони цілковито захоплюють особистість. Здійснюючи майже блискавичну інтеграцію, тобто об'єднання в ціле всіх функцій організму, емоції сигналізують про корисні або шкідливі впливи на організм, завдяки чому мають універсальне значення для життя організму. Охоплюючи всі різновиди переживань людини – від глибоко травмуючих страждань до високих форм радості та соціального відчуття життя, емоції стають як позитивним

чинником у життєдіяльності, підносячи активність організму, так і негативним, пригнічуючи всі його функції [19, с. 197].

Отже, поняття емоцій і почуттів ґрунтовно досліджені вченими, проте існує багато розбіжностей думок щодо їх дефініції. У своїй роботі ми дотримуємося точки зору Л.К. Аверченка та Т.В. Андрюшиної, тому що, на наш погляд, подані ними дефініції зазначених понять найточніше відображають їхній зміст. Емоції та почуття не є тотожними, але взаємодіють один із одним. Почуття є стійкішим та складнішим явищем, оскільки зберігаються протягом тривалого часу і зазвичай їх не просто змінити або позбутися. Джерелом емоцій та почуттів є навколишня дійсність, тобто суспільне, особисте життя, явища природи, власні потреби, які викликають певну реакцію тільки у тому випадку, коли мають життєву значущість для людини.

1.2 Класифікація емоцій та почуттів

Єдиної класифікації емоцій, як і визначення цього поняття, не існує, оскільки дослідники керуються різними критеріями для їхнього групування.

Питання про кількість і види емоційних реакцій обговорюється давно. Ще Аристотель виділяв любов і ненависть, бажання і огиду, надію і відчай, боязкість і сміливість, радість і печаль, гнів. Представники давньогрецької філософської школи стоїцизму стверджували, що емоції, маючи в своїй підставі два блага і два зла, повинні поділятися на чотири основні пристрасті: бажання і радість, печаль і страх [11, с. 130 –131].

Більшість дослідників поділяють емоції на негативні, пов'язані з виникненням потреби, і позитивні, що супроводжують її задоволення. Позитивні емоції характеризують сприятливий стан організму. Їх можна розглядати як результат задоволення біологічних або соціальних потреб. Вони супроводжуються підвищеною творчою працездатністю, високою продуктивністю праці, низькою стомлюваністю, підвищенням стійкості організму до шкідливих факторів. До позитивних емоцій відносять

задоволення, насолоду, радість. До негативних емоцій належать страх, жах, гнів, лють, незадоволення, огида, горе, смуток, туга [28, с. 17].

В.Н. Мясищев пропонує таку класифікацію емоцій: 1) емоційні реакції, які є відповідними переживаннями на стимули, що їх викликали; 2) емоційні стани, які характеризуються зміною нервово-психологічного тону; 3) емоційні почуття, які характеризуються емоційною вибірковістю або зв'язком конкретних емоцій з певними особами, об'єктами або процесами [див. там само, с.17].

Відмінність в емоційних переживаннях розглядають у психології також на основі їхнього зв'язку з певним об'єктом. Це, по-перше, безпредметні емоції дифузного характеру, які не мають певної спрямованості й переживаються як загальний стан. До них належать елементарні за своєю структурою переживання задоволення і незадоволення, пов'язані з органічними відчуттями або розмитим органічним самопочуттям людини, наприклад, безмежна туга, тривога. Сюди можна віднести переживання страху, бадьорості тощо [9, с. 222].

По-друге, розрізняють предметні, або ситуативні, емоції, що мають диференційовану спрямованість, відтворюють ставлення людини до певного об'єкта або явища [там само, с. 222].

По-третє, вирізняють узагальнені почуття, які виражають загальне, більш або менш стійке ставлення особистості до дійсності. Вони виникають унаслідок узагальнення досвіду емоційних переживань і є вищими категоріями людських почуттів. Це стійкі моральні почуття любові до людини, почуття обов'язку, честі; це можуть бути і почуття гумору, іронії тощо, не пов'язані з якоюсь однією ситуацією або одним об'єктом [там само, с. 222].

За тимчасовою ознакою емоції розподілено на безпосередні, тобто ті, що проявляються «тут і зараз», ретроспективні і проспективні [див. 11, с.131].

І. Кант зводив усі емоції до двох груп, в основі яких була причина їх виникнення: емоції сенсуальні та інтелектуальні. При цьому афекти і

пристрасті він відносив до вольової сфери. Г. Спенсер пропонував розділяти почуття за ознакою їх виникнення і відтворення на чотири класи. До першого він відніс презентативні почуття, що виникають безпосередньо при дії зовнішніх подразників. До другого класу – презентативно-репрезентативні, або прості емоції, наприклад, страх. До третього належать репрезентативні емоції, викликані поезією як подразником, що не має конкретного предметного втілення. Нарешті, до четвертого класу – вищі, абстрактні, емоції, що утворюються без допомоги зовнішнього подразника абстрактним шляхом (наприклад, почуття справедливості) [там само, с. 131].

Б.І. Додонов зазначає, що створити універсальну класифікацію емоцій взагалі неможливо, тому що класифікація, придатна для вирішення одного кола завдань, виявляється недієвою при вирішенні іншого кола завдань. Він запропонував свою класифікацію емоцій – не для всіх, а лише для тих, яких потребує людина, і які надають безпосередню цінність самому процесу її діяльності. Через це в його класифікацію увійшов смуток і не увійшла заздрість. Таким чином, запропонована Б.І. Додоновим класифікація стосується тільки «цінних», за його термінологією, емоцій, а основою цієї класифікації є потреби і цілі [див. 11, с. 134].

До найбільш простих емоційних переживань належать [34, с. 59]:

1. Задоволення – незадоволення. Втілення фізіологічних, духовних та інтелектуальних потреб людини відбивається як задоволення, а протилежне – як незадоволення. В основі цих найпростіших емоцій лежать безумовні рефлекси. Більш складні переживання «приємного» і «неприємного» розвиваються у людини за механізмом умовних рефлексів, тобто вже як почуття. 2. Напруга – дозвіл. Емоція напруги пов'язана зі змінами, що відбуваються у житті людини. Завершення цього процесу відчувається як емоція полегшення. 3. Збудження – заспокоєння. Емоція збудження визначається імпульсами, що потрапляють у кору головного мозку з підкірки. Розташовані тут емоційні центри активізують діяльність кори. Гальмування нею імпульсів, що йдуть із підкірки, відчувається як заспокоєння.

Розрізняють також стенічні і астенічні емоції. Стенічні емоції підвищують активність, енергію і викликають підйом, збудження, бадьорість (радість, бойове збудження, гнів, ненависть). Астенічні емоції зменшують активність, енергію людини, скорочують життєдіяльність (сум, туга, пригніченість). Астенічні емоції характеризуються пасивністю, споглядальністю, розслаблюють людину [там само, с. 59].

Відомою є класифікація емоцій за К.Е. Ізардом. Дослідник називає базові емоції, серед яких [див. 28,с. 12–13]:1. Інтерес (як емоція) – позитивний емоційний стан, що сприяє розвитку навичок і вмій, набуття знань.2. Радість – позитивний емоційний стан, пов’язаний із можливістю повністю задовольнити актуальну потребу, ймовірність чого до цього моменту була невелика чи невизначена.3. Здивування – емоційна реакція на раптові обставини, що не має чітко вираженого позитивного або негативного знака. Здивування гальмує всі попередні емоції, направляючи увагу на об’єкт, що його викликав, і може переходити в інтерес. 4. Страждання – негативний емоційний стан, пов’язаний з отриманою достовірною інформацією про неможливість задоволення найважливіших життєвих потреб, що до цього моменту здавалося імовірним; найчастіше протікає у формі емоційного стресу. 5. Гнів – негативний емоційний стан, як правило, протікає у формі афекту і викликається раптовим виникненням серйозної перешкоди на шляху задоволення особливо важливої для суб’єкта потреби.

6. Відраза – негативний емоційний стан, що викликається об’єктами (предметами, людьми, обставинами), зіткнення з якими (фізична взаємодія, спілкування тощо) вступає у різке протиріччя з ідеологічними, моральними або естетичними принципами і установками суб’єкта. 7. Презирство – негативний емоційний стан, що зазвичай виникає в міжособистісних взаємовідносинах і породжується неузгодженістю життєвих позицій, поглядів і поведінки суб’єкта з життєвими позиціями, поглядами і поведінкою об’єкта почуття. 8. Страх – негативний емоційний стан, що з’являється при отриманні суб’єктом інформації про можливу загрозу його життєвому

благополуччю, про реальну або уявну небезпеку. 9. Сором – негативний емоційний стан, що виражається в усвідомленні невідповідності власних помислів, вчинків і зовнішності не тільки очікуванням оточуючих, а й власним уявленням про належну поведінку і зовнішній вигляд.

Почуття зазвичай класифікують за змістом і виділяють такі їх види: моральні, інтелектуальні та естетичні [34, с. 59–60].

Моральні – це почуття, в яких виявляється ставлення людини до поведінки людей і самого себе [там само, с. 59–60] До позитивних моральних почуттів відносять почуття доброзичливості, жалості, ніжності, симпатії, дружби, товариськості, колективізму, патріотизму, обов'язку; до негативних моральних почуттів відносять почуття індивідуалізму, егоїзму, ворожнечі, заздрості, злості, ненависті, недоброзичливості та інші [11, с. 296].

Інтелектуальні почуття виникають в процесі розумової діяльності і пов'язані з пізнавальними процесами. Вони відображають і виражають ставлення людини до своїх думок, до процесу пізнання, його успішності і неуспішності, до результатів інтелектуальної діяльності. До інтелектуальних почуттів відносять цікавість, допитливість, здивування, впевненість, невпевненість, сумнів, подив, почуття нового [34, с. 59–60].

Естетичні почуття переживаються при сприйнятті предметів, явищ навколишнього світу, відносин між людьми і відображають ставлення суб'єкта до різних фактів життя і їхнього втілення в мистецтві. В естетичних почуттях людина відчуває красу і гармонію (або, навпаки, дисгармонію). Це почуття гарного і потворного або грубого; почуття величі або, навпаки, вульгарності; почуття трагічного і комічного [там само, с. 59–60].

К.К. Платонов виділяє ще й практичні почуття, до яких відносить інтерес, нудьгу, радість, задоволення досягненням мети, почуття приємної втоми, захопленості справою, азарту. Як видно з цього переліку, більшість названих К.К. Платоновим феноменів належать до емоцій або інтелектуальних процесів (розуміння чогось), тому його спробу розширити

список почуттів слід визнати невдалою. Таким чином, питання про конкретний склад почуттів залишається відкритим [11, с. 296].

Отже, діяльність людини супроводжується емоціями та почуттями, які впливають на подальшу її поведінку та спрямовані на задоволення власних потреб. Класифікуючи емоції, слід звертати увагу на різні фактори та ознаки, за якими їх можна згрупувати. Серед зазначених спроб класифікації емоцій, у нашій роботі ми дотримуємося думки видатного американського психолога К.Е. Ізрада, який виділив та описав основні емоції. Розглядаючи види почуттів, ми керуємось їх традиційним поділом на моральні, інтелектуальні та естетичні.

1.3 Відмінності почуттів від емоцій

Емоції та почуття – поняття близькі та взаємопов'язані. Спроби розділити поняття «почуття» та «емоції» здійснювались давно. Ще у ХХ столітті У. Мак-Дугалл писав, що терміни «емоція» та «почуття» вживаються з великою невизначеністю і плутаниною, що і зумовлює невизначеність та різноманітність думок про засади, умови виникнення і функції тих процесів, до яких ці терміни належать [11, с. 282].

Одні дослідники ототожнюють почуття і емоції або дають почуттям таке саме визначення, що інші психологи дають емоціям [див. там само, с. 282]. Інші вважають почуття одним з видів емоцій (емоційних явищ). Низка вчених визначає почуття як родове поняття, що об'єднує різні види емоцій як форми переживання почуттів (емоції, афекти, настрої, пристрасті і власне почуття). Однак, є група вчених, які розрізняють почуття і емоції [34, с. 58; 11, с. 282; 19, с. 197; 26; 9, с. 219].

Найбільш чіткий поділ емоцій і почуттів запропонований А.Н. Леонтьєвим. Він зазначає, що емоція має ситуативний характер, тобто виражає оцінне ставлення до наявної або можливої в майбутньому ситуації, а також до своєї діяльності в конкретній ситуації. Почуття ж має чітко виражений «предметний» (об'єктний) характер, оскільки це стійке емоційне

ставлення. Істотним вважаємо зауваження дослідника, що емоції й почуття можуть не збігатися і навіть суперечити один одному [див. 11, с. 286].

Почуття – особливий підклас емоційних явищ. Почуття від емоцій відрізняється через предметний характер перших, що виникає в результаті специфічного узагальнення емоцій, пов'язаних з конкретним об'єктом. Виникнення предметних почуттів виражає формування стійких емоційних зв'язків, своєрідних «емоційних констант» між людиною і об'єктом [18].

Почуття – це більш складне, постійне, стале ставлення людини, риса особистості. Емоція – більш просте, безпосереднє переживання в певний момент [11, с. 286].

Повної відповідності між почуттями і емоціями немає: одна і та сама емоція може виражати різні почуття, і одне й те саме почуття може виражатися в різних емоціях. Не виявляючи зовні емоцій, людина приховує від інших і свої почуття [11, с. 288].

Почуття формуються у процесі суспільного розвитку людини і змінюються залежно від конкретних соціальних умов. В онтогенезі почуття виявляються значно пізніше, ніж емоції – вони формуються із розвитком індивідуальної свідомості, зазнаючи виховних впливів сім'ї, школи, мистецтва. Виникаючи як результат узагальнення окремих емоцій, почуття стають утвореннями емоційної сфери людини, що визначають динаміку і зміст ситуативних емоційних реакцій [9, с. 220].

Існує й думка, що почуття властиві лише людині, вони соціально обумовлені і є вищим продуктом культурно-емоційного розвитку людини. Почуття обов'язку, власної гідності, сором, гордість – виключно людські почуття. Емоції, пов'язані із задоволенням фізіологічних потреб, є і у тварин, але у людини ці емоції підпорядковані суспільному розвитку, оскільки всі емоційні прояви людини регулюються соціальними нормами [34, с. 59].

Окрім того, що на відміну від емоцій, почуття є більш стійкими, характерними ознаками, що відрізняють їх від емоцій, є [26]:1. Предметність. Предмети, явища, люди, на які спрямована практична і теоретична діяльність

людини і які при цьому викликають у неї емоційне ставлення – об'єкти (предмети) почуттів.2. Суб'єктність почуттів, невіддільність від їх носія (особистості).3. Інтимний характер почуттів, оскільки вони належать внутрішньому світу людини, а тому важко піддаються вивченню.4. Амбівалентність (подвійність). Причиною існування подвійних почуттів є багатогранність предметів та явищ дійсності, у зв'язку з чим ставлення людини до них не вичерпуються одним якимось елементарним ставленням. Прикладами такої подвійності є: «насолоджуюсь і соромлюся».

Емоції відрізняються від почуттів і тим, що перші проявляються всередині, а другі – зовні. Наприклад, емоція страху, при взаємодії із предметом подразнення, що проявляється на фізіологічному рівні в застиглому від жаху виразі обличчя, крику, різких фізичних рухах тіла тощо, в той час, як почуття страху може бути наявним у підсвідомості людини увесь час (страх висоти, арахнофобія), не маючи зовні ніяких проявів до тих пір, поки подразник не з'являється у фізичному просторі. Але це почуття є – воно нікуди не зникає, хоча і може певний період часу не проявлятися [48].

Ще однією відмінністю почуттів від емоцій є несвідомий і свідомий прояв. Несвідомо чи підсвідомо мають властивість проявлятися емоції, а почуття є більш усвідомленим проявом. Якщо, побачивши подразник, емоцію страху ми відчуваємо миттєво і несвідомо, то почуття страху конкретного подразника є усвідомленим і закріпленим у пам'яті протягом тривалого періоду [там само].

Чітке розмежування між почуттями і емоціями зробити непросто. Часто одна і та сама емоція може виражати різні почуття і навпаки – одне й те саме почуття може виражатися в різних емоціях. Проте можна простежити інтенсивність, тривалість, модальність, силу, глибину, просторово-часове зміщення, тобто відмінні характеристики емоційно-чуттєвої сфери життєдіяльності людини [там само].

Отже, не зважаючи на тісний взаємозв'язок понять «емоції» та «почуття», вони не є тотожними і їх слід розмежовувати, позаяк вони мають

яскраво-виражені відмінності – емоції виражають оцінне ставлення людини до того, що відбувається, вони з'являються швидко і так само швидко зникають, а почуття характеризуються стійкістю. Почуття – це узагальнення емоцій, які, на відміну від останніх, не завжди проявляються ззовні.

1.4 Лексичні засоби вираження емоцій і почуттів

Як відомо, мова виконує різні функції у житті суспільства. Однією з них є передача емоцій та почуттів людини. Протягом декількох десятиліть актуальним для дослідження залишається питання мовної реалізації емоційного стану людини.

Вивчення емоцій та їх роль у нашому житті завжди цікавили дослідників, які працюють у галузі цілої низки наук, таких як філософія, фізіологія, психологія, лінгвістика [33, с. 119].

Лінгвістика емоцій як наука сформувалась у ХХ столітті на основі психології та традиційного мовознавства. Проте до середини 70-х років проблема вираження емоцій не була основною в лінгвістиці, а роботи на цю тематику з'являлися досить рідко та не викликали великого інтересу [33, с. 120].

Сьогодні стало вже аксіомою те, що емоції є мотиваційною основою свідомості і мовної поведінки, що люди у своєму спілкуванні не можуть обійтися без них [1, с. 5]. Важливою особливістю емоцій є те, що вони пронизують усю комунікативну діяльність людини, усі сфери її життя і відображаються на всіх рівнях мови. Найважливішою формою вираження емоцій людини є мовлення [33, с. 119]. Мова ж виступає джерелом вивчення людських емоцій. Вона номінує емоції, висловлює їх, описує, імітує, стимулює, класифікує, структурує, коментує, пропонує засоби для мовного маніпулювання та моделювання відповідних почуттів. Саме мова формує емоційну картину світу представників тієї чи іншої лінгвокультури. При цьому емоції виникають не тільки завдяки лінгвокультурним ситуаціям, а і самі породжують певні ситуації [1, с. 5].

Мова та емоції вважаються двома паралельними системами, кожна з яких впливає на функціонування іншої. Емоції – це ставлення людини до життєвих ситуацій, які проявляються у мові на вербальному рівні. Слова можуть позначати емоцію, комплекс емоцій або емоційний стан, відображення яких локалізується у змістовій структурі відповідних слів. Це відображення кодується специфічними семантичними компонентами, які формують емотивність слова [2, с. 2]. Емотивність – це «складник конотативного компонента у семантичній структурі мовної одиниці, який репрезентує емоційне ставлення носіїв мови до позначеного» [37, с. 151].

Різноманітні емоційні переживання, що репрезентуються у словах та висловленнях, зрозумілі всім носіям мови. Це пояснюється тим, що емоції цієї мовної спільноти соціологізовані та психологізовані, тобто узагальнені видовим національним досвідом конкретного народу. Тому вони є не лише формою оцінювання середовища певної мови, а й складають значний фрагмент цього середовища та картини світу загалом. У цьому плані емотивність як лінгвістична категорія є іманентною властивістю мови, може виражати психологічні (емоційні) стани і переживання людини через особливі одиниці мови та мовлення – емотиви [22, с. 112–113].

Для опису емоційних характеристик слова сучасні мовознавці використовують різні терміни. Лексичні одиниці, які виражають емоції або емоційні стани, називають «емоційно-оцінною», «емотивною», «експресивною», «емоційно забарвленою» лексикою. В останніх дослідженнях у галузі емотіології переважно вживається термін «емоційна лексика», яким визначається сукупність лексичних одиниць, призначених для мовного відображення емоцій [2, с. 3].

Емотивною лексикою лінгвісти вважають ті слова, в лексичному значенні яких міститься певна оцінка позначуваних ними явищ, а лексична система емоцій складається зі слів, предметно-логічне значення яких утворюють поняття про емоції. До емоційної лексики належать насамперед емоційно забарвлені слова, яким властива чуттєвість [22, с. 113].

Досліджуючи лінгвістику емоцій, слід розмежовувати поняття експресивності та емоційності. Емоційність – це прояв у мовленні почуттів і настроїв мовця по відношенню до дійсності або, іншими словами, це суб’єктивне ставлення до дійсності. Експресивність – це все те, що робить мову більш яскравою та глибоко вражаючою; це – фонетичні, лексичні, морфологічні й синтаксичні одиниці мови, це також авторські неологізми, введення просторічної або жаргонної лексики, стилістичні фігури, паралельні конструкції, повтори, інверсія, алітерація тощо. [1, с. 6–7]. Необхідно зазначити, що емоційність є частиною експресивності, тобто вона завжди експресивна, в той час як експресивність не обов’язково є емоційною, тому вона завжди виражає почуття мовця по відношенню до суб’єкта чи явища дійсності. При цьому експресивність мови означає її незвичайність, виділення цілого тексту або його частини на тлі нейтрального мовного оточення шляхом використання лексичних, фонетичних, граматичних або стилістичних засобів і, отже, сприяє позитивній або негативній оцінці тексту реципієнтом, бо впливає на його емоційну сферу [1, с. 8–9].

Сучасна німецька мова має достатньо широкий арсенал мовних засобів для позначення емоцій та емоційних станів людини. Емотивний лексичний фонд є складною, багатоплановою системою семантично об’єднаних мовних одиниць, які належать до різних частин мови [2, с. 1].

Наукові дослідження довели існування не окремих почуттів, а емоційної системи, компоненти якої є універсальним, загальнолюдським феноменом. Було виявлено, що емотивна виразність досягається засобами різних мовних рівнів, а також використанням різних прийомів і фігур. Найповніше ж емотивність досліджена на лексичному рівні [8, с. 110].

Лексичні засоби, що застосовуються для вираження емоцій, вже за своїм змістом емоційні та виражають те чи інше почуття. Такими є деякі прислівники, а також відповідні прикметники та іменники, які без певного фонетичного оформлення не будуть достатньо виразні: саме слово тільки потенційно містить емоцію, а повністю «розкривається» лише за допомогою

відповідної інтонації. Тому лексичні засоби не розглядаються окремо від фонетичних, адже одні й ті самі слова можуть виражати різні емоції [13, с. 292].

Залежно від типу емотивної семантики, усі емотиви поділяються на афективи, в яких емотивна семантика складає єдиний зміст семантики слова, та конотативи, в яких емотивні семи супроводжують основне логіко-предметне значення. Обидві групи лексики є емотивними як у мові, так і у мовленні [8, с. 111].

Лексика називання та опису емоцій є за своєю семантикою нейтральною. Маркером емоцій у тексті може слугувати назва емоцій (*Freude, Wut, Angst*) та їхній опис (*wütend, ängstlich*). Крім того, емоції можуть не тільки бути безпосередньо названі, але й описані через фізичні відчуття або дії суб'єкта емоцій [там само, с. 11], наприклад *übelst Weltraum – sehr geil, kaum zu glauben* (84, с. 193), *LOL!* (68, с. 23) (laughing out loud) – *drückt große Heiterkeit aus* [56].

Зазвичай емоційність передається наступними мовними засобами: вигуками, інтонацією і особливими синтаксичними структурами (повтор, еліпсис, інверсія тощо.). Часто емоційне значення слова проявляється тільки в певному контексті, який передає індивідуальний настрій або відчуття носія мови. Зустрічаються факти, коли емоційність передається словами, що втратили своє предметно-логічне (денотативне) значення і, як наслідок, набули емоційного забарвлення. До таких слів належить вульгарна лексика: лайливі слова, прокляття, нецензурна лексика, наприклад, *Swagg dich weg! – Geh weg!; Damn! – Verdammt! Mock, Mock! – Mist!* (83, с. 38) [1, с. 6–7].

Яскравим прикладом емоційності є фамільярно-розмовний підстиль, що виявляється в надмірному використанні перепитувань, повторів, вигуків, гіпербол, скорочених слів тощо., – *xD, icks deh – Echt lustig!, Nahah!; Boom! – Ausdruck, um einer Aussage Nachdruck zu verleihen; jap, jop, yipp – ja* (82, с. 89) [1, с. 7].

Емоційну функцію виконують також епітети, які є універсальними засобами вираження унікального неповторного внутрішнього світу людини, її емоцій, наприклад, *vierlagig – extrem gut* (84, с. 66) [8, с. 116].

Підхід до мовних засобів вираження емоцій із лінгвістичного погляду може бути різним. Мовець може вибрати будь-який спосіб вираження емотивності: номінацію (назва почуття), дескрипцію (опис внутрішнього стану), експресію (вираження почуття за допомогою одиниць усіх рівнів мови) [див. 22, с. 41].

Схожої думки дотримується і дослідниця Є.М. Галкіна-Федорук. Серед емоційної лексики вона виокремлює такі групи: 1) слова, які прямо називають почуття – є найпростішим засобом фіксації відчуттів і переживань. 2) слова, що кваліфікують (описують, подають) предмет з емоційного погляду [див. там само, с. 41].

Інколи й саме по собі слово емоції вербалізує відповідну ситуацію. Зміст емоцій, їхній знак читач повинен домислити сам за мінімальним контекстом [22, с. 42].

Одним із провідних науковців, який у своїх працях приділив увагу питанню емотивності та вираженню емоційного стану в мові є В.І. Шаховський. Науковець визначає емотивність як іманентно притаманну мові семантичну якість, що за допомогою системи засобів здатна виражати емоційність як акт психіки таяк соціальні та індивідуальні емоції, що у свою чергу відображаються в семантиці мовних одиниць. При дослідженні емотивності як категорії художнього тексту необхідно враховувати особливості текстової семантики, а також природу людських емоцій, найважливішими властивостями яких є їхня предметність і суб'єктивність [див. 34, с. 120].

На думку В.І. Шаховського, емоція, як складова частина культури, обов'язково концептуалізується і вербалізується в мові. Емотивна виразність досягається засобами різних мовних рівнів, а також використанням різних

прийомів і фігур. Маніфестації різних емоцій засобами мови у мовленні фактично є комунікативними функціями цих засобів [див. 8, с. 110].

В. І. Шаховський у складі емоційної лексики виділяє [див. 2, с. 3]:

- емотиви (мовні одиниці з емоційною семою у семантичній структурі);
- асоціативи-емотиви (лексичні одиниці, в яких міститься ідея емоції);
- параемотиви (слова, які безпосередньо не виражають емоції).

Особливий інтерес представляє класифікація емоційної лексики О.Г. Ковалевської, яка при поділі мовних одиниць на класи враховує принцип експресивності значення. Згідно її класифікації, емоційна лексика містить [2, с. 3]: слова з емоційно-понятійним змістом, із емоційно-оцінним компонентом; емоційно-експресивну лексику з компонентом «інтенсивність»; слова з експресивно-стилістичним значенням.

Як послідовник широкого розуміння категорії емотивності І.І. Квасюк, аналізуючи найменування негативної емотивності, виділяє два класи емотивної лексики: 1) слова, що називають емоційні стани; 2) слова, семантика яких характеризується наявністю обов'язкового емотивного компонента, що входить до основного предметно-логічного змісту значення [22, с. 113].

Термін «емоційна лексика» використовується для позначення одиниць, що виражають емоції у вигляді понятійних знаків (кохання, хвилювання, ненависть тощо) [там само, с. 113].

Однак найбільше прихильників має концепція емотивності, яку умовно називають функціональною. Згідно із цією точкою зору, «емоційна лексика в мовному плані може бути виділена лише на основі функції вираження емоційного ставлення мовця до оточуючого (внаслідок цього до емоційної лексики не додаються слова, що називають емоції: гнів, радість і т.д.)». Отже, наділяючи певне коло лексем особливою функцією вираження емоцій, лінгвісти протиставляють їх нейтральній лексиці, до якої входять найменування емоцій [22, с. 113–114].

Аналіз емотивної лексики свідчить про те, що емоційні конотації на лексичному рівні створюються у мові завдяки емоційно оцінним прикметникам, прислівникам, іменникам, дієсловам, які містять оцінку в своїй структурі. Одиницями мови, які мають емоційне значення, є також вигуки [2, с. 6–7]. Їх вважають важливим засобом вираження почуттів, емоцій, волевиявлень людини. За своїм значенням і вживанням ці мовні одиниці поділяються на декілька груп, серед яких є група емоційних вигуків, що виражають найрізноманітніші почуття і переживання – радість, захоплення, задоволення, горе, жаль, здивування, переляк, обурення, гнів тощо.

Емоційні вигуки умовно можна поділити на два типи [там само, с. 6–7]:

1) вигуки, що позначають позитивні емоції та почуття: *Uhhh* – Ausruf der Freude (67, с. 61);

2) вигуки, що позначають негативні емоції та почуття: *Autsch!* – ein Ausruf (Interjektion), den man verwendet, wenn man (plötzlich) Schmerzen hat (72); *Scheiße!* (71, с. 61); *Hö?* – Ausruf des Staunens oder der Abwehr (72).

Прикметник є одним із важливих засобів вираження емоцій та емоційного стану людини. Окрім свого категоріального значення – позначення ознаки предмета чи особи, він може передавати ставлення до навколишньої дійсності, емоційну оцінку певного суб'єкта, об'єкта або дії. Цю функцію виконують переважно емоційно-оцінні прикметники, серед яких можна виділити дві групи [2, с. 4–5]: 1) прикметники з позитивним емоційним зарядом (для вираження позитивної характеристики людини або події): *epic* – wenn etwas super und unglaublich erscheint; *elefantastisch* – toll, großartig (69); 2) прикметники з негативним емоційним зарядом, які вживаються для вираження негативного оцінного ставлення до людини: *antigeil* – schlecht; *unfly* – uncool (69).

Прислівники, що означають ступінь інтенсивності чи якості дії або ознаки предмета, мають також здатність до вираження позитивних й негативних емоцій. У цьому випадку вони втрачають своє предметне

значення і виступають у ролі інтенсифікаторів, які виконують функцію позначення вищого ступеня інтенсивності, наприклад, *das ist fett* – *das ist toll* (69); *voll nicht* – *ganz und gar nicht*; *Es ist mir rille* – *es ist mir egal* (69) [2, с. 5].

У сучасній німецькій мові є значна кількість іменників емотивного вираження значення, серед яких можна виділити іменники з семою емоційної оцінки як основи номінації. Вони мають здатність позначати цілий спектр почуттів та емоцій людини: інтерес (Interesse), радість (Freude), здивування (Erstaunen), смуток (Kummer), страждання (Leiden, Qual), страх (Angst), образа (Beleidigung), сором (Schande), злість (Bosheit), зневага (Missachtung), тривога (Aufregung), гнів (Zorn) та ін. [там само, с. 5].

Як окрему групу емоційно забарвлених одиниць мови, виділяють іменники, що виникли в результаті переносу значення (метонімії). Такі іменники вживаються переважно для вираження позитивної або негативної характеристики людини [2, с. 6]: *Checkerbraut* – *sehr intelligente Frau* (69); *Lachsnacken* – *Idiot* (84, с. 113); *Minuskumpel* – *schlechter Freund* (83, с. 108); *Süßmo* – *süße Person, Kosename* (76).

Великий інтерес викликає вживання іменників, які є назвами тварин, але використовуються для позначення людини. Такі іменники, як правило, відображають оцінне ставлення до адресата, переважно негативне, і тому вони сприймаються як образа й належать до лайливих слів [там само, с. 6]:

- *Fischkopf* – *Dummkopf* (84, с. 67);
- *Freshdachs* – *Eine freche Person, die fresh wirken will* (84, с. 75).

У процесі мовного відображення людських емоцій активну участь беруть і фразеологізми. Фразеологічні одиниці – та частина лексичного складу мови, яка має властивість природним способом виражати емоції та експресії у мові. Російська дослідниця О.І. Кондрашина розглядає категорію емотивності у взаємозв'язку з відповідними поняттями в галузі психології емоцій. На її думку, критерієм виділення емотивного компонента у структурі значення фразеологічної одиниці є індикатори, які поділені на дві групи: 1) загальні, що виражаються за допомогою лексичних одиниць «Gefühle»,

«Emotion», «Stimmung»); 2) часткові, які виражають певну емоцію, наприклад, «Angst», «Freude», «Hass» [2, с. 7–8].

Часткові індикатори О.І. Кондрашина розмежовує на чотири підгрупи: емотивні індикатори негативної, позитивної, нейтральної та подвійної оцінки [там само, с. 7–8].

Визнаючи основною характеристикою емотивів реалізацію функції вираження емоцій, дослідники розходяться у визначенні обсягу емотивних одиниць. Деякі дослідники вважають, що кількість таких слів незначна, тому що лише обмежена кількість лексичних одиниць володіє, крім лексичного значення, елементом почуття, ставлення мовця до поняття, яке позначає слово. Інші науковці додають до емотивних лексем велику кількість пестливих і лайливих слів, вигуків, а також слова зі спеціальними афіксами, що мають емотивне значення. Деякі мовознавці вважають, що основний пласт емотивної лексики складають лексичні одиниці, до змісту яких входить емоційна оцінка позначуваних предметів та явищ [22, с. 114].

Отже, основна увага у дослідженні емоційних значень приділяється лексичній семантиці. Емоції та почуття виражаються не тільки словами, що називають емоції, а й іншими засобами словотворення, проте для всіх типів оцінок вирішальне значення має контекст, в якому з'являється конкретне оцінне слово. Різноманітність лексичних засобів вираження емоцій зумовлена тим, що характерною ознакою емоційної лексики є вираження суб'єктивного ставлення мовця до певного об'єкту. До таких засобів відносимо: слова, які прямо називають почуття, описують, виражають емоції, (емотивні вигуки, фразеологізми, повтори, лайливі слова, прокляття, нецензурну лексику, перепитування, скорочення тощо.) та слова, що вказують на дію, викликану об'єктами навколошньої дійсності.

1.5 Методологія дослідження емотивів сучасного німецького молодіжного лексику

На сучасному етапі розвитку мовознавства методологія забезпечує постановку проблеми, надає засоби для вирішення поставлених завдань, а також сприяє поліпшенню організації досліджень. Вивчення семантики емотивів сучасного німецького молодіжного лексикону здійснюється в межах чотирьох загальних методологічних принципів мовознавства: експансіонізму, антропоцентризму, експланаторності і функціоналізму [див. 49, с. 52].

Стан лінгвістики сьогодні кардинально змінився, тому сучасні дослідники визначають, що мовознавство виявляє тенденцію до розширення своїх меж, цю тенденцію називають експансіонізмом [там само, с. 52] – принцип, що передбачає впровадження до лінгвістики теоретичного доробку, понятійного апарату, методів і методик інших наук [36, с. 36].

Антропоцентризм як особливий принцип дослідження полягає в тому, що наукові об'єкти вивчаються насамперед відповідно до їх ролі для людини, за їх призначенням в її життєдіяльності, за їх функціями у розвитку людської особистості та її удосконалення. Антропоцентризм виявляється в тому, що людина стає точкою відліку в аналізі тих чи інших явищ, а також тим, що вона залучена в цей аналіз, визначаючи його перспективу і кінцеві цілі [49, с. 54–55].

Іншим принципом дослідження є експланаторність, згідно з яким мовні явища повинні бути пояснені на підставі суворої доказової наукової теорії [36, с. 38]. Експланаторність пояснюється прагненням знайти пояснення як внутрішньої організації мови та її окремих модулів, так і реального здійснення дискурсу, породження й розуміння мови та мовних явищ [49, с. 57].

Функціоналізм як дослідницький підхід передбачає сприйняття об'єкта в його взаємодії із середовищем як діяльності, функціонування системи. Функціоналізм у лінгвістиці забезпечує дослідження мови як «інструмента, знаряддя, засобу, механізму для реалізації людиною певних намірів як у сфері пізнання дійсності, так і в актах спілкування» [див. 37, с. 42].

Під час проведення наукового дослідження нами було застосовано такі загальнонаукові методи, як: індукція, що розглядається як метод узагальнення результатів окремих спостережень й експериментів (шлях від конкретного, одиничного до загального); дедукція – метод переходу від загальних тверджень до конкретного умовиводу, знань про одиничне [20].

Методи аналізу (розділення цілого на частини й опис кожної із частин і зв'язків між ними) [там само] та синтезу (поєднання частин у цілісну систему) [там само] дозволили визначити специфіку значення емотивів молодіжної лексики, а також її місце у сучасній німецькій мові.

Аналіз словникових дефініцій, метод суцільної вибірки та метод кількісного аналізу дозволили систематизувати досліджуваний матеріал та виділити тематичні групи емоційно забарвленого молодіжного лексику. У процесі вибору емотивів сучасного молодіжного сленгу ми орієнтувались на такі примітки:

- граматична характеристика (Verben, Substantive, Adjektive, Adverbien, Interjektionen);
- дефініція (значення, які може виражати емотивна лексика);
- стилістичні примітки («*umg.*», «*salopp*», «*jugendspr.*»).

Методом аналізу словникових дефініцій нами було проведено опис семантичної структури емотивів сучасної німецької молодіжної лексики, значення яких аналізувалося за декількома лексикографічними джерелами з метою виявити усі можливі емоції та почуття. У нашому дослідженні ми використовували такі лексикографічні джерела: 100 Prozent Jugendsprache 2014/2016/2017, Hä Jugendsprache 2013; онлайн словники: Das kleine Wörterbuch der Jugendsprache, Kleines Wörterbuch der Jugendsprache, Die Geheimnisse der Jugendsprache, Jugendsprache oder bis zum Anschlag zugetextet, німецький молодіжний журнал Bravo, а також онлайн журнали для молоді: Unicum.de, Jetzt, YAEZ MEHR ALS SCHULE, Take; пісні сучасних виконавців, популярних серед підростаючого покоління, як от Yung Larry feat. Pesh – kein Para, Mudi – Habibi, Juju – Coco Chanel; статті DeutscheWelle.

Метод контекстологічного аналізу сприяв визначенню функцій емотивів молодіжної лексики [36, с. 109], а застосування лексикографічного методу сприяло групуванню емотивів за їх значенням [36, с. 108].

Для вивчення семантичної структури емотивів сучасної німецької мови нами був застосований метод компонентного аналізу [36, с. 55].

Отже, застосування зазначених методів здійснювалось у взаємодії усіх окремих способів дослідження з метою вивчення семантики емотивів сучасного молодіжного лексикону німецької мови.

Висновки до розділу 1

1. Емоції та почуття – невід’ємний компонент психології людини, що супроводжує усі сфери її життя. Вони виражають значення різних ситуацій та станів організму і є таким чином засобом регуляції психічної діяльності людини.

2. Під емоційною сферою людини розуміють явища психіки, що є реакцією на зовнішні фактори. Емоції виникають спонтанно та проявляються як перші враження від предметів навколишньої дійсності. Емоції не ототожнюються із почуттями, які у свою чергу характеризуються тривалістю та стійкістю і є більшою мірою предметними та конкретними. Емоції та почуття завжди мають зовнішній прояв та пов’язані із людськими потребами, які вимагають позитивну чи негативну оцінку. Відповідно до цього дослідники виділяють позитивні та негативні емоції. Перші мають приємний емоційний фон, відчуються через задоволення. Негативні емоції виникають через негативне сприйняття явища чи предмета.

3. Людські емоції і особливості їх лінгвістичного забезпечення завжди були актуальним предметом досліджень різних наук. Лінгвістика розглядає особливості вираження емоційних станів за допомогою вербальних засобів. Емоції та почуття людини проявляються у спілкуванні, де мова виступає головним механізмом передачі емоційного стану, оскільки вона не тільки

називає та описує емоції та почуття за допомогою емотивної лексики, а й формує емоційну картину світу. Емоційно забарвленою лексикою мовознавці називають такі слова, що містять певний оцінний компонент. Проте емоційне значення слова іноді може бути зрозумілим лише в конкретній ситуації, обмеженій певним контекстом. Найчастіше емотивність проявляється у мові за допомогою різних частин мови, що мають позитивну чи негативну семантику. До таких належать лексеми, що напрямую позначають емоційний стан; слова, що втратили конотативне значення або отримали нове денотативне значення, що існує поруч із першим; слова, що описують внутрішній стан людини.

4. Окрім слів, які напрямую виражають стан людини чи оцінку дій, існують різні новоутворення слів за допомогою афіксації, скорочень, конверсії, словоскладання тощо. Існує також група слів, що характеризується здатністю до інтенсифікації, тобто має підсилюючу та послаблюючу функцію, додає додатковий емоційний відтінок. Різноманітність лексичних засобів вираження емоцій спричинена тим, що головною ознакою емотивно забарвленої лексики є вираження суб'єктивного ставлення мовця до об'єкту навколишньої дійсності.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО ЛЕКСИКОНУ

2.1 Характеристика мовленнєвої діяльності

Життя суспільства неможливе без спілкування. Основу комунікації складає мовленнєва діяльність, яка в свою чергу є важливою складовою поведінки людини, є особливим різновидом людської діяльності та має свою специфіку.

Будь-яка діяльність пов'язана з певною метою, а отже, ознака цілеспрямованості визначає й мовленнєву діяльність як таку, що здійснюється задля досягнення певних цілей [33, с. 206].

Процес комунікації абсолютно неправильно зводити до процесу передачі кодованого повідомлення від одного індивіда до іншого. Від такого спрощеного підходу можна було б відмовитися запропонувавши інше уявлення процесу комунікації, більш відповідне нашому сучасному знанню про природу і конкретні фактори мовного процесу. Таким поданням і є «діяльнісне» уявлення промову – трактування її як певного виду діяльності, а саме як мовну діяльність. Таке трактування було вперше запропоноване в радянській і світовій науці Л.С. Вигодським [див. 18, с. 14].

Мовленнєва діяльність – складне явище, пов'язане з поняттями мовної системи, мовного спілкування, мовної взаємодії, діяльності людини в цілому [5].

Особистість дієво стверджується у вчинках, а розумом відкривається у слові. Вчинок оцінює діяльність, а слово – мову. Коли ж діяльність і мова пересікаються, перша набуває відкритості другій, а друга переймається цілеспрямованістю першої. Відтак людина починає діяти на оточуючих через мову, із її допомогою, із огляду на притаманні їй засоби. Що ж до самої мови як іменованої думки, то вона постає тут мовою в дії, практично реалізованою мовою або мовленням [38, с. 16].

Говорячи про мовленнєву діяльність, слід підкреслити що її зміст, як і зміст тієї або іншої конкретної мовленнєвої ситуації, не вичерпується наявними мовними засобами, і тим більше не вичерпується простою реалізацією комунікативної системи. Питома вага факторів, що обумовлюють життя і функціонування мови в суспільстві, неоднакова в різних випадках вживання мови. Вона може займати в мовленнєвій діяльності будь-яке місце, наприклад, бути спонуканням до діяльності, її засобом і об'єктом [18, с. 17].

Використовуючи мову певним чином, ми можемо значно ефективніше залагоджувати свої справи або, навпаки, зазнавати невдач, тому навчитися

правильному мовленню, або практичному володінню мовою, означає водночас навчитися максимально реалізовувати себе через осмислене спілкування з конкретною особистістю у різних ситуаціях спілкування [38, с. 16].

Ураховуючи функціональну неоднорідність мовленнєвих ситуацій, необхідно виділити **головну характеристику мовленнєвої діяльності, яка, з одного боку, склала б її специфічну рису**, відокремлюючи її від інших, специфічних видів комунікації між людьми, а з іншого – охоплювала б всі варіанти її реалізації, всі потенційно можливі мовні ситуації. Таку характеристику дав мовленнєвій діяльності Л.С. Вигодський у своїй праці **«Мислення і мова»** [18, с. 17].

Говорячи про мовленнєву діяльність як єдність спілкування і узагальнення, можна представити цю єдність як одночасне здійснення в мовленнєвій діяльності декількох функцій мови [18, с. 18].

Зазвичай різні функції мови, такі, як, з одного боку, комунікативна, а з іншого, естетична, розглядаються на одній площині. Яскравим прикладом такого підходу є модель мовного акту, запропонована Р.О. Якобсоном. Як відомо, в акті мови можна виділити фактори, що його утворюють: 1) відправник, 2) одержувач, 3) контекст, 4) код, 5) контакт, 6) повідомлення. Відповідно до цього мові притаманні шість функцій: 1) емотивна, 2) конотативна або модальна, 3) референтна функція позначення предметів зовнішнього світу), 4) метамовна, що зумовлює можливість говорити про мову з допомогою мови, 5) фактична – функція встановлення контакту і 6) поетична [див. там само, с. 18].

Аналізуючи із сучасних позицій категорію мовленнєвої діяльності, І.М. Румянцева зазначає, що в ній головне свідоме, планове, контрольоване, мотивоване й цілеспрямоване, усе інше – службові функції, підпорядковані свідомим мовленнєвим діям, тому такий підхід «прямолінійний і механічний», оскільки діяльність людини не ієрархія процесів (мовленнєві дії, мовленнєві акти – операції (мовленнєві навички) – психофізіологічні

функції мовлення), яким відведено «операційно-технічну роль», а взаємопов'язана і взаємообумовлена система, у якій усі компоненти однаково важливі [див. 13, с. 64].

О.О. Леонт'єв під функціями мови розуміє лише ті функціональні характеристики мовленнєвої діяльності, які проявляються в будь-якій мовленнєвій ситуації. Ці функції, як правило, не мають у мові відповідних їм і закріплених за ними елементів. У сфері спілкування такою функцією є комунікативна. У мовленнєвій діяльності ця функція виступає в одному з трьох можливих варіантів [18, с. 18]: індивідуально регулятивна функція – тобто як функція вибіркової взаємодії на поведінку однієї чи декількох осіб; колективно-регулятивна функція – в умовах так званої масової комунікації (ораторська мова, радіо, газета), що розрахована на велику і недиференційовану аудиторію; саморегуляційна функція – при плануванні власної поведінки. У мові, як засобі узагальнення, відбивається і фіксується відображення дійсності людиною. У цій своїй якості мова виступає в двох аспектах – соціальному та індивідуальному, що пов'язано із самою природою процесу узагальнення і пов'язує мову як соціальне явище з мовною свідомістю лінгвоспільноти.

Складовими мовленнєвої діяльності виступають власне діяльність, що реалізується з огляду на мотив (як визначену в аспекті суб'єкта причину); дії, які реалізуються з огляду на мету; операції – реалізуються з огляду на умови, що їх спричинюють (аудиторія, вік, час, соціальний статус мовців тощо.) [38, с. 16].

Мовна взаємодія – це вплив особистостей одна на одну з метою спонукання до відповідних мовленнєвих або немовленнєвих дій. Якщо немає взаємодії, немає комунікації. Взаємодія створює мотив і стимул для комунікації. Для того щоб здійснилася мовленнєва діяльність, потрібна інформація та особиста зацікавленість її учасників у взаємодії [5].

Спілкування завжди є двостороннім процесом. Його безпосередні учасники, що включені в обмін повідомленнями, безперервно змінюють ролі,

то продукуючи, то приймаючи різноманітну інформацію, а отже, принципово по-різному оформлюючи власну участь у спілкуванні з точки зору своєї комунікативної активності й використання самого апарату мовлення. Цей факт дозволяє вирізнити конкретні види мовленнєвої діяльності відповідно до двох значущих аспектів, пов'язаних з інформаційним обміном у процесі комунікації, а саме: 1) комунікативної позиції мовця; 2) задіяного мовленнєвого апарату. Перший аспект (критерій) дозволяє впевнено розрізнити два ключові види мовленнєвої діяльності: 1) продуктивні, що забезпечують продукування й передавання інформації; 2) рецептивні, які забезпечують прийом інформації. Звідси – дві комунікативно рівноцінні вимоги до мовців у ситуації реального спілкування: 1) «Умій продукувати інформацію!»; 2) «Умій отримувати інформацію!». За другим критерієм розрізняють ще два види мовленнєвої діяльності, а саме: 1) усну, що реалізується завдяки сформованому артикуляційному апарату мовця; 2) письмову, яка реалізується завдяки сформованим навичкам письма. Об'єднавши обидві наведені класифікації, можна отримати робочу модель взаємодії основних видів мовленнєвої діяльності, що функціонують у мовному соціумі: 1) продуктивні: а) говоріння; б) письмо; 2) рецептивні: а) аудіювання; б) читання [38, с. 17].

Слід зазначити, що в реальному спілкуванні жоден із зазначених видів мовної діяльності не існує ізольовано. Реальне спілкування – це взаємодія комунікантів. У мовця, наприклад, завжди є мовленнєвий намір впливати на слухача, а значить, очікується відповідна реакція [5].

Значна увага у сучасних науках мовознавчого і психологічного спрямувань приділяється моделям продукування мовлення. Перші моделі породження мовлення були по суті моделями послідовної обробки. Вони передбачали, що людина переходить до кожного чергового етапу лише після завершення роботи на попередньому рівні. Згодом з'явилися моделі паралельної обробки мовленнєвої інформації, що засновувалися на визнанні можливості одночасної обробки мовлення на багатьох рівнях [16, с. 107].

У зарубіжній психолінгвістиці розробка теорій породження мовленнєвого висловлення пов'язана з двома принципово відмінними моделями. Одна з них може бути описана як модель мови з кінцевою кількістю станів, або ж марківська (стохастична) модель. У цій моделі виникнення кожного нового елемента мовленнєвого ланцюга залежить від факту і від вірогідності появи попередніх елементів: «речення породжуються слово за словом за принципом умовних вірогідностей, що пов'язують слова залежно від попереднього досвіду». Друга модель – породжувальна або трансформаційна. Згідно з цією моделлю, будь-яке речення може вважатися ядерним, тобто бути побудоване за методом безпосередніх складових та обов'язкових трансформацій, або з ядерного речення шляхом факультативних трансформацій [16, с. 107–108].

Особливий внесок в теорію мовленнєвої діяльності був зроблений її засновником О.О. Леонтєвим. Предметом теорії мовленнєвої діяльності стають, з одного боку, мовленнєві операції й дії, а з іншого – структура процесів породження й сприймання продукування мовлення та сприйняття мовлення в його співвіднесеності зі структурою мови [див. 13, с. 61].

Одним із понять мовленнєвої діяльності є мовна здібність як функція мозку, яка полягає у відображенні відношень об'єктивної дійсності, як природного і соціального, свідомого і несвідомого, ідеального принципово знакового явища; психофізіологічно обумовлений, але соціальний продукт, що забезпечує засвоєння, відтворення, адекватне сприйняття створення мовленнєвих знаків певної лінгвоспільноти (можливість людини засвоювати мову та володіти нею) [35, с. 77–78].

Аналіз та узагальнення теоретичних та експериментальних даних вивчення мовленнєвої поведінки людини дозволяють умовно виділити три аспекти у структурі мовних здібностей: мовний механізм, чи здібність оволодіти мовою (рідною чи іноземною); мовну організацію людини, чи ментальну репрезентацію і організацію у свідомості носія системи знаків природної мови та норм їх функціонування в комунікації; мовленнєвий

механізм – здатність здійснювати мовленнєву діяльність – продукувати та сприймати мовленнєві висловлення [35, с. 78].

Широке дослідження мовленнєвої діяльності припускає вивчення окремих факторів, що зумовлюють її. До них відносять і оцінний аспект мовленнєвої діяльності. Мотиваційні моменти і тісно пов'язаний з ними емоційний стан мовця накладають відбиток на організацію його мовлення, що практично реалізується добором певних оцінних засобів мови на всіх її рівнях [33, с. 206].

Оцінка більш ніж будь-яке інше значення залежить від мовця (суб'єкта). Зв'язок оцінного значення з автором мовлення багатогранний. Оцінка виражає особисті думки і смаки мовця, а вони здебільшого різні. У внутрішньому світі людини оцінка відповідає поглядам і почуттям, бажанням і потребам, обов'язку і цілеспрямованій волі. Це створює її конфліктність: оцінка, породжена бажанням, відрізняється від оцінки, що впливає з обов'язку, і від оцінки, викликаного нестатком [там само, с. 206].

Породження оцінного висловлення зумовлено тим, що в процесі комунікації у людини виникає потреба передати своє ставлення до оточуючої дійсності, яке, природно, не може бути нейтральним. Завжди підлягали висміюванню моральних вад людини (дурість, жадібність, хитрість, зазнайство, пияцтво і багато інших), тобто висміювалися усі людські вади. І, навпаки, такі моральні чесноти, як сміливість, доброта, сила прославлялись у всі часи. Оцінне ставлення виражається у вигляді наказу, прохання, обіцянки, згоди, незгоди, осудження, заохочення тощо. За допомогою цих мовленнєвих актів засуджується чи заохочується діяльність мовців з позиції соціально-етичної норми [33, с. 206-207].

Отже, мовленнєва діяльність – це опосередкований мовою процес сприйняття та продукування повідомлення в процесі комунікації, який складається з мотиву мовленнєвої діяльності, предмету, засобів реалізації мовлення, продукту та результату. Мовленнєва діяльність спрямована на

досягнення певної мети, що не обмежується виключно комунікацією, а впливає і на інші процеси життєдіяльності людини.

2.2 Особливості німецького молодіжного мовлення

2.2.1 Ознаки, властивості, функції сучасного молодіжного мовлення. Культура Німеччини, як і будь-якої іншої розвиненої країни, перебуває в постійному розвитку. Це спричинено багатьма факторами і є передумовою виникнення молодіжного мовлення, до складу якого входить специфічна лексика, яка часто не сприймається як загальноживана.

Сучасна німецька мова не є гомогенним утворенням. До її структури входять різноманітні територіальні діалекти, соціолекти, фахові мови, жаргони, аргі, які є формами спілкування людей певних регіонів, професій, суспільних прошарків чи вікових груп. Усі вони більш або менш інтенсивно впливають на формування літературного варіанту мови, детермінують тенденції його подальшого розвитку [27, с. 242].

Німецька мова розвивається й оновлюється відповідно до вимог сучасного світу. Мова молодді – є тією рушійною силою, що формує основну базу німецької мови [51, с. 140]. Специфіка молодіжного сленгу полягає в тому, що його вокабуляр відображає внутрішній світ і сприйняття навколишнього середовища представниками соціально-вікової групи, яка вважається проміжним етапом між дитинством і зрілістю. У лексиці досліджуваного мовного феномену, наче в дзеркалі, відбивається складна, багатогранна гама почуттів і вражень молодих комунікантів, процесів їх фізичного та, насамперед, духовного розвитку, формування світогляду та становлення особистості [27].

Зазначимо, що жоден соціолект не викликає такий інтерес, як молодіжний сленг. У молоді є щось на зразок власної мови, яка в деяких випадках значно відрізняється від того, як її використовують дорослі [16, с. 4].

Специфіка такої мовленнєвої форми ґрунтується перш за все на особливостях психічного та фізичного розвитку молоді. Підрастаюче покоління Німеччини відрізняється від свого оточення зовнішнім виглядом, поведінкою та мовленнєвою манерою [51, с. 140]. У підлітковому віці молодь стикається з багатьма завданнями і знаходиться в стадії трансформації, в постійному процесі змін. У групі серед однолітків, підлітки схильні до того, щоб змінювати не тільки самих себе, або процес адаптації до середовища, але й мову. Це зазвичай робиться з наміром відокремитися від світу дорослих і створити певну солідарність всередині групи [63].

Найголовніший мотив у використанні молодіжної мови – потреба у самоутвердженні і самоідентифікації. Потяг до незалежності від дорослих, особливо вчителів і батьків, пошук власного «я», прагнення до самоствердженні серед однолітків – все це характерно для підлітків 12-14 років і саме в цьому віці вони долучаються до використання молодіжного сленгу [25].

Молодіжна мова не є специфічною для окремої групи людей, а, отже, не є автономною. Вона не є однорідним різновидом німецької мови; скоріше, її можна назвати мовною структурою, яка має певні характеристики, виникла через певні мотиви різних угруповань підлітків і постійно змінюється. Молодіжний сленг має за основу стандартну мову, яку творчо перетворює, стереотипізує її і підтримує конкретні форми своєї мовної гри [63]. Прагнення юного покоління виділитися зі світу дорослих досягається, перш за все, введенням і використанням незвичайних виразів, які, як правило, є поєднанням слів, що використовуються підлітками в інших контекстах [16, с 4].

Молодіжне мовлення, на відміну від інших форм, є динамічним і мінливим, частково схильним до модних тенденцій. Кожні 2-3 роки з'являється новий віковий прошарок, який прагне до власної автономії. Тому і молодіжне мовлення істотно оновлюється кожні 2-3 роки, зберігаючи свої загальні характерні риси [25]. Мовлення підлітків у середині минулого

століття відрізнялося від сучасного, оскільки діапазон впливу був зовсім іншим [16, с. 4]. Сьогодні підлітки стикаються з багатьма факторами, що впливають на їх мовний стиль. Молодь, особливо субкультура, гостро реагує на ці впливи. Часто в мовленні відбивається конкретне соціальне походження підлітків, а також їхня приналежність до соціальних структур, що, в свою чергу, є контррозвідкою. Таким чином, субкультурна молодь продовжує розвивати творчі аспекти свого середовища і трансформувати їх, щоб створити свою власну характерну культуру [63].

Варто зазначити, що період інтенсивного дослідження молодіжного сленгу виокремився у германістиці детальним вивченням різних аспектів цього мовного явища, що дозволило виявити та описати основні елементи мовлення молодих людей [24, с. 36].

Сьогодні молодіжна мова розглядається лінгвістами як складний мовний реєстр [66, с. 12]. Найвідомішим і найпершим дослідженням на основі емпіричних методів, яке ґрунтовно висвітлює феномен молодіжного сленгу є дослідження Х. Геннеса. Зазначено, що молодіжне мовлення є неоднорідним різновидом німецької мови, а не «несерйозною вторинною структурою». Молодіжне мовлення має такі форми вираження [див. 66, с. 22]: фамільярне привітання (*Digga, Diggah, Digger* – Freund, Kumpel (84, с. 50); висловлення, що ображають людину (*Opfer* – Idiot, Trottel (73); фразеологічні звороти; (*Anzeigegeist raus!* – ironischer Spruch, wenn jemand etwas Verbotenes macht (84, с. 18); метафорична, в основному гіперболічна манера розмови (*welt* – klasse, super (82, с. 172); благословення та прокляття (*Gönn dir!* – Viel Spaß dabei! (69), *Damn!, damn* – Verdammt! (83, с. 13); гра та скорочення слів (*xD, icks deh* – Echt lustig!, Nahah! (84, с. 210); ономатопоезми (*Yay!* – sagt man wenn man sich über etwas freut (69); неологізми (нові слова, нове значення) (*Gesichtsfünf* – Mensch mit hässlichem Gesicht (73);

Деякі дослідники додають до основних ознак молодіжного сленгу:

1. Новостворені лексичні одиниці (*Minuskumpel* – schlechter Freund (83, с. 108). У цій сфері молоді люди досить креативні. Дорослим подобається така

вербальна гра, тому вони часто запозичують подібні поняття після їхнього введення у мовний ужиток завдяки засобам масової інформації.

2. Комбінації (змішування) кількох мов. Переважно молоді люди запозичують слова та вирази з англійської, а з недавніх пір з турецької, арабської, часом з російської мов, наприклад, *da geht der Groove* (sprich: gruf) *ab* – *da ist was los*, де *Groove* перекладається з англійської як яма, канава (70).

Сукупність цих «мовних форм» називають молодіжним тоном [66, с. 22].

До специфічних рис молодіжного сленгу дослідники відносять [41, с. 345]:

1) відкритість – на розвиток німецького молодіжного сленгу значною мірою впливають такі екстралінгвальні фактори, як високий рівень розвитку суспільства, різноманітні соціальні відносини, розвиток сучасної науки й техніки, мистецтва та загальнолюдський прогрес загалом (*Benutzt du den Internet Explorer?* – Ausdruck, wenn man etwas spät verstanden hat oder spät postet (84, с. 25);

2) короткочасність (рухливість, швидкоплинність) – швидка зміна актуальних варіантів, які з'явившись на певному етапі розвитку суспільства і ввійшовши у користування, швидко старіють і виходять з ужитку; вікова неоднорідність носіїв сленгу, що пояснюється, насамперед, збільшенням фази «молодість» у житті сучасної людини;

3) вторинність (синонімічність) – найчастіше сленг виступає як своєрідна вторинна назва існуючих речей і явищ, наприклад, *epic* – wenn etwas super und unglaublich erscheint (69), *episch* – überragend, toll (83, с. 47).

Молодіжна мова проявляється на трьох різних рівнях, які мають найрізноманітніші завдання і функції. Але ці три рівні можуть впливати один на одного за допомогою мови і змішуватися в словнику молоді. Відповідно до цього розрізняють такі рівні (групи) [63]: перша група молоді – виражає приналежність до великої групи молоді макро-груп, тобто вона складається з менших груп; друга субкультурна група – виражає приналежність до певної молодіжної субкультури і є ознакою відмінності однієї субкультури від іншої

(наприклад, панків і реперів); третя група однолітків – є найменшою, у ній виражається приналежність до групи молодих людей, приблизно одного віку, аналогічного соціального походження і загальних інтересів та поглядів.

Цілком зрозуміло, що молодь своєю експресією і емоційністю вступає у боротьбу з літературною мовою. У молодіжному мовленні відзначається одночасне вживання декількох синонімів для емоційного підсилення висловлень, наприклад [41, с. 346]: вираження позитивного значення: *total mega geil – sehr sehr gut* (68, с. 77); вираження негативного значення: *null kein Stück – nein* (83, с. 119).

Ознаки молодіжного сленгу, які привертають увагу кожного дорослого – яскрава образність, виразність і спрощена побудова фраз. Молодіжному мовленню притаманні перебільшення (*galaktisch – einzigartig, gigantisch* (73)), використання підсилювальних слів перед основним словом, таких як *extra-, hyper-, mega-, ober-, super-, spitzen-, ultra-*, наприклад, *hypertonisch – gigantisch* (70). Типове також і використання скорочень, наприклад, *as – Abkürzung für anstrengend* (84, 19). Нові слова створюються також завдяки поєднанню слів, введенням префіксів, онімеченню іншомовних слів, наприклад, *gelikt* – від англійського *liken* – той що сподобався (83, с. 102) [25].

Досліджуючи молодіжне мовлення можна виокремити дві його значні характеристики – використання англіцизмів та звуконаслідування [66, с. 26–27].

Англійські слова без труднощів інтегруються в німецьку граматичну систему. Німецькі дієслова утворюються за допомогою англійських, проте можуть також бути розширені за допомогою афіксів, наприклад, *abgefickt – heruntergekommen* (71, с. 6) [66, с. 27].

Мовленню молодих людей притаманне використання різноманітних мовних засобів [63, с. 25–26]: авторські слова – підлітки створюють свої власні слова від вже існуючих – таким чином виникають неологізми; англіцизми – слова, які виникають через вплив музичної культури, а також ЗМІ і активно використовуються молоддю; архаїзми – слова, які вже

застаріли, але підлітки вживають їх, надаючи їм нового змісту; граматичні трансформації – модифікації дієслів – утворення нових дієслів за допомогою префіксів; синтаксичні перетворення – порушення синтаксичної структури, розтягування фраз; модифікації дієслів – утворення нових дієслів за допомогою префіксів.

Молодіжне мовлення пов'язане насамперед із соціальною поведінкою, ситуацією спілкування та стосунками між мовцями [25].

Німецький молодіжний сленг можна охарактеризувати як соціолект, феномен динамічної, живої і рухливої мови, що відповідає вимогам часу і реагує на суспільні зміни, певний різновид мовлення, яким користується молоде покоління переважно в усному спілкуванні [51, с. 140].

Підлітки змінюють і збагачують мову, грайливо перейменовуючи і відтворюючи слова і терміни. Мова в цілому і, зокрема, молодіжна мова виконують різні функції вираження, однак вони взаємопов'язані і в різних обставинах переважає та чи інша функція [25].

У молодіжному мовленні часто висловлюється критика по відношенню до пануючих соціальних відносин. Чим сильніше були провокаційні висловлювання, тим запеклішим було звернення молоді до соціуму. Сьогодні терміни з молодіжного мовлення майже не пов'язані з суспільно-критичними або політичними оцінками, замість цього головною метою є розважальна функція [57].

Оскільки основу молодіжного мовлення складає потреба в самоствердженні і самоідентифікації, звідси впливають функції протесту і відмежування: мова є знаряддям захисту і протесту проти оточення і його норм, а разом з тим – засобом відмежування від світу дорослих. Дослідженнями було показано, що під час спілкування школярів з батьками та вчителями діти звертаються до «своєї» мови саме в тих випадках, коли відчують необхідність у самозахисті [25].

Молодіжне мовлення – свідчення приналежності до своєї групи – розпізнавальна функція. Застосування мови всередині групи сприяє

підтримці престижу і статусу в колі товаришів – це функція самовідданості. Дослідники виділяють також функцію вивільнення надлишкових емоцій, зняття напруги, яку виконує молодіжне мовлення. Інша – ігрова функція молодіжної мови відображає потребу в грі і жарті, потребу створити щось нове. Власне, звідси і з'являються образні позначення і вирази, що складають багатство молодіжного мовлення. Величезну роль відіграє і пряма функція мови як засобу спілкування – комунікативна. Молодіжне мовлення економічніше і зручніше для розмови, ніж нормативна стандартна мова, воно краще пристосоване для вираження особистих почуттів і настроїв і має невимушену форму [там само].

У рекламі та засобах масової інформації можна зустріти типові приклади молодіжного мовлення, оскільки між медіа-світом і молодіжним сленгом наявний тісний зв'язок. Не випадково початок буму молодіжної мови неодноразово простежується на початку післявоєнного часу, а також у часи економічного вибуху і появи рок- і поп-музики. За допомогою використання молодіжного сленгу у рекламах та ЗМІ реалізується функція прихованого впливу на молоде покоління [66, с. 34].

Молодіжне мовлення відображає, з одного боку, специфіку життя молодого покоління. Із цієї точки зору воно слугує як для відмежування від світу дорослих, так і для групової ідентифікації і для розмежування різних груп молоді. Із іншого боку, молодіжне мовлення впливає на розвиток літературної мови. Каналами цього впливу є засоби масової інформації, зокрема – реклама. Велика частина слів і виразів молодіжного мовлення безслідно зникає, але деякі з них, які найбільш влучні і відповідають духу мови, застосовуються постійно, і те, що було порушенням мовної норми, сьогодні виявляється вже загальноприйнятим явищем [25].

Молодіжний сленг як потужний засіб регуляції поведінки людей в різних сферах діяльності має велике значення для розвитку певної мови. Він живить літературну мову емоційною, нестандартною, новою лексикою та не дає їй стояти на місці. Деякі конституенти молодіжного сленгу мають здатність

адаптуватися та переходити до загального вжитку. Подібні процеси відбуваються в різних мовах світу. Саме у сленгові відображається національна самобутність мовців [43, с. 235].

Отже, сучасне німецьке молодіжне мовлення містить в собі лексику, що виходить за рамки літературної мови і продукується підлітками та молоддю. Молодіжний сленг використовується у всіх сферах спілкування юного покоління і характеризується точністю та яскравим емоційним забарвленням. Таке мовлення допомагає підліткам самоідентифікуватись та проявити своє «я», відокремитись від світу старшого покоління та відчутти себе незалежними особистостями.

2.2.2 Джерела походження сучасної німецької молодіжної лексики. Мова є невід'ємною частиною соціального виміру. Серед багатьох різновидів соціально маркованих стилів мови особливе місце посідає молодіжне мовлення, інтерес до якого не зменшується вже протягом кількох десятиліть. Ураховуючи публікації у засобах масової інформації, ставлення до молодіжного сленгу варіює від повного неприйняття цього явища, як фактора, що загрожує чистоті національної мови, до захоплення креативними можливостями молоді, слововикористання якої певною мірою збагачує літературну мову. Стосовно визначення цього лінгвістичного феномену у сучасному мовознавстві також існує низка суперечливих думок. Е. Лапп виділяє 5 періодів у дослідженні молодіжного сленгу [див. 46]: до 50-тих років: мова студентів і школярів у історичному аспекті дослідження (Historische Studenten- und Schülersprache); 50-ті роки: «золота молодь по-китайськи» («Halbstarken-Chinesisch»); 60-ті роки: «німецька мова підлітків» («Teenagerdeutsch»); 70-ті роки: «мова організацій», «мова сцен» та «німецька серед школярів» («APO-Sprache», «Szene-Sprache» und «Schülerdeutsch»); 80-ті роки: «велике різноманіття» («Die große Vielfalt»).

П. Шлобінські продовжує цю хронологію і визначає шостий період, який припадає на 90-ті роки: «міфи про молодіжний сленг», «мовний реєстр і

мовні стилі молоді» («Der Mythos von der Jugendsprache», «Jugendliche Sprachregister und Sprachstile») [див. 46].

Джерела та фактори, які сьогодні впливають на формування молодіжного німецького мовлення, є доволі різноманітними та відрізняються від тих, що зумовлювали появу молодіжних слів на початку формування такого явища як молодіжне мовлення.

У XVII-XIX століттях джерелами формування німецького молодіжного мовлення були французька, давньоєврейська й античні мови. Яскравим прикладом цього слугує праця «Studenten-Lexikon» К. Кіндлебена [див. 51].

Загальними джерелами поповнення реєстра лексики у молодіжному мовленні на сучасному етапі виступають запозичення з різних мов світу, із жаргонів, літературної мови з переосмисленням значення, словотворенням та усіканням слів, що знаходять своє відображення у таких словниках Х. Еймана та М. Хайнемана; видавництво PONS публікує щорічно, починаючи з 2001 року, оновлену версію словника молодіжного мовлення «Wörterbuch der Jugendsprache»; видавництво Langenscheidt кожен рік, починаючи з 2008 р. обирає молодіжне слово року і публікує словник найуживаніших лексем «100% Jugendsprache» [41, с. 347].

У 2018 році словом року в Німеччині стало *Ehrenmann/Ehrenfrau* (69) – термін описує людину, яка робить щось особливе для іншої особи. Це запозичення з раннього мовного рівня та іншого соціального контексту. Молодь по-новому розкриває суть цього слова, на відміну від попереднього значення (людина честі), вже не обмежує його вищим соціальним класом.

Співробітники Trendbüro, які видали два словники в видавництві Duden, створили свою Інтернет-сторінку, на яку всі бажаючі мають змогу надсилати нові жаргонізми, таким чином молоде покоління має нагоду частково брати участь у формуванні словника молодіжної лексики [41, с. 347].

На створення нових молодіжних слів у сучасній Німеччині впливають зовнішні фактори – ЗМІ та реклама. Вони мають значний вплив на мовлення молоді. Із моменту появи рок-н-ролу в 50-х роках медіа-підприємці

використовували потужний ринковий потенціал широкої підліткової аудиторії, яка цілеспрямовано маніпулювала молоддю в рекламі. Наприклад, в молодіжних журналах, таких як Bravo молодіжна лексика використовується спеціально для пробудження інтересу молодих людей до журналів. Оскільки підлітки проводять багато часу перед телевізором, вони націлені на сприйняття рекламних гасел [63].

Сучасні засоби масової інформації або ж друкована продукція, така як газети, журнали, де багато репортерів орієнтуються на певний вік читачів, сприяють поширенню і вживанню молодіжного сленгу не тільки в Німеччині, а й за її межами. Мова молоді, в свою чергу, піддається постійним змінам і ті слова, які належали до сленгу, сьогодні набувають зовсім іншого значення, а інколи й переходять до словника літературної мови [46].

Важливими джерелами походження нових молодіжних слів уважать пісні. Тут домінують групи, які пишуть тексти на діалектах та розраховують на схильність молоді до вживання найбільш яскравих слів із пісень, які добре запам'ятовуються [39, с. 237].

У такий спосіб музичний бізнес продовжує тенденції, які популярні серед молоді. Музика для більшості підлітків сьогодні є джерелом натхнення і пропонує багато шляхів для самоідентифікації. Трансляції, такі як VIVA або MTV, користуються великою популярністю. У той час як у 80-х роках німецькомовний рок зайняв центральне місце, сьогодні це в першу чергу американські хіп-хопери. Таким чином, німецькомовна музична культура є джерелом натхнення для молодіжного мовлення [63].

Тексти поп-виконавців грайливо обробляються використанням молодіжних мовних виразів, наприклад, *Bei mir ist der Bratan nicht so fett* (81). У цьому випадку вжито одразу дві емоційно забарвлені лексичні одиниці молодіжного сленгу. Слово *Bratan* є запозиченням із російської мови, це емоційно забарвлене звернення до друга, а *fett* – лексема, що втратила відоме усім значення «товстий» і отримала нове – добре, гарно, супер.

Іншим фактором впливу на мову молоді є іноземні мови та діалекти. Хоча протягом XVII-XIX століть французька була, окрім класичних стародавніх мов, головним джерелом, що надихало молодь, сьогодні молоде покоління запозичує вирази, в першу чергу з англійської (*Swag – toll* (69)), арабської мови (*Habibi – Liebling* (81)), з російської (*Bratan – Freund* (81)) [63]. Іноді зустрічаються і запозичення з латинської, іспанської та турецької мов, рідко – з грецької (*galaktisch – einzigartig, gigantisch* (73)).

Англіцизми запозичуються з багатьох фахових мов, особливо – зі швидко прогресуючої комп'ютерної сфери, яка постійно пропонує нові технології, для позначення яких у німецькій мові немає лексичних одиниць [63]. Окрім лексики із комп'ютерної сфери може бути застосована медична термінологія, яка зовсім змінила своє значення, перейшовши до статусу молодіжного сленгу, наприклад, *Therapier mich nicht! – Nerv mich nicht!* (83, с. 165). Важливу роль в молодіжному мовленні відіграє іронія. Діалекти та іноземні акценти використовуються іронічно, як наприклад, канацький. Цей діалект не має нічого спільного з ворожістю до іноземців. Ним говорять в Німеччині незалежно від регіонів або громадянства. Слово «Канаке» походить з Гаваїв і означає там «людина». У Німеччині воно перейшло до групи лайливих слів, якими позначають іммігрантів. Канацький став новою молодіжною мовою Німеччини, де застосовуються німецько-турецькі ідіоми. Канацький словниковий запас містить близько 300 слів. Приблизно третина з них припадає на вирази з інтимної сфери, ще третина – на автомобільні бренди, їх моделі і варіанти, інші – слова побутового характеру. У тому числі у молодіжному лексиконі наявні типові сполуки, які використовуються в майже кожній фразі в кінці речення, наприклад, *Na Lotto! – Ja, na klar, selbstverständlich!* [83, с. 116] [63].

На сьогодні на телебаченні є кілька передач, які іронічно представляють канацьку мову. Наприклад, через вплив трансляцій «Was guckst du?» на Sat1 [«60](#) «Erkan und Stefan» виникають вирази, цитовані багатьма підлітками, що,

в свою чергу, дає зрозуміти вже згаданий раніше вплив засобів масової інформації на молодь [63].

Серед джерел формування молодіжного сленгу дослідниця Е.М. Береговська виокремлює [див. 39, с. 3]: запозичення кримінальних жаргонізмів; спеціальні жаргони, які семантично модифікуються – активними постачальниками молодіжного жаргону є спортивний, комп'ютерний, солдатський жаргони, жаргон наркоманів тощо. [39, с. 237]; літературну мову, набуття словами літературної мови іронічного значення; термінологічну лексику; іншомовні запозичення.

Мета запозичень та їхня функція у молодіжному сленгу мотивована специфікою соціолекту, адже тут на перший план виходять дві функції [39]: експресивно-оцінна (запозичене слово несе відбиток новизни і незвичайності), варіації мовного коду продукують гру слів. функція соціального маркування мовця (іншомовне слово виступає знаком приналежності до певного угруповання).

Витоки молодіжного сленгу пов'язані з потягом до самовираження: свій світ – своя мова. Ще одна причина полягає в тому, що молодь спілкується не стільки за допомогою значень слів, скільки за допомогою власних емоцій. У прямому розумінні стає все більш складніше спілкуватися з молоддю через мовні засоби, які застосовують підлітки [46].

Отже, із плином часу та появою нових технологій, розвитком суспільних відносин і сфер життя з'являються нові джерела формування молодіжного лексику. Традиційні джерела, такі як, наприклад, запозичення з англійської, турецької, іспанської мов, комп'ютерної та медичної сфери зберігають своє місце та становлять приблизно 30% молодіжного сленгу. Основні фактори, що впливають на появу нових молодіжних слів, пов'язані із розвиненими сферами суспільного життя, зокрема – медійною.

2.3 Семантична характеристика лексичних одиниць у молодіжному мовленні

2.3.1 Лексичні одиниці на вираження позитивних емоційних станів і почуттів. Досліджуючи мовлення молоді сучасної Німеччини ми дібрали та опрацювали 409 емоційно забарвлених лексичних одиниць молодіжного лексикону. На лексичному рівні молоде покоління виражає емотивність за допомогою оцінних прикметників та прислівників, іменників, дієслів, вигуків, фразеологічних одиниць, вигуківих фразеологізмів та цілих речень.

На основі семантичного критерію ми поділили досліджуваний матеріал на 3 групи: лексичні одиниці, що виражають позитивні й негативні емоції та почуття, а також ті, що описують нейтральний емоційний стан.

Досліджуючи лексику молодіжного мовлення на вираження позитивних емоційних станів, ми виокремили 189 лексичних одиниць, що становить 46% від усього опрацьованого матеріалу. Своє вираження вони знаходять у прикметниках та прислівниках (109), дієсловах (15), іменниках (31), фразеологізмах (8), вигуківих фразеологізмах (16), вигуках (10) (див. Додаток А).

У ході дослідження встановлено, що значну кількість позитивно забарвленої молодіжної лексики становлять прикметники та прислівники. Більшість із них виражають оцінку – *analog*, *bosshaft*, *cheedo*, *edel*, *fame*, *fuego*. Наведені приклади є синонімами до *cool*, *toll*, *sehr gut* – круто, класно, добре.

Яскраво виражену позитивну семантику мають іменники, більша частина яких номінує людину – *Bettie*, *Bunny*, *Chaya*, *Swaggernaut* – *extrem coole, süße Person*.

Серед лексичних одиниць на позначення позитивних емоцій та почуттів зустрічаються гіперболізовані сполучення, які вживаються для надання виразу максимальної виразності, оцінки та підсилення враження. Перебільшення досягається шляхом поєднання двох и більше молодіжних слів, наприклад, *fun-fucking-tastic*, часто з додаванням часток *total*, *mega*, *voll*, *ultra* – *total mega geil*, *total begeistert sein*, *voll Bock haben*, *voll Rotlichtmassaker*.

Характерним для молодіжного емотивного лексикону є використання прикметників та прислівників, запозичених здебільшого з англійської мови. Деякі з них змінили своє значення – *awesome* (англ. гарний) позначає в німецькому молодіжному мовленні *toll* (круто); *fancy* (англ. витончений) використовується як *überragend* (видатний), а деякі зберегли початкову семантику *happy* (щасливий) – *glücklich* (щасливий), *yummy* (смачний) – *sehr lecker* (смачний).

Сучасна німецьке молодіжне мовлення не обмежується запозиченням виключно англіцизмів. В опрацьованому нами матеріалі спостерігаємо випадки запозичень з іспанської мови – *loco* (verückt), турецької – *Habibi* (Liebling), російської – *der Bratan, Bro* (der Freund).

Лексеми, які змінили своє значення, виділяємо як серед англіцизмів, так і у сучасній німецькій мові. Таким чином німецький прикметник *fett* (товстий, жирний) у молодіжному лексиконі використовується для позначення ідеального, неперевершеного та виступає синонімом до слів *sehr gut, toll*. Схожою є семантика лексеми *porno*, що в молодіжному сленгу набула значення *interessant*, тобто використовується для позначення того, що є доволі незвичним, привабливим.

Цікавою є зміна значення слова *Schnitzel* (шніцель), яке молоді люди вживають для позначення привабливої людини, порівнюючи таким чином гарну людину зі смачною стравою. Лексема **Hammer** (молоток) також здобула серед молоді зовсім нове значення – *toll, super, geil*, при цьому наведена лексична одиниця часто вживається і як іменник **Hammer** або прикметник чи прислівник *hammer*.

Випадки переходу однієї частини мови в іншу зі зміною значення є типовими для молодіжного лексикону сучасної німецької мови. Таким чином іменник *Welt* використовується підлітками як прикметник, прислівник *welt* для позначення крутості – *krass, super*; іменник *Katze* перейшов до класу прикметників – *katze*, що має значення *graziös, elegant*.

Аналізуючи емотиви молодіжної мови, спостерігаємо випадки зміни літер у словах, як, наприклад, слово *gril*, яке утворилось від іншого слова молодіжного лексикону *geil* шляхом зміни літери *e* на *r* через близьке розташування зазначених літер на комп'ютерній клавіатурі. У словнику молодіжного сленгу знаходимо також приклади, коли прислівник вимовляється підлітками, як і в англійській мові, але на письмі передається німецькими літерами – *naise* від англійського *nice* (nett, cool).

Деякі прикметники молодіжного лексикону трансформуються в дієслова та підлягають відмінюванню – *geil* перетворюється на *aufgeilen* (sich freuen); *cool*, змінюючи буквенний склад слова та зберігаючи звуковий, часто вживається як дієслово *gekühlt*. Подібній трансформації піддаються також іменники, наприклад, від слова *Bock* зі сталого виразу *Bock haben* (Lust haben) утворилось дієслово *bocken* (Spaß machen).

Необхідно зазначити, що молодь часто вдається до посилення значення вже емоційно забарвлених лексем. Наприклад, від дієслова *Läuft!* (etwas ist gut), яке ми віднесли до класу вигуківих фразеологізмів, утворився інший вигуківий фразеологізм *Läuft bei dir!* (Du hast Glück!), який часто вживається як в розмовному, так і письмовому мовленні молодого покоління. Для підсилення свого враження про успіхи іншої людини дієслово *laufen* замінюється підлітками на *rennen*, таким чином утворюючи вигуківий фразеологізм *Rennt bei dir!*, що передає ще більше захоплення.

У нашій класифікації виокремлюємо прикметники та прислівники, що побудовані шляхом поєднання двох слів, наприклад, *ceil* – злиття лексем *cool* та *geil*, *megativ* – *mega* та *positiv*. Слід відзначити, що новоутворені слова утворені шляхом додавання двох лексем, що вже належать до молодіжного лексикону.

Оскільки найпродуктивнішим способом словотвору сучасної німецької мови є словоскладання, молодь активно використовує його для побудови нових емотивів. Композити спостерігаємо серед прикметників та прислівників – *krönungsbedürftigt* (toll), *tageslichttauglich* (hübsch),

zauberschön (wunderschön) та іменників – *Expressschecker* (intelligenter Mensch), *Pornofee* (Mädchen, das sexy und süß ist). Розглянемо семантику слова *tageslichttauglich*, яке утворилось за допомогою іменників Tag, Licht та прикметника *tauglich*. Спочатку був утворений емоційно-нейтральний композит *Tageslicht*, який не належить безпосередньо до молодіжного лексикону, а є загальноживаним словом. Прикметник *tauglich* також не має вираженої емоційної забарвленості, а використовується для позначення чогось, що є придатним до використання. Поєднання ж цих лексем у *tageslichttauglich* має абсолютно нове значення, яке у свою чергу містить позитивний оцінний компонент – денне світло, придатне для чогось, означає у цьому випадку, що річ, предмет або людина є гарною та привабливою.

Серед вигуків та вигуківих фразеологізмів, які вживає підрастаюче покоління, виділяємо більшість таких, що виражають радість та позитивне здивування – *As fuck! Läuft! Butz! Neid!*

Таким чином, серед емотивів сучасного молодіжного німецького лексикону із позитивною семантикою виділяємо такі, що виражають:

- позитивну оцінку стану, ситуації чи події – *bambus* (*Das war sehr bambus!*);
- радість – *yaaa* (*Aber nun kannst du dich voll und ganz der entspannten Freizeit widmen. Yaaa!*)
- задоволення – *me gusta* (*Me gusta deine Jacke!*);
- схвалення – *na logo* (*Werbung auf eigene Faust? Na logo!*);
- захоплення – *feiern* (*Ich mache Musik, die mir wirklich am Herzen liegt, und freue mich, wenn Leute sie feiern.*);
- кохання – *verknallt sein* (*Man kann verknallt sein und Schmetterlinge im Bauch haben.*);
- вдячність – *breiter als der Türsteher sein* (*Wie sie alle vor ihm Angst haben, der ist ja breiter als der Türsteher!*);
- бажання – *brennen* (*für etwas*) (*Das zeigt nur, dass man für Musik brennt.*);
- привабливість – *fickbar* (*Schau dir die an, die ist doch mal fickbar!*);

- досконалість – *bossig (Bossiges Frühstück, Alter!);*
- зацікавленість – *Cool Story, Bro!(Waren gestern fett planken im Park! – Cool Story, Bro!)*

Отже, розглянуті лексичні одиниці на позначення позитивних емоцій та почуттів застосовуються молоддю для посилення гармонійної атмосфери спілкування, для передачі й отримання позитивної словесної і вербальної реакції. Запропонована класифікація дає змогу оцінити словниковий склад молодого покоління, простежити шляхи розвитку, поповнення та зміни одиниць, які сигналізують про позитивні емоційні стани.

2.3.2 Лексичні одиниці на вираження негативних емоційних станів і почуттів. Негативні емоції та почуття – невід’ємна складова психологічного здоров’я будь-якої людини. Такі емоції зазвичай виникають миттєво, іноді навіть не усвідомлено, і виконують різні функції. Молодь частіше піддається впливу негативних почуттів, оскільки за своєю природою є вразливішою, ніж представники старшого покоління. Разом із позитивними враженнями особистість формують і негативні, розвивають емоційний стан та психіку підлітків.

Аналізуючи сучасне німецьке молодіжне мовлення, ми виокремили 139 лексичні одиниці, які виражають негативні емоції та почуття, що становить 34% від загальної кількості досліджуваних лексем. Серед негативно забарвлених лексем ми виокремили прикметники та прислівники (40), дієслова (14), іменники (41), фразеологізми (16), вигуківі фразеологізми (12), вигуки (13) та аббревіатури (3) (див. Додаток Б).

За результатами класифікації лексем молодіжного мовлення з негативно забарвленою семантикою ми встановили, що більшу кількість слів, що передають негативні емоції, становлять іменники та прикметники.

Значна частина емоційно забарвлених іменників молодіжного лексику позначає неприємну (*die Zicke*), непривабливу (*Bratze*) або нерозумну людину (*Denkzwerg*). Більшість таких іменників утворюється композитним способом

словотвору та містить певний яскраво виражений компонент. У нашій класифікації виділяємо композити із компонентом «їжа»: *Eierfeile* – Loser, *Vollidiot*; *Hohlfrucht* – dummer Mensch; *Hopskäse* – aufgeregte, unangenehme Person; *Pommesgrab* – langweilige Person. Спостерігаються також приклади утворення нових слів із компонентом на позначення частин тіла, наприклад, *Darmatmer* – unangenehme Person; *Gesichtsfünf* – Mensch mit hässlichem Gesicht; *Körperklaus* – Tollpatsch. Слід зауважити, що компоненти «їжа» та «частина тіла» можуть поєднуватись задля передачі негативно маркованих почуттів по відношенню до іншої людини: *Gesichtswurst* – hässliche Person; *Brotgehirn* – Idiot, dummer Mensch; *Lachsnacken* – Idiot. Часто вживаним компонентом емоційно забарвлених іменників є компонент «тварина», як, наприклад, *Fischkopf* – Dummkopf; *Freshdachs* – eine freche Person. Іменники, які містять у собі компонент «Kind» у молодіжному мовленні є також негативно маркованими: *Bratzenkind* – sehr hässliche Person; *Klopskind* – dumme Person.

Серед іменників молодіжного сленгу зустрічаються і ті, які змінюють своє первісне нейтральне значення на нове, що містить негативну семантику: *Lauch* – Trottel; *Einlauf* – Ärger; *Opfer* – Idiot. У першому випадку слово *Lauch* позначає у повсякденному житті зелену цибулю, а в молодіжному лексиконі ця лексема номінує нерозумну людину. Лексична одиниця *Einlauf* в літературній мові використовується для позначення надходження паперів, грошей, а в сленгу підлітків вживається для вираження гніву. Загальновідоме слово *Opfer* іронічно переосмислене молоддю та переходить до ряду образливих слів, позначаючи недоумкувату людину.

Прикметники та прислівники молодіжного лексикону, що містять негативну семантику, утворюються також різними способами. Популярним способом словотвору у цьому випадку є афіксація – додавання до вже існуючих слів суфіксів та префіксів. Таким чином за допомогою суфікса -los утворились лексеми *arschlos* та *hobbylos*, що українською мовою перекладаються як «безглуздо».

Іноді заперечні префікси додаються до вже відомих молодіжних позитивно маркованих слів. Розглянемо лексему *geil*, що містить позитивну семантику та використовується для позначення чогось надзвичайно захоплюючого. Додаючи до зазначеної лексичної одиниці префікси *kontra-* або *anti-* отримуємо негативно маркований прикметник або прислівник із протилежним значенням – *antigeil* та *kontrageil*. Подібним чином утворились прикметники / прислівники *uncool*, *unfly* – *nicht gut sein*.

Бажання молоді іронізувати проявляється також і в прикметниках: позитивно забарвлена лексема *genius* інтерпретується в молодіжному сленгу як *dumm*, *idiotisch*. Іронічно вживається й лексема *grell*, що в літературній мові має значення «яскравий, чудовий», а в молодіжному словнику використовується для позначення чогось неприємного.

Як серед прикметників із позитивною семантикою, так і серед негативно маркованих прикметників, є випадки «гри літер», наприклад, у лексемі *intelligent* приголосна *g* змінюється на *l* і слово трактується підлітками як *nicht intelligent*.

Цікавою за семантикою є лексична одиниця *krässlich*, яка утворилась шляхом злиття двох слів *krass* та *hässlich*, з яких перше є молодіжним емотивом з позитивною семантикою. У даному випадку прикметник *krass* виступає як підсилююча частка до слова *hässlich*, таким чином значенням лексеми є «дуже страшний». У нашій класифікації зустрічаємо також підсилюючу частку *voll* – *vollpanne* (*blöd oder bescheuert*).

Деякі прикметники та прислівники молодіжного лексикону мають варіаційні форми, тобто від кореня прикметника можуть утворюватись лексеми з різним значенням: від кореня *schmand* утворюються слова *schmandig* – *ekelig*, *schmierig* та *schmando* – *schlecht*.

Оскільки молодіжній мові притаманне використання різноманітних стилістичних засобів, поруч із іронією підлітки активно використовують підтекст, наповнюючи певний вираз або ціле речення прихованим сенсом. Яскравим прикладом підтексту є наступні фразеологічні одиниці: *Benutzt du*

das Internet Explorer? та *Bist du blond?* – сполуки, що використовуються молоддю для позначення того, що людина не розуміє певні речі або розуміє їх із запізненням. У першому випадку підтекст розкривається завдяки факту, що браузер Internet Explorer не використовується більшістю користувачів, оскільки функціонує та завантажує файли доволі повільно. У другому прикладі прихований сенс розкривається завдяки стереотипу, що людина зі світлим волоссям не має яскраво виражених інтелектуальних здібностей.

Іншим цікавим прикладом є фразеологічна одиниця *Youtube schauen*, де молоде покоління має на увазі не пряме значення перегляду каналів Youtube, а причину, чому більшість підлітків передивляться цей відеохостинг, тобто – нудьгу, отже *Youtube schauen – sich langweilen*.

Деякі вигуківі фразеологізми містять підсилювальні частки, як, наприклад, *null kein Stück – nein*. Інші вигуківі фразеологізми виражають переважно невдоволення (*Damn! – Verdammt!*; *Mock, Mock! – Scheiße!*) та неприємний подив (*Alter Lachs! – ist in etwa gleichzusetzen mit «Oh ha!»*).

Значна частина вигуків молодіжного лексикону, що представлена в нашій класифікації, виражає значення заперечення (*Nä!, Nö!, Ohno! – nein!*) та обурення (*Pfff!, Puh!, Wtf! – etwas ist sehr anstrengend*).

Таким чином, серед емотивів сучасного молодіжного німецького лексикону із негативною семантикою виділяємо такі, що виражають: іронію – *Anzeige ist raus! (Ich muss noch die Hausaufgaben abschreiben. – Anzeige ist raus!)*; відразу – *Igitt! (Wir mussten alle eine 32oz Dose Bier exen, die davor in heißem Badewasser lag. – Igitt! Und das hast du geschafft?)*; злість, агресію – *ausflippen (Er eröffnet den Online-Drogenhandel mydrugs zusammen mit seinem besten Freund Lenny, der davon noch nix weiß und vermutlich ausflippen wird.)*; страх – *Eierflattern kriegen (Der kommt ernsthaft jeden Morgen mit der Eierfeile zur Schule!)*; непривабливість – *creepy (Das ist zwar ein bisschen creepy, ist aber auch für Eifersüchtige geeignet und gefährdet immerhin nicht den Beziehungsfrieden.)*; негативну оцінку розумових здібностей – *Sipp (Warum hast du ihn geschlagen, du Sipp?)*; знервованість – *sucken (Dein Gelaber suckt!)*;

депресивний стан – *die Laune ist im Keller (Ihre Laune ist so richtig im Keller, als ihr mit einem Mal Daniel über den Weg läuft...)*; здивування, шок – *Hö! (Hö? Ich wurde aus der Gruppe entfernt? Von wem?!)*; оцінку – *mager (Das war echt mager.)*

Таким чином, сучасне молоде покоління Німеччини часто вдається до використання негативно маркованої оцінної лексики. Вживання такої лексики пов'язане із багатьма факторами, наприклад, через бажання виглядати дорослішим, авторитетнішим, а також через різноманітні реалії життя, які підлітки вимушені подолати. Негативно забарвлені емотиви виражають різноманітні почуття та емоції, тому ці лексичні одиниці здатні і образити людину, і просто виразити ворожість, неприхильність до чогось.

2.3.3 Лексичні одиниці на вираження нейтральних емоційних станів і почуттів. У сучасному німецькому молодіжному лексиконі окрім позитивно та негативно маркованих лексичних одиниць зустрічаються й ті, які не мають яскраво вираженої позитивної чи негативної семантики. Такі емоції розглядаються нами як нейтральні, які ніяким чином не впливають на настрій адресанта та адресата, але у свою чергу можуть спонукати їх до певних дій.

У нашій класифікації ми виокремили 81 лексичні одиниці, які виражають нейтральні емоції та почуття, що становить 20 % від загальної кількості розглянутих нами лексичних одиниць. Серед нейтрально маркованої лексики ми виділили прикметники та прислівники (18), дієслова (6), іменники (5), вирази та стійкі словосполучення (7), вигуківі фразеологізми (19), вигуки (14), скорочення (3).

У результаті класифікації лексичних одиниць молодіжного сленгу, що виражають нейтральні почуття та емоції, ми встановили, що більшу їх частину становлять вигуківі фразеологізми. Серед них зустрічаються різні варіації одного виразу, наприклад, *Alles Banane!*, *Eh klar!*, *Geht fit!*, що означає «Alles klar!». Зазначені вигуківі фразеологізми сигналізують про погодження людини із певним фактом, подією, явищем і не містять конкретно вираженої

позитивної чи негативної оцінки, а застосування таких лексичних одиниць цілком залежить від мовленнєвої ситуації.

Цікаву синтаксичну структуру має фразеологізм *Chill deine Nuggets!* – *Beruhig dich!*, де *chiller* – запозичення з англійської мови, що давно увійшло до загального вжитку не тільки молоді, а й дорослого покоління та означає «розслаблятися, відпочивати», а *nugget* в англійській має декілька варіантів перекладу, один з яких «частина, шматок». Отже, фразеологізм *Chill deine Nuggets!* запозичений з англійської мови та використовується молоддю Німеччини задля поради заспокоїтись, тобто «розслабити свої шматочки». Синонімічним за значенням є висловлення *Geh bei Grün!* – *Bleib entspannt!*, з прямим значенням *bei Grün* – «на зелене світло». Отже, «іти на зелене світло» інтерпретується підлітками, як розслаблятися, ні на що не зважати, адже коли на світлофорі зелений – шлях вільний і проблем немає.

Серед номінантів на «Jugendwort des Jahres 2019» вирізняється лексична одиниця *safe* (*sicher*), яка може використовуватись як відповідь на певну репліку (*Leute, ich muss sagen. In dieser Folge gibt es die bisher schlimmste Frage, die es bisher überhaupt in dem ganzen Format gegeben hat. – Safe, safe, safe!*), так як і прислівник у реченні (*Also, das Einzige, was ich für mich weiß, ist so, dass ich auf jeden Fall wählen gehe. Und ich werd' auch safe irgendeine Partei wählen, die sich mit dieser Klimakrise halbwegs intellektuell auseinandersetzt.*) «*Safe*» передає повну впевненість та згоду із певним фактом чи явищем та походить від англійського «*safe*» (надійний).

Значна кількість емотивів з нейтральною семантикою виражає байдужість, незацікавленість. Серед таких виокремлюємо прислівники – *akk, bums, genascht, lachs*; дієслова – *rille sein*; іменники – *Latte*; скорочення – *Idgaf* (*ist mir egal*).

Серед прикметників та прислівників нейтрально маркованої молодіжної лексики виділяємо лексичну одиницю *lachs*, що в німецькому сленгу отримала значення *egal, unwichtig*. У цьому випадку спостерігаємо зміну

значення слова та перехід із однієї частини мови в іншу, а саме іменник Lachs трансформувався у прислівник *lachs*, отримавши новий смисл.

Невеликою кількістю слів представлена в нашій класифікації категорія іменників із нейтральним емоційним забарвленням. Увагу привертає слово *Eckenkind* – Person ohne Freude. Пояснити зазначену лексичну одиницю можливо тим, що композит *Eckenkind* складається із двох компонентів Ecken та Kind, і позначає дитину, яка провинилась і вимушена стояти в кутку, а отже не може бути веселою.

До нейтральних емоцій та почуттів належать, у першу чергу, емоції здивування та інтересу, що в нашій класифікації яскраво виражаються за допомогою вигуків, наприклад, *Boah!, He!, joah, Wallah!, Sheeeesh*, а також за допомогою фразеологізмів на кшталт *Wo ist der Bus? – Wen interessiert's?, Juckt? – Na und? Wen interessiert's?, So what? – Wie bitte?, Dien Ernst? – wirkliche, aufrichtige Meinung*.

Деякі лексичні одиниці, представлені в нашій класифікації, висловлюють шаленство, неймовірність, божевілля, і можуть бути як позитивно, так і негативно маркованими. Розглянемо лексичну одиницю *durch sein* (*verrückt sein*) у реченні *Die Alte ist voll durch!*. Не знаючи контексту не можливо дати позитивну або негативну оцінку зазначеному реченню, оскільки у цьому випадку людину можуть називати божевільною і через те, що вона зробила щось не так, і через те, що вона навпаки зробила щось надзвичайне. Аналогічну семантику має слово *crazy* (*wahnsinnig*), що в різних ситуаціях інтерпретується по-різному. У реченні «*Um ihre crazy Out-fits abzurunden, gehört für sie ein schriller Schuh dazu.*» *crazy* містить позитивну семантику та перекладається як «неймовірний», а в реченні «*Er hat den Laden ausgeraubt. Er ist voll crazy!*» зазначена лексична одиниця має негативне значення – «божевільний».

Отже, значення нейтральної оцінної лексики визначається контекстом, тому одна й та сама лексична одиниця іноді може застосовуватись як в позитивному, так і негативному сенсі, залежно від того, яку думку розділяють

співрозмовники, проте може й зовсім не передавати ніякі почуття. Класифікація лексики на позначення нейтральних емоційних станів і почуттів відрізняється від попередніх класифікацій меншою кількістю лексичних одиниць, і пояснюється тим, що підлітковий вік характеризується надзвичайною емоційністю та гострою позитивною чи негативною реакцією на суспільні явища. Нейтрально маркована лексика, не зважаючи на нульову валентність, необхідна для осмисленого сприйняття підлітками світу.

Висновки до розділу 2

1. Мовленнєва діяльність – це діяльність, необхідна для досягнення мети спілкування. Мова здатна виражати психологічні особливості людини та за допомогою словесного оформлення матеріалізувати будь-яку думку і здійснювати вплив на розвиток емоційної сфери особистості.

2. Молодіжна мова – це специфічна лексика молодого покоління, об'єднаного спільними уподобаннями та способом життя, де знаходять своє відображення нестандартні норми мовної поведінки підлітків. Мова молоді включає в себе широко поширену мікросистему, що стрімко розвивається і має емоційне забарвлення, оскільки за допомогою мови молодь не лише обмінюється інформацією, а й виражає свої почуття та ставлення до навколишнього середовища.

3. Незважаючи на використання молоддю специфічної лексики, молодіжна мова не є автономною. Основним джерелом утворення молодіжного лексикону виступають лексичні одиниць літературної мови, що піддалися переосмисленню та трансформації підлітками задля задоволення певних потреб і вираження емоцій та почуттів. У зв'язку із стрімким розвитком суспільства та технологій сучасного світу нові вікові класи утворюються кожні 2-3 роки, що впливає і на розвиток та поповнення молодіжного мовлення.